

1 OBSAH

2	Základné údaje o dokumentácii	4
3	prieskumy a rozbor prírodných podmienok	4
3.1	Vymedzenie riešeného územia a administratívne začlenenie	4
3.2	Abiotické pomery	4
3.2.1	Geomorfologické pomery.....	4
3.2.2	Geologický pomery.....	5
3.2.3	Pôdne pomery	5
3.2.4	Hydrologické pomery	6
3.2.5	Klimatické pomery.....	7
3.3	Biotické pomery.....	8
3.3.1	Rastlinstvo (fyto geografické členenie, potenciálna prirodzená vegetácia).....	8
3.3.2	Reálna vegetácia (aktuálna vegetácia spracovaná na základe terénneho prieskumu)...	9
3.3.3	Živočíšstvo	11
4	prieskumy a rozbor priestorového usporiadania a funkčného využívania územia	18
4.1	Urbanistická štruktúra	18
4.2	Využívanie územia	19
4.2.1	Nezastavané územia.....	19
4.2.2	Zastavané územia	20
5	prieskumy a rozbor demografického potenciálu.....	22
5.1	Demografický potenciál.....	22
5.2	Zhrnutie demografického potenciálu	26
5.3	Bytový fond	27
5.3.1	Údaje o domoch	27
5.3.2	Údaje o bytoch	27
5.3.3	Zhrnutie bytového fondu	28
6	prieskumy a rozbor sociálnej infraštruktúry.....	28
6.1	Sociálna starostlivosť.....	28
6.2	Školstvo	28
6.2.1	Materské školy	28
6.2.2	Základné školy	29
6.2.3	Špeciálne školy	29
6.2.4	Stredné školstvo	29
6.2.5	Vysoké školstvo a výskum	30

6.2.6	Zhrnutie	30
6.3	Zdravotníctvo	30
6.4	Občianska vybavenosť súhrn	31
7	prieskumy a rozbor kultúrnych a historických hodnôt	35
7.1	Pamiatkové rezervácie	37
7.2	Národné kultúrne pamiatky	37
7.3	Historické jadro	37
7.4	Archeologické náleziská	41
8	prieskumy a rozbor hospodárskej základne	44
9	prieskumy a rozbor záujmov obrany štátu	47
10	prieskumy a rozbor verejného dopravného a technického vybavenia	47
10.1	Dopravné vybavenie	47
10.1.1	ŠIRŠIE DOPRAVNÉ VZŤAHY	47
10.1.2	Napojenie sídelného útvaru na nadradenú dopravnú sieť, zámery dopravy	47
10.1.3	Rozbor prepravných vzťahov a objemov, kapacity a parametre	49
10.1.4	Doprava železničná	51
10.1.5	Doprava letecká	52
10.1.6	Vnútrosídlna doprava cestná	52
10.1.7	Hromadná doprava autobusová	59
10.1.8	Evidované bodové a líniové dopravno-technické závady	62
10.1.9	Známe zámery pre rozvoj dopravy	63
10.2	Plynofikácia	63
10.3	Elektroenergetika	64
10.4	Vodné hospodárstvo	68
10.4.1	Zásobovanie pitnou vodou	68
10.4.2	Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	69
10.4.3	Protipovodňové opatrenia	69
11	prieskumy a rozbor životného prostredia vrátane prieskumov a rozborov ochrany prírody a krajiny	70
11.1	Ochrana prírody a krajiny	70
11.1.1	osobitne chránené časti prírody a krajiny a časti prírody pripravované na ochranu (územná ochrana a lokality chránených druhov rastlín a chránených druhov živočíchov), biotopy európskeho a národného významu	70
11.2	Priemet generelu nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky a regionálneho územného systému ekologickej stability (biocentrá, biokoridory, interakčné prvky, migračné trasy)	75
11.2.1	Prvky ÚSES vyššieho významu	76

11.2.2	Ostatné ekologicky významné segmenty krajiny	91
11.2.3	Činnosti a faktory, ktoré vo všeobecnosti negatívne vplyvajú na biotopy a taxóny vyskytujúce sa v katastrálnom území mesta:	92
11.2.4	Významné geologické lokality:	98
11.2.5	Negatívne prvky a javy.....	100
12	zhodnotenie doterajších územnoplánovacích dokumentácií	103
13	zhodnotenie priestorového priemetu odvetvových koncepcií, stratégií a známych zámerov na rozvoj územia získaných v rámci prípravných prác	105
13.1	Program rozvoja	105
14	súhrnné zhodnotenie prieskumov a rozborov a identifikácia problémov na riešenie.....	108
15	Použitá literatúra.....	110
16	Zoznam obrázkov a tabuliek.....	111

2 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O DOKUMENTÁCII

Názov: Územný plán mesta Fiľakovo

Obstarávateľ: Mesto Fiľakovo

Etapa: Prieskumy a rozbor

Spracovateľ: Ing. arch. Martin Baloga, PhD.

Osoba odborne spôsobilá pre obstaranie ÚPP a ÚPD: Ing. Martina Kukučková

Dátum: august 2023

Kolektív:

Urbanizmus: Ing. arch. Martin Baloga, PhD. , hlavný riešiteľ

Ing. arch. Ján Bátora

Ing. Marián Kukura

Doprava: doc. Ing. Peter Rakšányi, PhD.

Krajina a USES: Mgr. Csaba Balázs

Mgr. Jaroslav Košťál, PhD.

Špecialisti pre TI: Ing. Martin Gašpár, Ing. Miloš Husár

3 PRIESKUMY A ROZBORY PRÍRODNÝCH PODMIENOK

3.1 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA A ADMINISTRATÍVNE ZAČLENENIE

Katastrálne územie mesta Fiľakovo sa nachádza juhovýchodne od okresného mesta Lučenec, v orografickom celku Cerová vrchovina. Susedí s katastrálnymi územiaми Belina, Biskupice, Buzitka, Fiľakovské Kováče, Ratka, Šávoľ a Šíd.

3.2 ABIOTICKÉ POMERY

3.2.1 Geomorfologické pomery

Podľa geomorfologického členenia Západných Karpát (Kočícký, M., Ivančíč, B., 2011 podľa Mazúr, E., Lukniš, M., 1986) katastrálne územie Fiľakovo sa v rámci Matransko-slanskej oblasti začleňuje do geomorfologického celku Cerová vrchovina. Centrálna časť územia s alúviom a s terasami Belinského potoka patrí do podcelku Fiľakovská brázda, kým západný okraj chotára s trebeľovským lávovým prúdom do podcelku Mučínka vrchovina a východný okraj s bazaltovým pokrovom vulkánu Bukovina do Bučenskej vrchoviny. Tu sa nachádzajú aj najvyššie kóty chotára: na západnom okraji Chrašť (350 m n. m.) a na východnom Šarkan (341 m n. m.) a Kerčík (302 m n. m.). V oblasti intravilánu Fiľakova a v jeho blízkom okolí z reliéfu mierne vyčnievajú aj ďalšie vulkanické zvyšky, ako Červená skala (249 m n. m.), Vyhliadka (224 m n. m.) a Fiľakovský hradný vrch s priemerom kráterového prstencového valu okolo 700 m.

Na ľavom brehu Belinského potoka sú vo Fiľakovskej brázde dobre rozoznateľné jednotlivé stupne pleistocénnych terás, kde sú zastúpené najmä zvyšky vysokej (günzskej) a strednej (mindelskej a riskej) terasy. Stredné terasy sú pritom zdvojené z dôvodu postupného zarezávania sa Belinského potoka. Alúvium Belinského potoka v oblasti katastrálneho územia mesta Fiľakovo sa rozprestiera približne v nadmorských výškach 195–200 m. Dosahuje šírku 1–1,2 km. Užšie (okolo 100–250 m) sú aluviálne nivy na jeho ľavostranných a pravostranných prítokoch.

Reliéf v oblasti okolia Fiľakova je typický vrchovinný, so strmými svahmi na pieskovcoch, na okrajoch bazaltových lávových prúdoch aj skalnatý. Výnimkou sú terasy vo Fiľakovskej brázde so širokými terasovými stupňami, ako aj plochá niva Belinského potoka.

3.2.2 Geologický pomery

Prevažná časť katastrálneho územia Fiľakova leží na alúviu a na terasách Belinského potoka, miestami (najmä na západnom a východnom okraji) však sem zasahujú aj staršie morské a vulkanické uloženy.

Najstarším útvarom územia sú plytkomorské sedimenty spodného miocénu (stupeň egenburg), stratigraficky zaradené k tachtianskym vrstvám. Sú to žltohnedé, prevažne jemnozrnné pieskovce, často s vystupujúcimi tvrdšími lavicami alebo bochnikmi. Na povrch vychádzajú na svahoch pod bazaltovým zvyškom vrchu Chrasť na západnom okraji katastrálneho územia a na východnej hranici chotára na kótach Kerčík a Šarkan. V oblasti vrchu Chrasť sú zachované aj najvyššie časti pieskovcového súboru zaradené k lipovianskym pieskovcom, miestami s organogénnymi lavicami.

Na konci pliocénu a v pleistocéne sa v oblasti Fiľakova odohrala pomerne intenzívna vulkanická aktivita. Prejavila sa výlevom bazaltovej lávy v paleodoline od Čakanoviec k Trebeľovciam. V chotári Fiľakova je najvýznamnejšou lokalitou tohto lávového prúdu bazaltový zvyšok na kóte Chrasť, pod ktorou sa zachovali najstaršie známe štrkovo-piesčité vrstvy pleistocénu (stupeň biber) s tehlovočervenou rubifikovanou pôdnou vrstvou s termickými účinkami bazaltovej lávy. Približne 1,8 mil. rokov staré sedimenty sú geologickou vzácnosťou Cerovej vrchoviny. Ďalším prejavom bazaltového vulkanizmu sú zvyšky lávového pokrovu z troskového kužeľa vulkánu Bukovina (kóta 456,1 m), ktorý explodoval zhruba pred 1,4 miliónmi rokov. Zachovali sa na východnom okraji katastrálneho územia Fiľakova, v oblasti vrchu Kerčík, Fiľakovské skaly a Šarkan. Zvlášť atraktívne sú Fiľakovské skaly, ktoré reprezentujú prirodzený erózný odkryv bazaltových brál s výraznou doskovitou odlučnosťou na juhozápadnom okraji plošiny Remata. Poslednými prejavmi vulkanizmu sú zvyšky prstencového valu kráterov maarového typu na Fiľakovskom hradnom vrchu, Červenej skale a na Vyhliadke. Tvorené sú prevažne lapilovými tufmi a bombami, ktoré sú produktmi intenzívnych sopečných explózií v období pleistocénu približne pred 400 tisíc rokmi.

V pleistocéne došlo k intenzívnemu výzdvihu Cerovej vrchoviny, následkom čoho sa Belinský potok postupne zarezával do pieskovcového pokladu do hĺbky okolo 100 m. Zanechal za sebou vrstvy štrkov a pieskov, z ktorých sú najmä na jeho ľavej strane zachované terasy günzu, mindelu a risu.

Najmladšími usadeninami sú prevažne hlinito-ílovitá a piesčité vrstvy holocénu na alúviu Belinej a jeho bočných prítokoch. Na území sú taktiež zastúpené svahové (deluviálne) a úpätné kužeľové (proluviálne) usadeniny štvrtohôr (Vass D. et al. 1992).

3.2.3 Pôdne pomery

Vznik pôd podmieňujú nasledovné činitele: hornina, klíma, reliéf, podzemná voda, rastlinstvo, živočíšstvo a významne aj človek. Priestorové rozmiestnenie a vlastnosti pôd v území sú úzko späté s kvalitatívnymi a kvantitatívnymi ukazovateľmi horeuvedených faktorov ako aj ich distribúciou v prostredí.

V záujmovom území sa vyskytujú nasledovné hlavné pôdne jednotky:

V blízkosti toku Belina a Čamovského potoka prevládajú **fluvizeme typické**, severne od priemyselného areálu medzi tokom Belina a Šávoľskou cestou III/2670 **fluvizeme glejové**. Severozápadne od Červenej skaly (249 m n. m.) ako a aj v južnej časti katastra medzi železničnou traťou a bývalým ŠM/Filagro plus a Športovou ulicou sa nachádzajú najmä **čiernice glejové**. Na Kohútom vrchu prevládajú **kambizeme typické**, severne od kóty Chrašť (350 m n. m.) sa vyskytujú **kambizeme pseudoglejové**. V západnej časti katastrálneho územia (západne od cesty I/71) prevládajú **hnedozeme luvizemné** a **hnedozeme pseudoglejové**, v menšej miere sa vyskytujú aj **hnedozeme erodované**. V oblasti Šarkana (341 m n. m.) v smere na Belinský vrch (288 m n. m.) dominujú **regozeme**, v oblasti lokality „Szentfali“ sú to najmä **rendziny**.

V záujmovom území sú pôdy na svahoch náchylné na vodnú eróziu. Väčšina poľnohospodárskej pôdy je stredne ťažká až ťažká, hlboká a bezskeletnatá (ojedinele ľahká s obsahom skeletu).

3.2.4 Hydrologické pomery

Katastrálne územie mesta Filákov patrí do **povodia rieky Ipeľ**. Ipeľ je ľavostranným prítokom Dunaja.

Katastrálne územie mesta spadá do čiastkových povodí: 4 - 24 – 01 - 047, 4 - 24 - 01- 052, 4 - 24 – 01 - 055, 4 - 24 – 01 - 056. Samotný tok Belina (najväčší tok v katastrálnom území mesta) v úseku 0,00 – 5,60 r. km tečie z juhu na sever, vo východnej tretine katastrálneho územia mesta. Belina je ľavostranným prítokom toku Suchá, do ktorej sa vlieva pri hranici katastrálnych území Filákov, Buzitka a Prša. Koryto toku Belina v celom úseku katastrálneho územia je upravené, spevnené, v brehovom poraste prevládajú dreviny, najmä jedince jelše lepkavej (*Alnus glutinosa*), vrby krehkej (*Salix fragilis*) a nepôvodného druhu javora jaseňolistého (*Negundo aceroides*). Vegetačná skladba bylinnej a krovinej etáže je väčšinou významne antropicky zmenená.

Druhým významným tokom územia je: Čamovský potok, pravostranný prítok Beliny. Brehy Čamovského potoka sú v katastrálnom území mesta Filákov tiež vodohospodársky upravené. Okrem týchto dvoch tokov môžeme spomenúť päť ľavostranných prítokov Beliny, občasných tokov, z ktorých najväčší je Biskupický potok na juhu katastrálneho územia mesta, nasleduje ho bezmenný potok južne od Turingrovej pustatiny, tok severne od kóty Vyhliadka (224 m n. m.) z prameňa Liesková studňa/Mogyorós-kút a ďalšie tri toky: z Kállaiovej/Kalajovej doliny, od lokality Čurgov/Csurgó a najmenší tok je v blízkosti bývalého ŠM/Filagro plus, spol.s.r.o na juhu katastra. Jeden občasný tok (ľavostranný prítok Suchej) tečie aj severne od priemyselného územia mesta, medzi Belinou a cestou III/2670. Tieto občasných tokov majú dĺžku len 0,7 – 3,5 km, ale pri veľkých dažďoch/búrkach môžu znamenať aj riziko povodní, najmä toky z Kállaiovej/Kalajovej doliny a Turingrovej pustatiny, kde sa nachádzajú veľkoblukové poľnohospodárske pôdy bez vsakovacích pásov vhodnej rastlinnej vegetácie. Veľká časť bezmenných tokov v zastavanom území mesta je zakrytá, v rôznej miere zastavaná.

V katastrálnom území mesta Filákov sú evidované SVP, š. púzemia/lokality/objekty povodňového ohrozenia a povodňového rizika.

Najbližšie vodomerné stanice SHMÚ sa nachádzajú mimo územia mesta Filákov, na toku Suchá v katastrálnom území obce Prša a na toku Ipeľ, pri obci Holiša

Správa vodných tokov na území mesta Filákov je v kompetencii Slovenského vodohospodárskeho podniku š. p., OZ Povodie Hrona.

Z hľadiska **odtokových pomerov** patria vodné toky celej oblasti do dažďovo-snehového typu odtoku s akumuláciou vôd v decembri až januári, vysokou vodnosťou vo februári až apríli (najvyššie prietoky koncom februára a začiatkom marca), s najnižšími prietokmi v septembri, s výrazným podružným maximom v druhej polovici novembra až začiatkom decembra, s nízkymi stavmi od polovice júla do konca septembra.

Podzemné vody

Podzemné vody v katastrálnom území Filákova môžeme rozdeliť do 4 skupín podľa charakteru obehu a horninového prostredia (Franko, O. 1966, Franko, O., Gazda, S. a Choma, M. 1967, Franko, O. a Kolářová, M. 1985, Franko, O. a Melioris, L. 2000, Krahulec, P., Rebro, A., Uhliarok, J. a Zeman, J. 1977,

Podzemné vody v pieskovcoch sa vyskytujú na východnom okraji katastra, v oblasti pieskovcových kopcov. Spodnomiocénne jemnozrnné morské pieskovce filákovského súvrstvia tu majú pórovitú priepustnosť, zrážkové vody v nich presakujú do podzemia a ich prevažná časť sa skryte dostane do alúvia potoka Belina.

Podzemné vody riečnych terás sa vyskytujú v západnej polovici územia, na ľavom brehu potoka Belina. Pleistocénne terasy gүнzského, mindelského a riského glaciálu obsahujú 2-4 m hrubé vrstvy štrkov a pieskov s pórovitou priepustnosťou, ktoré sú zväčša zvodnelé. Významnejšie zásoby vody však nepredstavujú.

Podzemné vody alúvia sa viažu na potok Belina a jeho bočné prítoky. Na dne korýt, pod holocénnymi hliníťmi fluvialnymi uloženinami sa nachádza niekoľko metrov hrubá vrstva štrkov a pieskov z posledného (würmského) glaciálu, ktorá je dobre zvodnelá. Vzhľadom na to, že alúvium potoka Belina v oblasti Filákova dosahuje šírku 1–1,2 km, štrková vrstva predstavuje významný zdroj podzemnej vody. Hrúbka štvrtohornej výplne potoka Belina je do 7 m. Bočné prítoky sú omnoho užšie, dosahujú šírku okolo 100–250 m a z hľadiska výskytu podzemných vôd sú menej významné.

Minerálne vody. Pod pojmom prírodné minerálne vody obvykle rozumieme vody vyvierajúce z prirodzených alebo zachytených prameňov (zdrojov), ktoré pri vývere obsahujú v 1 litri vody viac ako 1 g rozpustných minerálnych látok, alebo 1 g rozpustného oxidu uhličitého. V minerálnych vodách sú rozpustené látky (soli) elektrolyticky disociované, teda molekuly sú štiepené na elektricky kladne nabité katióny a na záporne nabité anióny. V oblasti Filákova sa vytvorili relatívne priaznivé podmienky na vývery minerálnych vôd, pretože sem zasahuje hlboká zlomová línia smeru SZ-JV, ktorá odvádza podzemné vody zo severne ležiacich žulových masívov veporika s vyššími zrážkami. Sú to vody vadózneho pôvodu, teda vsakované do zeme z atmosferických zrážok a kolujú v puklinách a zlomoch smerom na juh a juhovýchod v rámci hlbinného obehu, kde rozpúšťajú okolité horniny, prijímajú minerálne látky v rozpustnej forme. Čiastočne sa môžu aj otepliť z geotermálneho tepla, prijímať oxid uhličitý alebo iné plynné látky. Vo Filákovke je známy prameň Adam s mierne vyššou teplotou 10-13,5 °C, s obsahom CO₂ 1,9 g/l a s celkovou mineralizáciou 1,7 g/l. Z aniónov prevláda HCO₃⁻ 1,24 g/l, z katiónov Ca⁺² 0,2 g/l. V minulosti nad prameňom postavili murovanú miestnosť, odkiaľ ľudia brali vodu na pitné účely. Neskôr pre hygienickú nevhodnosť prameň bol odstavený, potom zlikvidovali aj murovanú stavbu. Ďalší zdroj sa nachádza na Mocsáryho ulici, známy od 18. storočia. V súčasnosti je tam nainštalovaná ručná pumpa, avšak nefunkčná.

3.2.5 Klimatické pomery

Klíma územia mesta Filákovo a jeho okolia je podmienená predovšetkým globálnou polohou (zemepisnou šírkou a dĺžkou), ktorá určuje príslušnosť územia k miernemu klimatickému pásnu na rozhraní oceánskeho a pevninského typu s prevládajúcim západným prúdením. So

stúpajúcou nadmorskou výškou teplota klesá, a to v priemere ročne o 0,5 - 0,6 °C na 100 m. Miestne rozdiely v klíme nie sú významné z dôvodu malého rozdielu nadmorskej výšky územia, ktorá sa pohybuje cca. od 180 m do 350 m n. m.

Územie patrí podľa Atlasu krajiny SR (2002) do teplej klimatickej oblasti, teplý okrsok mierne suchý s mierne hladnou zimou. Charakteristická je pomerne nízkym úhrnom zrážok, vysokými teplotami v lete a častým výskytom zimných teplotných inverzií a hmiel so zlými rozptylovými podmienkami. Priemerná ročná teplota je 8,4 - 9 °C, priemerná teplota januára je -2 až -4 °C, priemerné teploty v júli sú okolo 20 °C (19,8 °C).

Vo Filáкове sa nachádza len zrážkomerná stanica, najbližšia klimatologická stanica sa nachádza v obci Boľkovce, v nadmorskej výške 214 m n. m. vo vzdialenosti cca. 10 km severozápadne od k. ú. Filákov. Do tohto dokumentu boli bližšie analyzované dáta z klimatologickej stanice Boľkovce za obdobie január 2022 až jún 2023, t. j. zverejnené údaje SHMÚ za posledných 18 mesiacov.

Teplotné pomery – v klimatologickej stanici Boľkovce boli v období január 2022 až jún 2023 namerané nasledovné extrémne teploty: maximá teploty vzduchu sa pohybujú nad 35 °C (maximum za toto obdobie bolo 37,8 °C v júli 2022), minimum bolo namerané vo februári 2023 a to: -12,9 °C. Minimá v území sa však pohybujú za dlhšie obdobie pod -25 °C.

Oblačnosť a slnečný svit - s nadmorskou výškou všeobecne rastie hodnota oblačnosti, čo zároveň vplýva aj na dĺžku trvania slnečného svitu. V Boľkovciach je oblačnosť najvyššia koncom jesene a v zime (október až december). Najvyšší počet jasných dní za mesiac a za toto obdobie bolo nameraných v mesiaci marec 2022. Najvyššia dĺžka slnečného svitu je v mesiaci jún.

Zrážkové pomery - Priemerný ročný úhrn zrážok meraného na zrážkomernej stanici Filákov za obdobie rokov 1981 – 2010 je 573,9 mm. Najchudobnejšie na zrážky sú zimné mesiace (január, február, marec), zatiaľ čo najviac zrážok sa vyskytuje v mesiacoch máj, jún, júl.

Rok 2022 bol extrémne suchý. Ročný úhrn zrážok predstavoval len 507 mm. Za obdobie posledných 18 mesiacov najviac zrážok namerali v júni 2023 (106,8 mm), najmenej v januári 2022 (1,8 mm).

Snehové pomery. Trvanie snehovej pokrývky sa v k. ú. Filákov vyskytuje menej ako 45 dní a má často len epizodický charakter, napr. v roku 2022 to bolo len 7 dní. Jej priemerná výška je v dotknutom území do 10 cm.

Vietor je najdynamickejším klimatickým prvkom, je veľmi závislý na miestnych podmienkach.

Veterné pomery územia sú modifikované makroreliefom, s celkovo prevládajúcim prúdením z JZ, V, SV smeru. Bezzvetrie sa najviac vyskytuje koncom leta a začiatkom jesene.

3.3 BIOTICKÉ POMERY

3.3.1 Rastlinstvo (fyto geografické členenie, potenciálna prirodzená vegetácia)

Podľa **fyto geografického členenia územia Slovenska** (Futák, J., 1980) leží záujmové územie mesta Filákov v oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), obvode pramatranskej xerothermnej flóry (*Matricum*), fyto geografickom okrese Ipeľsko- Rimavská brázda.

Charakteristiku **rekonštruovanej prirodzenej vegetácie** uvádzame podľa práce Michalko a kol. (1986), znázornená je aj na prehľadnej mape.

Územie katastra Filákov sa nachádza v rozpätí nadmorských výšok približne 200 – 300 m n.m. Výšková vegetačná stupňovitosť nie je preto výrazná. Zo zonálnych lesných spoločenstiev ako potenciálna vegetácia prevažujú **dubohrabové lesy karpatské** zväzu *Carici pilosae-Carpinenion betuli*,

ktoré sa viažu na hlbšie a humóznejšie pôdy v údoliach. V úpätných polohách pohoria a na plošinách, najmä s alkalickým podloží sú mapované **dubovo-cerové lesy** zväzu *Quercion petrae-ceris*. Patria medzi xerotermofilné dubové lesy na suchších stanovištiach. **Teplomilné dubiny** s dubom plstnatým a javorom tatárskym zväzu *Quercion pubescenti-patraeae* sa vyskytujú ostrovčekovite na najsuchších a najteplejších mikroklimaticky a edaficky podmienených stanovištiach, predovšetkým na južne orientovaných strmších svahoch s plytkou až kamenistou pôdou. Z azonálnych lesných spoločenstiev sú podmienky pre potenciálnu vegetáciu **lužných lesov** nížinných patriace do podzväzu *Ulmion*. Mapované sú na aluviálnych naplaveninách v údoliach, pozdĺž vodných tokov.

3.3.2 Reálna vegetácia (aktuálna vegetácia spracovaná na základe terénneho prieskumu)

V krajinej mozaike katastrálneho územia Filáková prevládajú agrocenózy a sídelné útvary so sprievodnou vegetáciou (agrocenózy, ruderálna vegetácia sídiel a pod.). Vegetačnú mozaiku reálnej vegetácie znázorňuje mapa. Nelesné biotopy sa vyskytujú iba ostrovčekovite, väčšie komplexy sa vyskytujú v severnej časti katastra, menšie v západnej časti. Predstavuje ich najmä na Slovensku najrozšírenejší lúčny biotop **Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky** (6510), ktorý reprezentuje mezofilný typ travinno-bylinnej lúčnej vegetácie. Najlepšie zachované druhové zloženie a štruktúru porastov majú pravidelne **kosené porasty**, v ktorých prevládajú **trávne dominanty**, ako ovsík najvyšší (*Arrhenatherum elatius*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), psinček tenučký (*Agrostis capillaris*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*). V suchších typoch porastov biotopu Lk1 má zastúpenie z tráv kostrava žliabkatá (*Festuca rupicola*), z ostatných **kvitnúcich druhov** šalvia lúčna, (*Salvia pratensis*), jahoda trávnicová (*Fragaria viridis*), mliečnik chvojkový (*Euphorbia cyparissias*), nátržník strieborný (*Potentilla argentea*), chlpaník Bauhinov (*Pilosella bauhinii*), iskerník mnohokvetý (*Ranunculus polyanthemos*). Z ostatných charakteristických druhov tohto biotopu sa vyskytujú druhy vytvárajúce kvetnatý aspekt lúk, ktorý sa prejaví najmä po kosení v otave lúčneho porastu: datelina lúčna (*Trifolium pratense*), datelina plazivá (*Trifolium repens*), datelina poľná (*Trifolium campestre*), kukučka lúčna (*Lychnis flos-cuculi*), zvonček konársky (*Campanula patula*), králik biely (*Leucanthemum vulgare*), nevädza lúčna (*Jacea pratensis*), vika siata (*Vicia sativa*), trebulka lesná (*Anthriscus sylvestris*), lipkavec mäkký (*Galium mollugo*), vika vtáčia (*Vicia cracca*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), lipkavec pravý (*Galium verum*), veronicka obyčajná (*Veronica chamaedrys*), kozobrada východná (*Tragopogon orientalis*), repík lekársky (*Agrimonia eupatoria*), hrachor hlúznatý (*Lathyrus tuberosus*), klinček kartuziánsky (*Dianthus carthusianorum*), rebríček obyčajný (*Achillea millefolium*), fialka psia (*Viola canina*), ľadenec rožkatý (*Lotus corniculatus*), ľubovník bodkovaný (*Hypericum perforatum*). **Jednoročné druhy**, náročnejšie na vlahu a dostatok priestoru v poraste, bývajú zastúpené vo väčšej miere vo vlhších rokoch, najmä na jar, ako napr. rožec krátkolupienkový (*Cerastium brachypetalum*), nezábudka roľná (*Myosotis arvensis*), vzácnejšie tiež nezábudka pestrá (*Myosotis discolor*), valeriánka poľná (*Valerianella locusta*), vika chlpatá (*Vicia hirsuta*). Znakom degradácie porastu býva väčšie zastúpenie druhov ako púpava lekárska (*Taraxacum officinale*), vratič obyčajný (*Tanacetum vulgare*), lipkavec obyčajný (*Galium aparine*), či pichliač roľný (*Cirsium arvense*). **Chránené, ohrozené a zriedkavé druhy rastlín** sa v biotope Lk1 vyskytujú zriedkavo, napr. vstavač obyčajný (*Orchis morio*) v počte iba niekoľko jedincov. V juhozápadnej časti katastra sa vyskytujú **veľkoblukové travinno-bylinné porasty**, ktoré možno hodnotiť ako intenzifikované a ruderalizované s pozmeneným druhovým zložením s prevahou krmovinársky významných druhov tráv, prípadne datelinovín. Z ekologického hľadiska majú menší význam.

Vlhké lúčne biotopy sa vyskytujú v blízkosti tokov. Vyskytujú sa v malej miere, napr. v alúviu Čamovského potoka pri železničnej trati, alebo pri bezmennom prítoku v Kapitánskom údolí v juhozápadnej časti katastra. Predstavujú biotop **Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí**. Bývajú kosené, alebo pasené. V druhovom zložení prevládajú trávy - psiarka lúčna

(*Alopecurus pratensis*), medúnok vlnatý (*Holcus lanatus*), častejšie sa vyskytujú aj ostrice a sitiny, napr. ostrica srstnatá (*Carex hirta*), sitina rozložitá (*Juncus effusus*), z kvetnatých druhov iskerník prudký (*Ranunculus acris*), iskerník plazivý (*Ranunculus repens*), kukučka lúčna (*Lychnis flos-cuculi*), žerušnica trsnatá (*Cardamine matthioli*), čerkáč peniažtekovitý (*Lysimachia nummularia*), pichliač sivý (*Cirsium canum*), v spásaných porastoch tiež stoklas mäkký (*Bromus mollis*).

Na malých plochách sa v katastri Filáková vyskytujú aj **porasty vysokých ostríc** biotopu **Lk10**. Takou lokalitou je mokrad' južne od železničnej stanice, ktorú vytvára monodominantný porast ostrice ostrej (*Carex acutiformis*). Lokalita zarastá náletovými drevinami, vrúbou popolavou (*Salix cinerea*), vrúba krehká (*Salix fragilis*), ale tiež inváznymi drevinami ako je javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), alebo sumach pálkový (*Rhus typhina*). Šíria sa tu tiež bylinné invázne druhy, ako zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) a astra kopijovitolistá (*Aster lanceolatus*). Menšie plochy ostricových porastov sa vyskytujú v mozaike s vrbinami pozdĺž bezmenného toku v západnejčasto katastra neďaleko čerpaciej stanice Jakomat. Okrem ostrice ostrej sa tu vyskytujú mokrad'ové druhy, ako iskerník jedovatý (*Ranunculus sceleratus*), lipnica močiarna (*Poa palustris*), kostihoj lekársky (*Symphytum officinale*), mäta dlholistá (*Mentha longifolia*), škripina lesná (*Scirpus sylvaticus*).

Suché a teplé stanovištia na plytkých vysychavých pôdach, prevažne na južne orientovaných svahoch pokrývajú porasty biotopu **Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte (6210)**. Sú hodnotné výskytom vzácných a ohrozených a zriedkavejších druhov rastlín. Porasty dlhodobejšie nevyužívané prechádzajú sukcesnými štádiami, v ktorých prevládnu tzv. **širokolisté trávne dominanty**, napr. mrvica peristá (*Brachypodium pinnatum*), častejšie stoklas vzpriamený (*Bromus erectus*). Také porasty sa vyskytujú v juhovýchodnej časti katastra. Navyše sú negatívne ovplyvnené rozširujúcim sa inváznym agátom. Zo **sprievodných bylinných druhov** sa vyskytujú mliečnik chvojkový (*Euphorbia cyparissias*), ďatelinovec bylinný (*Dorycnium herbaceum*), podkovka chochlatá (*Hippocrepis comosa*), vičenec vikolistý (*Onobrychis viciifolia*), fúzatka prstnatá (*Botriochloa ischaemum*), lucerna najmenšia (*Medicago minima*), hrdobarka obyčajná (*Teucrium chamaedrys*), kozinec vičencovitý (*Astragalus onobrychis*), kotúč poľný (*Eryngium campestre*), dúška panónska (*Thymus pannonicus*), bedrovník lomikameňový (*Pimpinella saxifraga*), palina poľná (*Artemisia campestris*), čistec rovný (*Stachys recta*), nevädzník hlaváčovitý (*Colymbada scabiosa*). Druhovo bohaté porasty biotopu Tr1 sa vyskytujú na malej ale ekozozologicky významnej lokalite na západnom úpätí vrchu Šarkan na okraji záhradkárskej oblasti, kde sa vyskytuje chránený európsky významný druh poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), ďalej tiež kavyl Ivanov (*Stipa joannis*), veternica lesná (*Anemone sylvestris*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), oman vrúbolistý (*Inula salicina*), porasty prechádzajú do biotopu teplomilných lemov Tr6 s charakteristickými druhmi pakost krvavý (*Geranium sanguineum*), smldník jelení (*Peucedanum cervaria*). Xerothermné porasty sú negatívne ovplyvnené umelo vysadenými borovicami čiernymi (*Pinus nigra*). Nad areálom bývalej tehelne osídľujú vysychavé stanovištia xerothermné biotopy s nápadným porastom kavylu Ivanovho (*Stipa joannis*). Vyskytujú sa tu ďalšie teplo a suchomilné druhy rastlín, napr. vika panónska (*Vicia pannonica*), šalvia hájna (*Salvia nemorosa*), ľan tenkolistý (*Linum tenuifolium*). Nedostatok hospodárenia (kosenie, pastva) sa prejavuje na znížení druhovej bohatosti a prevládnutí dominantných trávnych druhov. Xerothermné stanovištia na extrémne strmých a kamenistých svahoch sa vyskytujú aj na hradnom kopci Filákovského hradu, na jeho západných svahoch pod hradnými múrmi. Osídľuje ich xerothermný biotop **Tr2 Subpanónske travinno-bylinné porasty (6240)** v mozaike s **pionierskymi spoločenstvami Pi5 (6110)**. Dominuje tráva kostrava valeská (*Festuca valesiaca*) a ďalšie druhy extrémnych stanovišť, napr. sesel sivý (*Seseli osseum*), lucerna kosákovitá (*Medicago falcata*), lucerna najmenšia (*Medicago minima*), mednička sedmohradská (*Melica transsilvanica*), hadinec obyčajný (*Echium vulgare*). Pionierske porasty na miestach s plytkou kamenistou pôdou a skalné štrbiny osídľujú najmä drobné jednoročné rastliny, napr. lipnica cibulkatá (*Poa bulbosa*),

peniažtek prerastenolistý (*Thlaspi perfoliatum*), nezábudka kopcová (*Myosotis ramosissima*), kamienka roľná (*Lithospermum arvense*), bocianik rozpučovitý (*Erodium cicutarium*) a tiež sukulentný rozchodník prudký (*Sedum acre*), z papradí slezinník červený (*Asplenium trichomanes*).

Z **lesných spoločenstiev** sa vyskytujú najmä **dubovo-cerové lesy**, **dubohrabové lesy** s dubom zimným (*Quercus petraea*), dubom cerovým (*Q. cerris*), dubom letným (*Q. robur*). Drevinové zloženie obohacuje hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*). Z podúrovňových drevín prevláda javor poľný (*Acer campestre*). Krovinovú etáž tvoria hloh obyčajný (*Crataegus oxyacantha*), bršlen európsky (*Euonymus europaea*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), hruška planá (*Pyrus pyraeaster*). **Bylinný podrast** tvoria lesné druhy: zimozeleň menšia (*Vinca minor*), cesnačka lekárska (*Alliaria petiolata*), krkoška mámivá (*Chaerophyllum temulum*), blyskáč cibulkonosný (*Ficaria bulbifera*), pakost smradľavý (*Geranium robertianum*), fialka lesná (*Viola sylvatica*), lipnica hájna (*Poa nemoralis*), mrvica lesná (*Brachypodium sylvaticum*), papraď samčia (*Dryopteris filix-mas*), ale tiež invázna netýkavka malokvetá (*Imatiens parviflora*). **Staré porasty** s mohutnými jedincami stromov sa vyskytujú napr. v západnej a severnej časti katastra v podobe ostrovčekovitých porastov obklopených agrocenózami, alebo na strmých svahoch úvozov, ktoré vyúsťujú do údolí potokov, kde ich nahrádzajú **porasty vrbín** s vrbou krehkou (*Salix fragilis*) a vrbou popolavou (*Salix cinerea*). Na viacerých plochách tieto lesné porasty nahrádzajú umelo vysadené **agátiny** v podobe plošných alebo líniových porastov tvoriacich remízky, vegetáciu v úvozoch na strmých svahoch, kde plnia dôležitú protieróznú funkciu aj napriek tomu, že agát biely (*Robinia pseudoacacia*) patrí k drevinám s invázными vlastnosťami. Líniové porasty úvozov, ale tiež lemov lesov tvoria krovinové porasty patriace do **biotopu trnkových a lieskových krovín Kr7**. Tvoria ich bežné kry, napr. trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), baza čierna (*Sambucus nigra*), ruža šípová (*Rosa canina*) a pod. Na niekoľkých miestach katastra sa vyskytujú aj **porasty nepôvodných drevín X9**, ktoré boli umelo vysadené v minulosti a dnes tvoria staré porasty s dominanciou borovice lesnej (*Pinus sylvestris*), borovice čiernej (*Pinus nigra*). Porasty inváznej dreviny javorovca jaseňolistého (*Negundo aceroides*) sa vyskytujú v centrálnej časti katastra v blízkosti železničnej stanice, alebo minizoo.

Ľudské sídla ovplyvňujú charakter vegetácie ruderalizáciou, eutrofizáciou, znečistením prostredia rôznymi látkami (chemizácia agrocenóz, zimný posyp ciest soľou, skládky odpadu a pod.). Na týchto miestach sa vytvárajú **ruderalizované porasty**, v ktorých prevládajú expanzívne, alebo invázne druhy rastlín, napr. okrem spomínaných inváznych drevín tiež zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*), slnečnica hlúznatá (*Helianthus tuberosus*), astra kopijovitolistá (*Aster lanceolatus*). Z expanzívnych domácich autochtónnych druhov najmä pýr plazivý (*Elytrigia repens*), rätne druhy mrlíkov (*Chenopodium*), láskavcov (*Amaranthus*), lobôd (*Atriplex*), pichliačov (*Cirsium*), bodliakov (*Carduus*) a pod. Také porasty sa vyskytujú na opustených miestach v intraviláne aj v extraviláne najmä na opustených lúčnych úhoroch.

3.3.3 Živočíšstvo

(zoogeografické členenie; živočíšstvo spracované na základe dostupných údajov a doplnené terénnym prieskumom)

Podľa **zoogeografického členenia územia Slovenska** (Atlas krajiny, 2002) leží územie mesta Filáková v terestrickombiocykly v provincii stepí (Panónsky úsek) a v limnickombiocykly v Pontokaspickej provincii (Podunajský okres, Stredoslovenská časť).

Z geografického hľadiska sa širšie územie (orografický celok: Cerová vrchovina, podcelok: Filákovská brázda) nachádza medzi karpatskými pohoriami na severe a Panónskou nížinou na juhu, na rozhraní atlantickej a kontinentálnej klimatickej oblasti. Zo zoogeografického hľadiska je širšie územie Filáková

územím, kde sa nachádzajú v blízkom území taxóny sucho- a teplomilné (panónske druhy) a taxóny chladno- a vlhkomilné (karpatské druhy). V zastúpení druhov však prevládajú taxóny prvej skupiny. Pohorie Cerovej vrchoviny predstavuje aj významný migračný koridor veľkých suchozemských cicavcov z jadrovej oblasti Karpát (napr. Poľana, Nízke Tatry, Muránska planina) do pohorí severného Maďarska (najmä Mátra, Bükk, Cserhát).

Relatívne široké spektrum biotopov v katastrálnom resp. v širšom území mesta predurčuje výskyt a rozmanitosť živočíšnych druhov. Živočíchy sú viac mobilné organizmy, ako rastliny a huby (okrem ich semien a spór). Taxóny (jednotlivé jedince resp. časť populácie) tak využívajú v rôznej frekvencii ako životné prostredie priestor celého katastrálneho územia, resp. ešte väčší priestor presahujúci katastrálne územie viacerých obcí, a to v závislosti od taxónu a funkčného využívania toho-ktorého priestoru. Deje sa to napr. z dôvodu rôznych životných prejavov, ako je napr. hniezdenie, získavanie potravy, oddych počas migrácie a pod. Živočíchy využívajú viac priestoru, teda aj viac ekologicko-funkčných priestorov, preto zatriedenie taxónov do nich je obvykle na základe toho, ktoré priestory využívajú najviac.

Na základe zozložky bioty môžeme v území opísať, vyčleniť, resp. od seba odlíšiť nasledujúce zocenozy resp. ekologicko-funkčné priestory:

- A) **lesy** – patria sem všetky lesné pozemky katastrálneho územia mesta, ako aj lesné biotopy na nelesnej pôde.

Ako hrubé delenie z hľadiska prirodzenosti hlavných drevín korunovej etáže (E3) tohto priestoru môžu byť podrobnejšie aj nasledovné kategórie:

A1 – lesy prirodzenej drevinovej skladby (% zastúpenie nepôvodných drevín v JPRL nepresahuje spolu 10%: agát, borovica lesná, borovica čierna, smrek obyčajný a smrekovec opadavý.

A2 – nepôvodné lesy s prevahou agátu bieleho, borovice lesnej/čiernej, smreka obyčajného, smrekovca opadavého a pod. (nepôvosné druhy spolu nad 50%)

Pri lesných biotopoch však na lokálnej úrovni faktor, ktorý významne ovplyvní biodiverzitu v lesoch, je najmä štruktúrovanosť lesného biotopu, ktorá je predovšetkým určená vekom lesa a množstvom mŕtvej drevnej hmoty v nich. Je však náročné urobiť triedenie lesov podľa štruktúrovanosti, keďže sa tento gradient nachádza v širokom spektre hodnôt aj v lesoch mesta Filáková. Lesy okolo Filáкова sú hospodárskymi lesmi a teda aj ich štruktúra je priamo ovplyvnená aktuálnymi lesohospodárskymi činnosťami. Prítomnosť starších jedincov drevín a spôsob hospodárenia (napr. kotlíky) však môžu aj mladšie lesné biotopy zaradiť medzi štruktúrované porasty aj pred vekovo staršími lesmi. Vo všeobecnosti prirodzené (zonálne) lesné biotopy nad 80 rokov sú z hľadiska zachovania biodiverzity vysoko významné biotopy živočíšnych taxónov.

- B) **Trvalé trávne porasty (suché a mezofilné)** –

B1 - pasienky s možnosťou výskytu mozaík nelesnej drevinovej vegetácie, roztrúsene do 40% z celkovej plochy polygónu,

B2 - kosené a mulčované travinno-bylinné biotopy s možnosťou výskytu mozaík nelesnej drevinovej vegetácie roztrúsene do 40% z celkovej plochy polygónu.

(Pozn. v minulosti sa často nelesná drevinová vegetácia vyskytovala na travinno-bylinných biotopoch viac roztrúsene resp. ako solitéry v súčasnosti viac, ako kroviská, remízky v pásach a/alebo v polygónoch, väčšinou na ich okrajoch).

Významný faktor z hľadiska výskytu/diverzity živočíchov na travinno-bylinných biotopoch (ako biotopy živočíchov) sú kvalitatívne (druhovú skladbu drevín) a kvantitatívne (množstvo a ich distribúcia) ukazovatele nelesnej drevinovej vegetácie.

- C) **Trvalé trávne porasty – hygrofilné travinno-bylinné porasty,**
- D) **Belina, Čamovský potok a ich brehová vegetácia resp. ich prítoky s brehovou vegetáciou**
- E) **Orná pôda a kultúry na nej**
- F) **Skalné biotopy prírodného a antropického pôvodu: skalné a pieskové biotopy, kameňolomy, pieskovne, materiálové jamy a pod.**
- G) **Urbánne prostredie: intravilán a samostatne stojace sídla v extraviláne, záhrady, ovocné sady, vinohrady** (všetky zastavané územia v intraviláne, záhrady, cintorín, stavby bývalého poľnohospodárskeho družstva, priemyselné územie, mestský park a pod.)

A) Lesy

Lesné pozemky sa nachádzajú najmä vo východnej (v oblasti Šarkana 341 m n. m.), severovýchodnej časti (v oblasti Kohutieho vrchu) a severozápadnej (v oblasti lokality Filákovský les) časti katastrálneho územia. Ako enklávu lesných biotopov tvoria lesy na Červenej skale (249 m n. m.). Lesné pozemky patria do LHC Filákov a sú zaradené do kategórie hospodárskych lesov. Veľkú časť lesov katastrálneho územia tvoria lesy do 60 rokov. V pôvodných lesoch sú tu biotopy: dubovo-hrabové lesy karpatské (Ls 2.1.) a Panónsko-balkánske cerové lesy (91M0). Veľkú časť lesov tvoria lesy druhovo značne pozmenené (porasty nepôvodných drevín X9), napr. biotopy agátu bieleho, stanovištne nepôvodné porasty borovic, smreka, smrekovca. Z pôvodných druhov drevín z E3 etáže sú to najmä: dub zimný (*Quercus petraea* agg.), dub cerový (*Quercus cerris*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), dub letný (*Quercus robur*), javor poľný (*Acer campestre*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), v malej miere aj buk lesný (*Fagus sylvatica*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), z nepôvodných druhov drevín najmä agát biely (*Robinia pseudoacacia*) a borovica lesná (*Pinus sylvestris*), ale aj jedince borovice čiernej (*Pinus nigra*), smreka obyčajného (*Picea abies*) a smrekovca opadavého (*Larix decidua*). Z hľadiska zachovania biodiverzity je podstatným faktorom vysoká štruktúrovanosť lesných biotopov, ktorá je aj v týchto hospodárskych lesoch významne ochudobnená lesohospodárskou činnosťou. Homogenizácia lesných biotopov hospodárením sa vyznačuje najmä absenciou rovnomerného resp. hlúčikovitého rozloženia vekových a hrúbkových kategórií jedincov drevín v rámci jedného lesného porastu (JPRL), absenciou stromov na dožitie, absenciou zhlukov mladších jedincov drevín a krovín (E2) a absenciou dostatočného množstva stojacej a ležiacej mŕtvej drevnej hmoty a pod.

Významnou a typickou skupinou lesných druhov vtákov je hniezdne zoskupenie tzv. dutinových hniezdíčov. Z nich v dotknutom území hniezdia napr.: holub plúžik (*Columba oenas*), sova lesná (*Strix aluco*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), žlna zelená (*Picus viridis*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), d'ateľ prostredný (*Leipicus medius*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), sýkorka bieolica (*Parus major*), sýkorka belasá (*Cyanistes caeruleus*), sýkorka hôrna (*Poecile palustris*), brhlík lesný (*Sitta europaea*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*) a škorec lesklý (*Sturnus vulgaris*). Medzi typické druhy dotknutých lesných biotopov patria aj druhy hniezdiace na zemi, druhy hniezdiace v krovinách (E2) resp. na drevinách korunovej etáže (E3). Zo spevaco (Passeriformes) sú to najmä: slávik červienka (*Erithacus rubecula*), vrchárka modrá (*Prunella modularis*), oriešok hnedý (*Troglodytes troglodytes*), drozd čierny (*Turdus merula*), drozd plavý

(*Turdus philomelos*), kolibkárik čipčavý (*Phylloscopus collibyta*), kolibkárik spevavý (*Phylloscopus trochilus*) a kolibkárik sykavý (*Phylloscopus sibilatrix*), sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*), pinka lesná (*Fringilla coelebs*) a glezghrubozobý (*Coccothraustes coccothraustes*). Krkavec čierny (*Corvus corax*) v území hniezdi najmä na stožiaroch vysokého napätia. V zimnom období sa často v lesných biotopoch územia vyskytuje králik zlatohlavý (*Regulus regulus*). Na košatých a vyšších stromoch si stavia hniezdo myšiak hôrny (*Buteo buteo*), najbežnejší druh jastrabotvarých (Accipitriformes) v dotknutom území. V lesnom prostredí sa vyskytuje z bahniakov (Charadriiformes) aj sluka hôrna (*Scolopax rusticola*), ktorá cez územie pravidelne migruje. Z cicavcov (Mammalia) žije viac druhov prevažnú časť svojho života v lesnom prostredí. Mimo lesa vychádzajú najmä za zdrojom potravy a vody. V dotknutom území sa z párnokopytníkov často a početne vyskytuje jeleň hôrny (*Cervus elaphus*), srnec lesný (*Capreolus capreolus*) a diviak lesný (*Sus scrofa*). U veľkých suchozemských cicavcov ich domové okrsky predstavujú obvykle oveľa väčšie územia, ako je katastrálne územie jednej obce. Tieto územia sa sezónne menia v závislosti najmä od zdroja potravy, miesta odpočinku, rodenia mláďat, pričom často migrujú aj cez frekventované komunikácie (napr. cesta I/71 a II/571). Medzi bežné druhy šeliem dotknutého katastrálneho územia patria: líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*), jazvec lesný (*Meles meles*) menej početná je kuna hôrna (*Martes martes*). V katastrálnom území mesta nie je evidovaný regionálny migračný koridor veľkých suchozemských cicavcov, vrátane veľkých šeliem - Connectgreen. Takéto migračné koridory sú v blízkosti Filáкова navrhnuté najbližšie v nasledovných katastroch: Belina, Buzitka, Čamovce, Filákovské Biskupice, Filákovské Kováče, Nitra nad Ipľom, Radzovce, Ratka, Prša, Šíd. Z hľadiska migrácie veľkých šeliem, ako lokálny migračný koridor majú význam lesné porasty na hranici katastrov Filákov a Ratka, v západnej časti katastrálneho územia mesta. Na území mesta, medzi k.ú. Ratka a Fľakovo v okolí kóty Chrást sa nachádza miestny migčaný koridor veľkých suchozemských cicavcov.

Typické lesné druhy hlodavcov (Rodentia) územia sú najmä ryšavka žltohrdlá (*Apodemus flavicollis*), ryšavka krovíná (*Apodemus sylvaticus*) a hrdziak lesný (*Clethrionomys glareolus*) hlodavce s typickými a s pravidelnými gradáciami. Semiačkami a plodmi lesných drevín sa živia veverica obyčajná (*Sciurus vulgaris*), plch sivý (*Glis glis*), ako aj plšik lieskový (*Muscardinus avellanarius*), ktoré sú častejšie v druhovo bohatých a štruktúralne rozmanitých lesoch. Z obojživelníkov (Amphibia) sa najmä skokan štíhly (*Rana dalmatina*) vyskytuje častejšie aj v lesnom prostredí územia, v reprodukčnom období je však aj tento druh viazaný na mokrade, najmä na menšie lesné jazierka, vodou vyplnené terénne depresie. Z chránených druhov chrobákov európskeho významu sa v starých dubinách vyskytuje často roháč obyčajný (*Lucanus cervus*).

B) Trvalé trávne porasty – (suché) pasienky, (mezofilné) kosené a mulčované travinno-bylinné biotopy s možnosťou výskytu mozaík nelesnej drevinovej vegetácie,

Trvalé trávne porasty pasienky, kosené a mulčované travinno-bylinné biotopy s mozaikami nelesnej drevinovej vegetácie najmä na ich okrajoch predstavujú ďalší z hľadiska biodiverzity významný ekologicko-funkčný priestor. Časť týchto trvalo trávnych porastov sú obhospodarované (udržiavané) pravidelným pasením hospodárskych zvierat, v súčasnosti najmä koňmi (lokalita medzi traťami Filákov hl. železničná stanica – časť Szentfali, Filákov hl. železničná stanica - časť Urbánka). Hospodárske zvieratá rôznou intenzitou a selektívnou konzumáciou rastlín vytvárajú druhovo špecifické pasienkové rastlinné spoločenstvá, ktoré sa vyznačujú aj typickými atribútmi krovínnej (E2) a korunovej (drevinnej E3) etáže (napr. prezencia trnitých krovín, solitérov napr. z rodov *Pyrus*, *Quercus*, *Populus*) resp. v machovej (E0) a v bylinnej E1 etáži (prezencia hospodárskymi zvieratami erodovaných plôch ako ležoviská a pod.).

Veľkú časť bývalých pasienkov v súčasnosti užívatelia poľnohospodárskej pôdy využívajú najmä ako kosné lúky resp. sú najmä v suchších rokoch pri nevýznamnom množstve produkovaného sena, len

z dôvodu povinnej kontroly ich pomulčujú. Tieto travinno-bylinné biotopy sú z dôvodu mechanizovaného kosenia väčšinou bez prítomnosti nelesnej drevinovej vegetácie, ak tam drevisy sú, tak sú ponechané väčšinou len v minimálnych množstvách na okrajoch, kde sa nevie dostať technika. Z hľadiska zachovania biodiverzity týchto plôch nie je vhodné ani (celo)plošné mulčovanie nedopaskov na konci vegetačnej sezóny (sú to napr. zimné potravné zdroje pinkovitých spevaco).

Z hľadiska zachovania biodiverzity takýchto travinno-bylinných biotopov má vysoký význam prítomnosť nelesnej drevinovej vegetácie, mozaikovite roztrúsenej, resp. aspoň na okrajoch kultúrnych dielov ponechaných pásov krovín (napr. trnkové a lieskové kroviny Kr7). Nelesná drevinová vegetácia na kultúrnych dieloch však naráža aj na administratívne a metodologické prekážky agrosektora, pri väčšej výmere prezencie sa takéto územia vykresľujú a vynímajú z kultúrnych dielov ako „ementál“ a tým pádom sú nepriamo eliminované, likvidované. V súčasnosti veľká časť bývalých pasienkov je neobhospodarovaná a sukcesne zarastávajú, často nepôvodným agátom bielym. Na takýchto územiach postupne zarastajú aj posledné ostrovčeky s výskytom travinno-bylinných biotopov. Tento prirodzený proces má negatívny dopad aj na biodiverzitu na lokálnej úrovni, z územia sa postupne vytrácajú druhy obhospodarovaných (otvorených) travinno-bylinných biotopov.

Najpočetnejšiu triedu stavco (Vertebrata) v tomto ekologicko-funkčnom priestore charakterizuje tiež druhovo rozmanité spoločenstvo vtákov. Hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*) je hniezdič okrajov poľných lesíkov, remízok a krovísk. Na obhospodarované pasienky (v katastrálnom území mesta v súčasnosti najmä kone) je potravne viazaný dudok chochlatý (*Upupa epops*), ktorý tu často zbiera potravu tvorenú veľkými druhmi chrobákov (napr. z čeľade skarabeusovitých). Komplex mezofilných pasienkov dopĺňajú svieže pasienky a spásané lúky, ktoré sú striedavo kosené a prepásané. Kým škovránok stromový (*Lullula arborea*) a strnádka žltá (*Emberiza citrinella*) obľubujú najmä nízkosteblové travinno-bylinné biotopy s nižšou pokryvnosťou nelesnej drevinovej vegetácie, penica jarabá (*Sylvia nisoria*), penica popolavá (*Sylvia curruca*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*) a mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*) preferujú najmä ich krovinami husto zarastené časti. Drevinami a krovinami zarastené bývalé pasienky sú často hniezdnymi biotopmi stehlíka zeleného (*Carduelis chloris*), stehlíka konopiara (*Acanthis cannabina*) v zimnom období potravným biotopom hýľa obyčajného (*Pyrrhula pyrrhula*). Husté trnkové kroviny v pásoch na okrajoch pasienkov sú aj hniezdnymi biotopmi straky čiernozobej (*Pica pica*). Z hmyzožravco (Insektivora) na travinno-bylinných biotopoch prezrádzajú krtince - pobytové znaky krta európskeho (*Talpa europea*) - jeho výskyt. Otvorené biotopy s mozaikami nelesnej drevinovej vegetácie sú biotopom piskora obyčajného (*Sorex araneus*) a bielozúbky krpatej (*Crocidura suaveolens*). Medzi malé druhy šeliem tohto biotopu patrí lasica myšožravá (*Mustela nivalis*). Na pasienkoch boli počas mapovania zaznamenané jedince jašterice zelenej (*Lacerta viridis*) a jašterice krátkohlavej (*Lacerta agilis*). Pasienky a lúky sú významnými biotopmi aj pre rôzne bezstavovce.

C) Trvalé trávne porasty – mezo- až hygrofilné travinno-bylinné porasty v blízkosti odvodňovacieho kanála medzi Veľkou stanicou a roľníckym družstvom Filagro

Tento výmerovo malý EFP je vyčlenený len na územie medzi Veľkou (vlakovou) stanicou a priestorom bývalého ŠM/poľnohospodárskeho dvora Filagro. Sú tu mezofilné kosné lúky a hygrofilné travinno-bylinné biotopy (väčšinou porasty ostrice ostrej (*Carex acutiformis*) resp. porasty vrbových krovísk vrby popolavej (*Salix cinerea*). Z ekozozologického hľadiska je významným prvkom odvodňovací kanál nachádzajúci sa v strede územia. Brehový porast okolo kanála tvoria prevažne jedince vrby rakytovej (*Salix caprea*), vrby krehkej (*Salix fragilis*), vtrúsený je aj neofyt javor jaseňolistý (*Acer negundo*), v podraze z krovín svíb krvavý (*Swida sanguinea*), baza čierna (*Sambucus nigra*). Na týchto lúkach hniezdi napr. prhľaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*), strnádka žltá (*Emberiza citrinella*), v častiach

často s výskytom vyšších burín aj strnádka lúčna (*Miliaria calandra*). Z obojživelníkov sa na týchto periodicky zaplavených lúkach rozmnožuje kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), vo vodnom prostredí kanála sa na jar pária jedince mloka bodkovaného (*Lyssotriton vulgaris*). Z chránených druhov motýľov európskeho významu bol tu zaznamenaný aj výskyt ohniváčika veľkého (*Lycaena dispar*).

D) Tok Belina, Čamovský potok a ich brehová vegetácia resp. ich prítoky s brehovou vegetáciou

Brehový porast toku Belina, Čamovského potoka s prezenciou vyšších stromov (napr. stromoradie topoľov, dubov a pod.) je hniezdnym biotopom napr. vrany túlavej (*Corvus cornix*), vlhy hájovej (*Oriolus oriolus*), myšiarky ušatej (*Asio otus*) najmä v častiach s hustým krovinným podrastom hniezdnym biotopom svrčiaka riečného (*Locustella fluviatilis*). Často sa tu objavuje aj hniezdny parazit kukučka jarabá (*Cuculus canorus*). Stromoradia s jedincami drevín s dutinami predstavujú hniezdny biotop vrabcov poľných (*Passer montanus*). Zaujímavé je hniezdenie trasochvosta horského (*Motacilla cinerea*) v roku 2023 v takomto netypickom nížinnom prostredí v blízkosti sútoku toku Belina a Čamovského potoka. Najmä v mimohniezdnom období sa tu vyskytuje aj rybárik riečny (*Alcedo atthis*). Na obidvoch potokoch boli počas mapovania zaznamenané z cicavcov viaceré pobytové znaky vydry riečnej (*Lutra lutra*), hryzca vodného (*Arvicola terrestris*). Od roku 2022 sa nachádza na toku Belina aj hrádza bobra európskeho (*Castor fiber*). Aj napriek tomu, že morfológia toku je významne antropicky zmenená, brehový porast silne synantropizovaný, je hydrickým koridorom pre vodné organizmy, najmä pre ryby. Úsek toku v dotknutom území patrí do mrenového rybieho pásma. Z bežných druhov rýb sa tu vyskytuje jalec hlavatý (*Squalius cephalus*), hrúz škvrnitý (*Gobio gobio*). Z vážok sa tu vyskytuje napr. vážka plochá (*Libellula depressa*), hadovka obyčajná (*Calopteryx virgo*).

V území sa nachádzajú ďalšie sporadické vodné toky, ktorých brehy lemuje antropicky v rôznej miere zmenená (aj porasty javorovca jaseňolistého/*Acer negundo*) mozaikovitá krovinná a stromová nelesná drevinová vegetácia.

E) Orná pôda a kultúry na nej

Veľkú časť katastra zaberá poľnohospodársky intenzívne využívaná krajina, orná pôda s poľnohospodárskymi kultúrami. V súčasnosti sú v území, ako hlavné poľnohospodárske plodiny pestované najmä: kukurica siata, obilniny, repka siata, sója - pestované na veľkablokových kultúrach v agrotechnických postupoch. Z hľadiska druhovej rozmanitosti živočíchov sú tieto biotopy chudobné na druhy, sú využívané najmä ako potravné biotopy, menej ako hniezdne, či reprodukčné. Obilniny sú hniezdnym biotopom čoraz zriedkavej prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) a škovránka poľného (*Alauda arvensis*). Na zaplavenej ornej pôde v blízkosti toku Belina, v mimohniezdnom období boli zaznamenané aj jedince kalužiáča malého (*Actitis hypoleucos*) a kalužiaka perlavého (*Tringa ochropus*). V ruderálnych biotopoch v blízkosti poľných ciest hniezdi bažant obojkový (*Phasianus colchicus*), málopočetne prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*), strnádka lúčna (*Emberiza calandra*). Predovšetkým v takomto ekologicko-funkčnom priestore má z hľadiska zachovania biodiverzity významnú úlohu aj výskyt malých remízok, solitérov, ktoré taktiež ako významné krajinné prvky sú mimoriadne hodnotné v tomto intenzívne poľnohospodársky využívanom krajinnom priestore. V otvorenej poľnohospodárskej krajine s výskytom riedkej drevinovej vegetácie, v remízkach, hniezdi penica hnedokrídla (*Sylvia communis*). Významné sú strniská po žatve, ako potravné biotopy napr. pre bociana bieleho (*Ciconia ciconia*), kaňu močiarnu (*Circus aeruginosus*), sokola myšiara, myšiaka hôrneho, ktoré tu často lovia hraboše poľné (*Microtus arvalis*). V zimných mesiacoch veľkablokové orné pôdy územia prelohuje za hrabošmi kaňa sivá (*Circus cyaneus*), ako aj spevavec s etológiou

dravca, strakoš sivý (*Lanius excubitor*). Veľkoblková orná pôda s poľnohospodárskymi kultúrami je biotopom zajaca poľného (*Lepus europeus*).

F) Skalné biotopy prírodného a antropického pôvodu: skalné a pieskové biotopy, kameňolomy, pieskovne, materiállové jamy a pod.

Do tohto EFP (ako biotop živočíchov) odporúčam zahrnúť funkčné kameňolomy, staré pieskovne a skalné útvary Červeného vrchu a Filákovského hradu.

V bazaltových kameňolomoch širšieho územia Filáková hniezdi ojedinele a málopočetne výr skalný (*Bubo bubo*), ktorého hniezdny výskyt v katastrálnom území mesta za posledné roky už nebol potvrdený. Žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*) je hniezdičom intravilánov, pôvodne však tento druh hniezdil v lomoch a na prirodzených skalných útvaroch. V kameňolomoch je tento druh často pozorovaný najmä počas migrácie resp. mimohniezdneho obdobia, avšak často na budovách vyskytujúcich sa v lome aj hniezdi. Na skalách vrchu Červenej skaly a na Filákovskom hradnom vrchu sa vyskytuje jašterica múrová (*Podarcis muralis*). Periodické vody, občasné jazierka v kameňolomoch sú aj reprodukčnými biotopmi obojživelníkov ako napr. ropuche zelenej (*Bufo viridis*) a ropuche bradavičnatej (*Bufo bufo*), ako aj potravným biotopom pre rôzne druhy netopierov a takisto pre množstvo druhov hmyzu. Aj v tomto priestore sa však vyskytuje veľké množstvo živočíchov, ktoré tento typ biotopu využíva najmä ako potravný biotop resp. aj v tomto priestore sa vyskytuje značná nelesná drevinová vegetácia, kde sa vyskytuje živočíšstvo krovísk a/alebo lesov.

Pod Strážnym vrchom sú staré pieskovne, ktoré sú už v súčasnosti sukcesne zarastené najmä nepôvodným agátom bielym. V minulosti (o čom svedčia opustené hniezdne nory) aj na tejto lokalite koloniálne hniezdil včelárík zlatý (*Merops apiaster*). Odstránením náletovej vegetácie a úpravou, zakolmením hniezdnej steny pieskovne by sa však hniezdenie tohto druhu na lokalite dalo relatívne ľahko obnoviť. Tento druh v území na hniezdenie využíva aj občasne vytvorené kolmé pieskovcové steny, z ktorých niektoré vznikajú po erózii, niektoré aj rozšľapávaním a eróziou pri chovoch hospodárskych zvierat v svahovitom teréne, niektoré antropickou činnosťou, napr. stavebné a materiállové jamy, zárezy poľných ciest, terasy vo vinohradoch a pod. Pieskovcové steny, najmä ak ich obklopujú trávno-bylinné biotopy druhovo bohaté na kvitnúce rastliny sú významným biotopom rôznych druhov napr. aj blanokrídleho a dvojkridleho hmyzu a motýľov. Pieskovcové steny pri bývalej tehelni na lokalite „Szentfali“ sú tiež hniezdnym biotopom tohto druhu.

G) Urbánne prostredie: intravilán a samostatne stojace sídla v extraviláne, záhrady, ovocné sady a vinice

Urbánne prostredie obce so záhradami a verejnou zeleňou je tiež osídlené živočíchmi. Ako bežné druhy hniezdiacich vtákov tu uvádzame napr.: hrdličku záhradnú (*Streptopelia decaocto*), dáždovníka tmavého (*Apus apus*), beloritku domovú (*Delichon urbicum*), lastovičku domovú (*Hirundo rustica*), trasochvosta bieleho (*Motacilla alba*), žltouchvosta domového (*Phoenicuros ochruros*), vrabca domového (*Passer domesticus*), stehlíka pestrého (*Carduelis carduelis*), kanárika poľného (*Serinus serinus*). V letných mesiacoch sem za potravou z okolia zaletuje sokol lastovičiar (*Falco subbuteo*), najmä v zimných mesiacoch jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), či sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), ktorí tu často lovia zdivočelé domáce holuby (*Columba livia* forma *domestica*). Posledné desaťročie je badateľný prudký nárast hniezdnej populácie holuba hrivnáka (*Columba palumbus*) v urbánnom prostredí. Z dravcov aj v mestskom prostredí hniezdi sokol myšiar (*Falco tinnunculus*), ktorého hniezdenie je dokázané v areáli fabrík na Šávoľskej ceste. Na komíne Cebriánovho kaštieľa dlhoročne hniezdi bocian biely (*Ciconia ciconia*). Plošný, ako aj výškový nárast verejnej drevinovej zelene v meste za posledných dvadsať rokov je zásluhou nárastu počtov drozdov čiernych (*Turdus merula*), drozdov plavých (*Turdus philomelos*), d'atľov hnedkavých (*Dendrocopos*

syriacus), žltý zelených (*Picus viridis*), muchárov sivých (*Muscicapa striata*), ako hniezdičov pôvodne lesných druhov. Významným prvkom v intraviláne obce je park za Berchtoldovom kaštieli, kde staré bütľavé stromy poskytujú možnosť hniezdenia pre rôzne vtáčie druhy záhrad, parkov a lesov. Predstavujú habitatové stromy aj pre viaceré netopiere. Z hľadiska výskytu netopierov patrí mesto Fiľakovo medzi miesta, kde nie sú evidované významné (ani regionálne) zimoviská, alebo letné kolónie netopierov v rámci stredného Slovenska. V meste sa vyskytujú bežné druhy netopierov urbánneho prostredia ako raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*), večernica pozdná (*Eptesicus serotinus*) alebo večernica tmavá (*Vespertilio murinus*), ktoré sú naviazané prevažne na bytové domy v centre mesta (ulice Hollého, Biskupická, Sládkovičova alebo Parková) resp. na sídlisku Farská lúka. V poslednom období sa na Slovensku objavuje aj večernica Saviho (*Hypsugo savii*), ktorá bola zistená v centre mesta. Druhou skupinou sú netopiere ekologicky naviazané na brehovú vegetáciu stojatých, alebo mierne tečúcich vodných plôch. Večernica hvízdavá (*Pipistrellus pipistrellus*) a večernica parková (*Pipistrellus nathusii*), loví hlavne v koridore potoka Belina resp. Biskupického potoka. Zaujímavým údajom je výskyt podkovára malého (*Rhinolophus hipposideros*), ktorý sa pravdepodobne v meste vyskytuje len v letnom období a obsadzuje „nevýužívané“ podkrovné priestory, kde vytvára menšie zoskupenia 5 – 25 jedincov (napr. meštiacke domy so sedlovou strechou). Pre zistenie presnejších údajov chýba podrobný chiropterologický prieskum.

V intraviláne obce boli zaregistrované výskytu ďalších druhov cicavcov: z hmyzožravcov (Insectivora) ježa bledého (*Erinaceus roumanicus*), z hlodavcov (Rodentia) myši domovej (*Mus musculus*), potkana hnedého (*Rattus norvegicus*), zo šeliem (Carnivora) kuny skalnej (*Martes foina*). Najmä v okrajových častiach intravilánu (Kohúti vrch, Ratčianska cesta, Pisárová pustatina, Turingrova pustatina, Szentfali, a pod.) dosť často sa dostávajú aj tzv. poľovné druhy, ako napr. diviak lesný (*Sus scropha*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*), jeleň hôrny (*Cervus elaphus*), líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*), jazvec lesný (*Meles meles*) a pod.

Z obojživelníkov sa k mokradiam v blízkosti intravilánov často viaže ropucha zelená (*Bufo viridis*).

Okrem vyššie uvedených druhov zaradených do jednotlivých EFP ponad územie katastra mesta Fiľakovo boli najmä v mimohniezdnom období zaregistrované aj prelety ďalších druhov: hus bieločelá (*Anser albifrons*), hus divá (*Anser anser*), orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), čajka smeživá (*Chroicocephalus ridibundus*), žeriav popolavý (*Grus grus*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*).

4 PRIESKUMY A ROZBORY PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA

4.1 URBANISTICKÁ ŠTRUKTÚRA

Mesto Fiľakovo sa vyznačuje špecifickým urbanistickým vývojom, ktorý odráža jeho bohatú históriu a prírodné podmienky.

1. **Historické jadro:** V srdci mesta Fiľakovo sa nachádza historické jadro, ktoré sa rozkladá okolo dominantného hradného vrchu. Toto jadro pôvodne bolo chránené opevnením, ktoré v súčasnosti už neexistuje. Napriek tomu hradný vrch s hradom aj naďalej dominuje mestu.
2. **Zástavba:** V blízkosti historického jadra nájdeme kompaktnú zástavbu novších rodinných domov, ktorá sa postupne mení na rozvolnenú zástavbu bytových domov smerom na sever a

juh mesta. Kontakt týchto štruktúr nie je vždy harmonický a najmä v severnej časti mesta je pomerne kontrastujúci.

3. **Priemyselné územia:** V severnej časti mesta sú lokalizované plochy určené pre výrobu tvoriace pomerne rozsiahle územie.
4. **Záhradkárske osady:** Východné územie mesta je charakterizované záhradkárskymi osadami, ktoré sa v súčasnosti postupne transformujú na obytné oblasti, najmä v kontakte s cestou III. triedy.
5. **Prírodné územia:** Južná časť mesta je z veľkej časti voľná krajina lesnej a mimolesnej zelene s izolovanými samotami a laznickým osídlením.
6. **Poľnohospodárske územia:** Východná časť mesta, nezastavaná, je využívaná predovšetkým na poľnohospodársku činnosť. Pozdĺž cesty III. triedy sa nachádza laznické osídlenie a hospodárske dvory. Okrajové časti tohto územia sú lemované lesnými plochami.
7. **Spojenie s okolím:** V južnej časti sa zastavané plochy urbanisticky prepojujú s obcou Biskupice.

4.2 VYUŽÍVANIE ÚZEMIA

Na území mesta bolo identifikované nasledovné využívanie územia:

4.2.1 Nezastavané územia

L – PLOCHY LESOV

Hospodárske lesy tvoriace malé fragmenty vo voľnej krajine. Bez zástavby.

Ako územia krajinnej zelene boli v území identifikované:

ZN – Plochy nelesnej krajinnej vegetácie

Plochy vzrastlej zelene v krajine. Ide predovšetkým o zeleň na medziach a sprievodnú zeleň popri vodných tokoch. Majú zväčša ekostabilizačnú funkciu a sú výrazným krajnotvorným prvkom. Bez akejkoľvek výstavby.

ZP – Prírodné plochy bez rozlíšenia

Prírodné plochy predstavujú voľnú krajinu čiastočne, alebo len riedko zarastenú občasnou vzrastlou drevinou vegetáciou, zvyšok územia tvoria mokriny, trávnaté plochy. Majú zväčša ekostabilizačnú funkciu. Bez akejkoľvek výstavby.

P – POĽNOHOSPODÁRSKA PÔDA

Ako územia poľnohospodársky využívannej pôdy sa v území mesta nachádzajú:

PO – Plochy ornej pôdy

Orná pôda využívaná pre poľnohospodárske účely, čiastočne aj v zastavanom území ako súčasť hospodárskych záhrad. V tejto časti sú na plochách ornej pôdy umiestnené aj hospodárske a pomocné objekty. Na plochách je umiestnená aj technická infraštruktúra a poľné cesty.

PZ – Plochy záhrad

Okrem malých záhrad pri rodinných domoch ide o veľké záhrady – záhumienky za rodinnými domami. Záhrady sú zväčša využívané ako rekreačné v menšej miere ako produkčné pre vlastnú spotrebu. Vránci týchto plôch sú umiestnené aj drobné stavby (altánky, bazény), hospodárske stavby (pivnice) a garáže.

PL – plochy lúk, pasienkov a trvalých trávnatých porastov.

Poľnohospodárska trvale zatrávnená a plochy vo voľnej krajine bez vzrastlej zelene. Na plochách je umiestnená aj technická infraštruktúra a poľné cesty.

W – ZELENÁ A MODRÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Plochy vegetácie a vodné plochy za účelom plnenia ekosystémových služieb a rekreačných služieb v zastavanom území.

WP – Plochy pobrežných pozemkov

Plochy s vodným tokom a vodohospodárskymi stavbami, plochy pod vodnou hladinou. Na týchto plochách sa nachádza aj drevinná vegetácia ako sprievodná vegetácia vodných tokov.

SP – Plochy parkov

Parkovo upravená zeleň so spevnenými plochami, prvkami drobnej architektúry (altánky, fontány), detskými ihriskami a športovými ihriskami a vodnými plochami.

SZ – Plochy sídelnej zelene

Upravená alebo prirodzená zeleň so spevnenými plochami.

4.2.2 Zastavané územia

B - BÝVANIE

Väčšina územia mesta predstavuje zmiešané územie bývanie v rodinných domoch, v ktorých sú však spolu s bývaním umiestnené malé prevádzky buď v objekte rodinného domu, prístavbe, alebo malom doplnkovom objekte. Pre účely spracovania prieskumov a rozborov sú v zmiešaných územiach rozlíšené:

BR – Plochy bývania v rodinných domoch

Plochy s rodinnými domami, v zadnej časti umiestnené hospodárske a doplnkové objekty, záhrady. RD využívané aj pre účely doplnkového obchodu a služieb, prípadne ubytovania v súkromí.

BD – Plochy bývania v bytových domoch

Bytové domy so zeleňou, detským ihriskom a parkovacími plochami.

O – ÚZEMIA OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI

Nerozlíšené územia využívané pre občiansku vybavenosť a doplnkové funkcie (hospodárske a pomocné objekty, dopravné a technické vybavenie) a prislúchajúcu zeleň. Ide predovšetkým o obchod, služby, administratívu, ubytovanie, kultúru. Okrem nerozlíšených území občianskej vybavenosti, boli v území identifikované:

O – Územia občianskej vybavenosti

Plochy občianskej vybavenosti zahŕňajú stavby a areály s funkciou:

- Hotely, motely, penzióny a objekty pre prechodné ubytovanie
- Budovy a areály pre administratívu
- Budovy a areály pre obchod a služby bez čerpacích staníc pohonných hmôt
- Budovy a areály pre kultúru, verejnú zábavu
- Budovy a areály pre vzdelávanie (školy, škôlky, celoživotné vzdelávanie, školiace strediská)
- Budovy a areály pre zdravotníctvo

R – REKREAČNÉ ÚZEMIA

Územia určené pre šport a rekreáciu.

RA – Plochy areálov športu a rekreácie

Športové rekreačné stavby, stavby a areály kúpaliska, vrátane dopravného a technického vybavenia.

RI – Plochy športovísk ihrísk

Nekryté ihriská, tribúny a príslušné plochy.

RZ – Plochy záhradiek a záhradkárskych osád

Záhradkárske osady vrátane hospodárskych objektov pre sklady a rekreáciu bez ubytovania.

I – ÚZEMIA VÝROBY

Výrobné územia neboli v území identifikované.

IA – Plochy poľnohospodárskych areálov

Plochy využívané pre poľnohospodársku výrobu, výskum a pomocných a doplnkových objektov vrátane infraštruktúry a správy areálu.

IV – Plochy výroby a výrobných služieb

Plochy využívané pre výrobu, výrobné služby, pomocných a doplnkových objektov vrátane infraštruktúry a správy areálu.

IO – Zmiešané územia výroby, výrobných služieb, skladov a občianskej vybavenosti

Výrobné areály a areály výrobných služieb s pridruženou funkciou obchodu a služieb.

D – ÚZEMIA DOPRAVY

Ako územia dopravy boli identifikované:

D – Plochy dopravného vybavenia komunikácií a ciest

Plochy pre cesty a dopravné zariadenia (mosty, zálivy pre hromadnú dopravu, nekryté parkoviská). Na plochách pre cesty sú umiestnené aj ostatné príslušajúce plochy (násypy). Hromadné a radové garáže a zariadenia dopravy (autobusová stanica).

DZ – Plochy železnice

Plochy pre trate a súvisiace technické zariadenia a areály vrátane staníc, zástavok a pridruženej občianskej vybavenosti predovšetkým obchodu a služieb.

X – OSTATNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Ako územia špecifickej vybavenosti boli identifikované:

XV – Verejné priestranstvá

Spevnené plochy určené na pobytovú funkciu vrátane zelene plôch dopravy, drobnej architektúry a turistických atrakcií.

XC – Plochy cintorínov

Plocha pohrebiska, domu smútku, hospodárskych a pomocných objektov.

XH – Plochy historických objektov bez využitia

Plochy objektov pôvodných kaštieľov, ktoré sa ale v súčasnosti nevyužívajú.

T – ÚZEMIA TECHNICKEJ VYBAVENOSTI

Plochy využívané pre zariadenia technického vybavenia územia bez rozlíšenia. (Elektroenergetika, vodné hospodárstvo, zásobovanie plynom, odpadové hospodárstvo).

T – Územia technického vybavenia

Plochy využívané pre zariadenia technického vybavenia, odpadového hospodárstva (bez skládkovania).

5 PRIESKUMY A ROZBORY DEMOGRAFICKÉHO POTENCIÁLU

Mesto Fiľakovo, s bohatou históriou a kultúrnym dedičstvom, sa v priebehu rokov stalo svedkom mnohých demografických zmien. Ako sa menil čas, Fiľakovo zažilo rôzne výzvy a príležitosti, ktoré ovplyvnili jeho obyvateľskú štruktúru. V tejto kapitole sú uvedené hlavné demografické ukazovatele a hodnotíme, ako sa menili v priebehu posledného desaťročia. Od pomeru mužov a žien, cez vekovú štruktúru, až po vzdelávacie a náboženské trendy, tento segment ponúka komplexný pohľad na sociálnu krajinu Fiľakova. Skrze tieto údaje môžeme lepšie pochopiť dynamiku mesta, jeho potreby a budúce výzvy, ktorým môže čeliť.

5.1 DEMOGRAFICKÝ POTENCIÁL

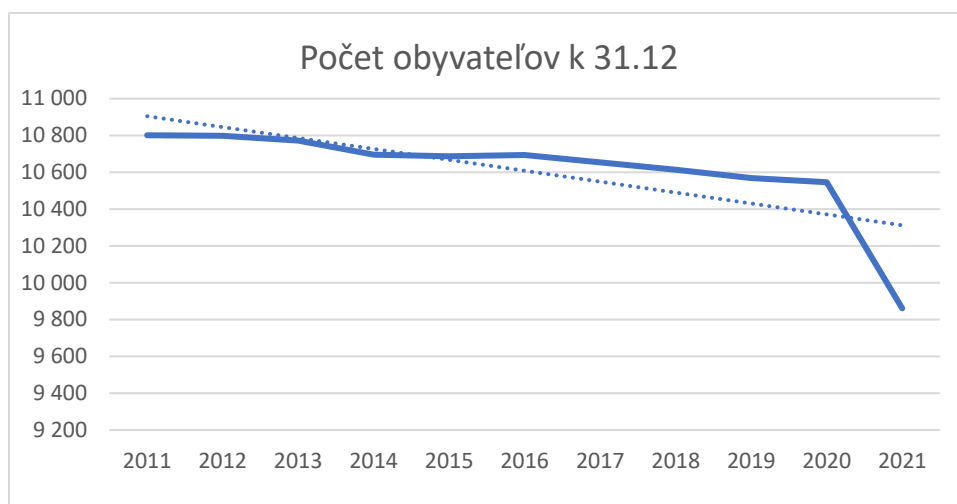
Súhrn ukazovateľov obyvateľstva podľa sčítania v r. 2021

- Údaje o obyvateľoch
 - Počet obyvateľov spolu: 9 949
 - muži: 4 759
 - ženy: 5 190
- Hustota obyvateľstva (ob./km²): 615,01
 - Štátni občania: 9 740
 - Cudzinci: 198
- Veková štruktúra

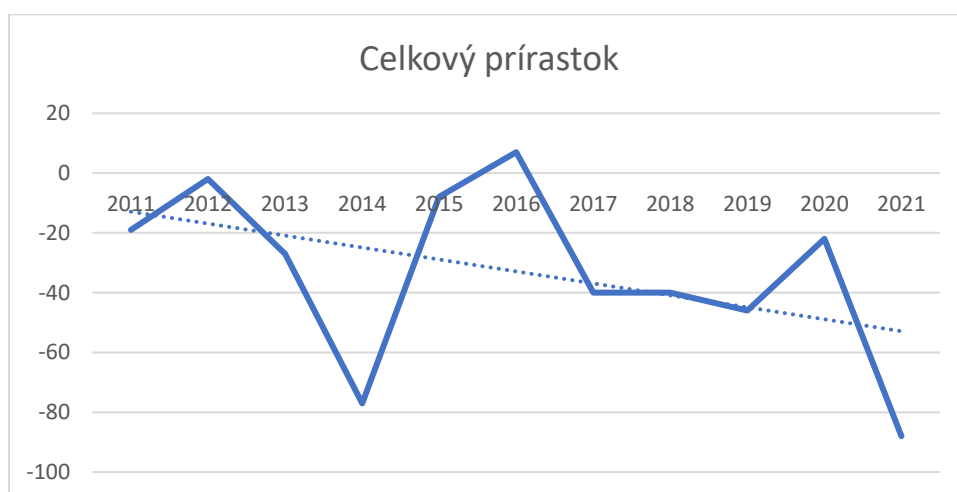
- 0 – 14-roční: 1 566
- 15 – 64-roční: 6 739
- 65 a viac roční: 1 644
- Priemerný vek (roky): 41,05
- Vzdelanie
 - základné: 2 873
 - stredoškolské: 4 528
 - vysokoškolské: 906
- Ekonomicky aktívni: 4 306
- Najpočetnejšie náboženské vyznania
 - Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike (rímskokatolícke): 5 950
 - bez náboženského vyznania: 2 478
 - Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku (evanjelické): 157
- Najpočetnejšie národnosti
 - Maďarská 6256
 - Slovenská 2961
- Rodinný stav
 - slobodný, slobodná: 4 770
 - ženatý, vydatá: 3 373
 - rozvedený, rozvedená: 1 029
 - vdovec, vdova: 753

Tabuľka 1 Prehľad o stave a pohybe obyvateľstva

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Priemerný vek	37,74	38,04	38,3	38,72	39,09	39,36	39,71	40,18	40,57	40,87	41,25
Narodení	108	94	97	95	88	106	92	75	77	77	96
Zomretí	114	111	131	112	102	102	111	91	121	124	149
Prírodný prírastok	-6	-17	-34	-17	-14	4	-20	-16	-45	-47	-55
Priťahovaní	122	135	118	116	98	152	109	126	118	129	100
Vystáňovaní	135	120	111	176	92	149	129	150	119	104	133
migračné saldo	-13	15	7	-60	6	3	-20	-24	-1	25	-33
Celkový prírastok	-19	-2	-27	-77	-8	7	-40	-40	-46	-22	-88
Počet obyvateľov k 31.12	10801	10799	10772	10695	10687	10694	10654	10614	10568	10546	10861

Obrázok 1 Graf vývoja počtu obyvateľov

Obrázok 2 Graf vývoja celkového prírastku

Prirodzený prírastok a migračné saldo sú dva kľúčové ukazovatele, ktoré ovplyvňujú demografický vývoj oblasti.

Prirodzený prírastok je rozdiel medzi počtom narodení a počtom úmrtí v určitom období. Jeho hodnota môže byť kladná (ak je viac narodení ako úmrtí) alebo záporná (ak je viac úmrtí ako narodení).

Migračné saldo je rozdiel medzi počtom prisťahovalcov a vystažovalcov v určitom období. Jeho hodnota môže byť tiež kladná (ak prichádza viac ľudí, než odchádza) alebo záporná (ak odchádza viac ľudí, než prichádza).

Analyzujúc tieto hodnoty:

- Prirodzený prírastok je záporný počas celého sledovaného obdobia, čo znamená, že v každom roku zomrie viac ľudí, než sa narodí. Najväčší záporný hodnotový pokles bol v roku 2021 s hodnotou -55.

- Migračné saldo fluktuuje, ale má tiež viacero záporných hodnôt. Napríklad v roku 2021 migračné saldo bolo -33, čo znamená, že viac ľudí sa v tom roku vystaňovalo, než prisťahovalo.

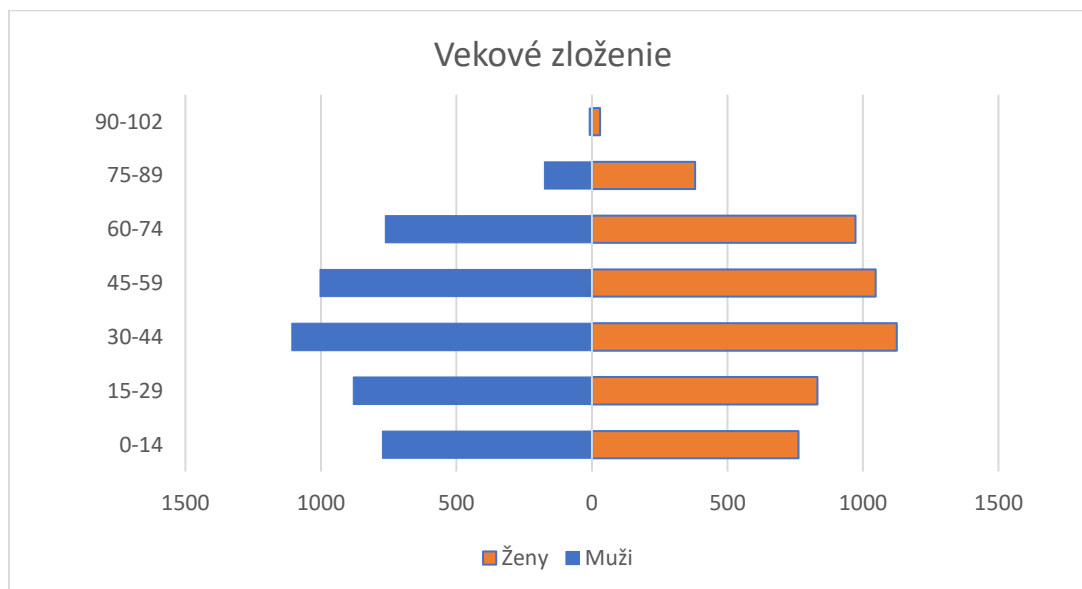
Ak porovnáme absolútne hodnoty, prirodzený prírastok má väčšie negatívne čísla v porovnaní s migračným saldom.

Záver: Na základe poskytnutých údajov má prirodzený prírastok zásadnejší vplyv na vývoj počtu obyvateľov mesta Filákova v porovnaní s migračným saldom. To znamená, že demografický pokles je výraznejšie ovplyvnený vyšším počtom úmrtí oproti počtu narodení než migráciou obyvateľstva.

Tabuľka 2 Tabuľka ekonomickej aktivity obyvateľstva

	Spolu	Muži	Ženy
Podiel osôb v predproduktívnom veku [%]	15,57	16,41	14,8
Podiel osôb v produktívnom veku [%]	67,57	69,86	65,48
Podiel osôb v poproduktívnom veku [%]	16,86	13,73	19,73

Tabuľka 3 Graf vekového zloženia obyvateľstva

Vekové zloženie	Spolu	0-14	15-29	30-44	45-59	60-74	75-89	90-102
Spolu	9 861	1 535	1 713	2 232	2 050	1 735	556	40
Muži	4 711	773	881	1 107	1 003	762	175	10
Ženy	5 150	762	832	1 125	1 047	973	381	30

Predpokladaný trend vekového zloženia obyvateľstva Filákova v nasledujúcich 5 rokoch by mohol byť:

Mierne znižovanie počtu mladej populácie (0-14 roční), ak pôrodnosť ostane stabilná alebo poklesne.

Stále dominujúca produktívna skupina (15-64 roční), hoci jej podiel by sa mohol mierne znížiť v dôsledku starnutia obyvateľstva.

Mierne zvyšovanie podielu staršej generácie (65+ roční), hlavne kvôli starnutiu produktívnej populácie a potenciálne lepšej zdravotnej starostlivosti.

Z toho vyplýva, že v nasledujúcich 5 rokoch bude prevažovať produktívna veková skupina (15-64 roční), avšak môžeme očakávať postupný nárast počtu starších obyvateľov (65+ roční).

Tabuľka 4 Zloženie obyvateľstva podľa národnosti (2021)

Národnosť	Počet	Podiel
Slovenská	2961	29,76
Maďarská	6256	62,88
Rómská	137	1,38
Rusínská	0	0,00
Ukrajinská	5	0,05
Česká	29	0,29
Nemecká	8	0,08
Moravská	0	0,00
Poľská	5	0,05
Ruská	2	0,02
Ostatné	35	0,35
Nezistené	511	5,14

V meste Filáková žije podľa oficiálnej štatistiky cca. 1,38 % rómskej národnosti (ostatní obyvatelia sa hlásia k slovenskej národnosti) a 0,29 % obyvateľov českej národnosti. Pri 5,14 % obyvateľoch nebola zistená národnosť. V rámci okresu mierne narastá počet obyvateľov slovenskej národnosti. Vývoj obyvateľov maďarskej národnosti je stabilný.

Tabuľka 5 Vývoj počtu obyvateľov podľa podkladov k Programu rozvoja na roky 2022-2032

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Predproduktívny vek	1496	1475	1436	1408	1377	1346	1316	1285	1255	1224	1193
Produktívny vek	6699	6641	6580	6528	6469	6412	6355	6298	6240	6183	6126
Poproduktívny vek	1754	1798	1842	1885	1929	1973	2016	2060	2104	2147	2191

5.2 ZHRNUTIE DEMOGRAFICKÉHO POTENCIÁLU

Toto sú demografické údaje z doby od roku 2011 do roku 2021. Podľa týchto údajov môžeme urobiť niekoľko záverov:

- Počet obyvateľov:** Počet obyvateľov v tejto lokalite postupne klesá, s najväčším poklesom medzi rokmi 2020 a 2021, keď sa počet obyvateľov znížil o 685 osôb.
- Pomer mužov a žien:** V roku 2021 je viac žien (5 190) ako mužov (4 759).

3. **Veková štruktúra:** Väčšina obyvateľov (67,57 %) je v produktívnom veku (15 – 64 rokov), zatiaľ čo 16,86 % obyvateľov je vo veku nad 65 rokov.

4. **Vzdelanie:** Väčšina obyvateľov má stredoškolské vzdelanie (4 528), nasledované základným (2 873) a vysokoškolským (906).

5. **Náboženstvo:** Rímskokatolícka cirkev je najpopulárnejším náboženským vyznaním, s počtom 5 950 členov, nasledované ľuďmi bez náboženského vyznania (2 478).

6. **Rodinný stav:** Najpočetnejšia skupina obyvateľov je slobodná (4 770), nasledované ženatými/vydatými (3 373), rozvedenými (1 029) a vdovcami/vdovami (753).

7. **Demografický vývoj:** Prírodný prírastok bol negatívny v drvivej väčšine rokov, čo znamená, že počet úmrtí prekročoval počet narodení. Migračné saldo bolo zmiešané, s niektorými rokmi pozitívnymi a inými negatívnymi.

Z týchto údajov môžeme vidieť, že spoločstvo postupne starne (zvyšujúci sa priemerný vek obyvateľov) a postupne klesá počet obyvateľov. Klesajúci počet obyvateľov môže byť spôsobený kombináciou negatívneho prírodného prírastku a negatívneho migračného salda v niektorých rokoch.

Počet obyvateľov postupne klesá, pričom migračné saldo má tiež klesajúcu tendenciu, pričom vývoj počtu obyvateľov je ovplyvnený viac negatívnym prírodným prírastkom ako migračným saldom.

Teda, na základe týchto údajov by "charakteristickým" obyvateľom mesta bola stredne veková ekonomicky aktívna žena so stredoškolským vzdelaním, ktorá je slobodná, je štátnou občiankou, a verí v rímskokatolícke náboženstvo a je maďarskej národnosti.

Je dôležité poznamenať, že takýto "charakteristický" profil je veľmi zjednodušený a založený na *mode* (najčastejšej hodnote) v každej kategórii, čo nemusí nutne odzrkadľovať skutočného individuálneho obyvateľa mesta.

5.3 BYTOVÝ FOND

5.3.1 Údaje o domoch

- Domy: 1 541
 - Rodinné domy: 1 314
 - Bytové domy: 184
 - Domy vo vlastníctve fyzickej osoby: 1 288
 - Domy s vodovodnou prípojkou v dome z verejnej siete: 1 269
 - Domy s plynovou prípojkou: 1 123
 - Domy s prípojkou na kanalizačnú sieť: 1 275
 - Obnovené domy: 1 050

5.3.2 Údaje o bytoch

- Byty: 3 634
 - Byty v rodinných domoch: 1 319
 - Byty v bytových domoch: 2 272
 - Obecné byty: 24
 - Priemerná podlahová plocha bytu (m²): 79,2
 - Byty s vodovodom zo spoločného zdroja: 3 318
 - Byty vykurované plynom: 2 869

5.3.3 Zhrnutie bytového fondu

Priemerná obsadenosť bytu je 2,75 obyvateľa. Väčšina bytov je napojená na technickú infraštruktúru.

6 PRIESKUMY A ROZBORY SOCIÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

6.1 SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ

V meste sa nachádzajú nasledovné zariadenia sociálnej vybavenosti:

Tabuľka 6 Sociálna vybavenosť

Zariadenie	počet
Zariadenie pre seniorov	1
Zariadenie opatrovateľskej služby	1
Denný stacionár	1
Opatrovateľská služba	1
Jedáleň	1

Kapacita zariadení je postačujúca avšak vzhľadom na zvyšujúci sa vek obyvateľov a štandardy starostlivosti je potrebné zvážiť ďalšie zariadenia podľa minimálny štandardov pre obec nad 10000 obyvateľov.

6.2 ŠKOLSTVO

Stav obyvateľstva k r. 2022

Tabuľka 7 Stav obyvateľstva podľa veku

Nula rokov	1 rok	2 roky	3 roky	4 roky	5 rokov	6 rokov	7 rokov	8 rokov	9 rokov	10 rokov	11 rokov	12 rokov	13 rokov	14 rokov	15 rokov	16 rokov	17 rokov	18 rokov
90	85	79	86	104	105	101	101	99	94	98	126	127	122	118	118	139	113	115

6.2.1 Materské školy

Mesto Fiľakovo je zriaďovateľom 2 materských škôl.

- Materská škola – Óvoda Štúrova 1, 986 01 Fiľakovo
- Materská škola - Óvoda Daxnerova 15, 986 01 Fiľakovo

Tabuľka 8 Školy

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Štátne	2	2	2	2	2	2

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
štátne – deti	305	305	301	312	311	315
štátne – triedy	16	16	16	17	17	17
štátne - učitelia	34	34	34	34	34	34

6.2.2 Základné školy

V samotnom meste sa nachádzajú 4 základné školy (ZŠ). V zriaďovateľskej pôsobnosti mesta sú všetky 4 ZŠ. Nenachádza sa tu žiadna súkromná ani cirkevná škola. Dve základné školy sú s vyučovacím jazykom maďarským.

V školách sa nachádza 68 tried, v ktorých sa vyučuje cca. 1427 detí. Počet detí v základných školách ostáva relatívne stabilný. V školách vyučuje 106 pedagogických zamestnancov.

Tabuľka 9 Základné školy

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ZŠ štátne	4	4	4	4	4	4
ZŠ - štátne - deti	1 420	1 420	1405	1414	1424	1427
ZŠ - štátne - triedy	70	70	69	72	68	68
ZŠ - štátne - učitelia	107	110	109	108	106	106

- Základná škola, Školská 1
- Základná škola Štefana Koháriho II. s VJM - II. Koháry István Alapiskola,
- Základná škola, Farská lúka 64/A, Fiľakovo
- Základná škola Lajosa Mocsáryho s vyučovacím jazykom maďarským - Mocsáry Lajos Alapiskola Farská lúka 64/B, 986 01 Fiľakovo
- Základná umelecká škola

Školské jedálne

V roku 2021 bolo v 6 školských jedálňach 1170 stravníkov. Celková kapacity jedální je 530 stoličiek.

6.2.3 Špeciálne školy

V nachádza 1 špeciálna škola (ŠŠ). V škole vyučuje 16 učiteľov. Počet detí v špeciálnej škole postupne klesá. V škole sa učí 91 detí.

6.2.4 Stredné školstvo

Gymnázium

V roku 2021 bolo v meste Fiľakovo 1 gymnázium. Celkovo počet žiakov gymnáziu klesal do roku 2021. V roku 2021 bolo evidovaných cca. 157 žiakov.

Stredná odborná škola

V meste Fiľakovo bola v roku 2021 celkovo 1 stredná štátna odborná škola. Počet žiakov rovnako ako v prípade gymnázia klesá. Do roku 2021 klesol počet žiakov na cca. 210

6.2.5 Vysoké školstvo a výskum

V meste nie sú žiadne zariadenia.

6.2.6 Zhrnutie

V meste Filákov bolo v roku 2021 celkovo 9 949 obyvateľov. Skupina veku 0-14 je tá, ktorá by mohla čoskoro vstúpiť do materskej alebo základnej školy. V tejto skupine je 1 566 detí.

Vývoj obyvateľstva:

Z údajov vyplýva, že počet obyvateľov v meste poklesol o 685 osôb od roku 2011 do 2021. Pokles počtu narodení a zvýšenie počtu úmrtí v roku 2021 naznačuje možný ďalší pokles v počte obyvateľov v nasledujúcich rokoch.

Národnostné zloženie:

Väčšina obyvateľov je maďarskej národnosti (62,88%), nasleduje slovenská národnosť (29,76%).

Materské školy:

V meste sú dve materské školy s kapacitou 315 detí. S ohľadom na počet detí vo vekovej kategórii 0-4 rokov (344 detí), aktuálna kapacita môže byť postačujúca.

Základné školy:

Existujú štyri základné školy s kapacitou 1 427 detí. Keďže v kategórii veku 5-14 rokov je celkovo 1 153 detí, aktuálna kapacita základných škôl vyhovuje.

Špeciálne školy:

Počet študentov v špeciálnych školách postupne klesá, čo by mohlo znamenať, že aktuálna kapacita je postačujúca alebo dokonca nadmerná.

Stredné školy:

Existujú dve stredné školy s celkovým počtom 367 študentov. Počet študentov stredných škôl sa mierne znižuje, čo môže naznačovať postačujúcu kapacitu.

Zhrnutie:

- **Vzhľadom na demografický vývoj a aktuálne kapacity škôl sa nezdá byť potrebné zvýšiť kapacity materských, základných alebo stredných škôl v najbližšej budúcnosti.**
- **S ohľadom na národnostné zloženie môže byť potrebné zvážiť kapacity a rozdelenie škôl s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, pričom je dôležité zohľadniť demografické zmeny v týchto konkrétnych skupinách.**
- **Je potrebné sledovať trend poklesu obyvateľstva a prípadne zvažovať znižovanie kapacít v budúcnosti.**

6.3 ZDRAVOTNÍCTVO

V meste Filákov pôsobia nasledovné zdravotnícke zariadenia: 4 ordinácie všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast, 4 ordinácie praktického lekára pre dospelých, 2 gynekologické ambulancie, 1 diabetologická ambulancia, 1 chirurgická ambulancia, 1 očná ambulancia, 1 kožná ambulancia, 1 pediatrická + alergologická + imunologická ambulancia, 1 otorinolaryngológ, 1

urologická ambulancia, 1 reumatológ – ortopéd, 1 internista, 6 stomatologických ambulancií, 4 lekárne, 1 veterinárna ambulancia.

6.4 OBČIANSKA VYBAVENOSŤ SÚHRN

Aby sa zabezpečil vhodný rozvoj a kvalita života pre jej obyvateľov, je nevyhnutné porovnať existujúcu infraštruktúru a služby s odporúčanými štandardmi. Táto kapitola sa venuje podrobnej analýze vybavenosti Fiľakova v rámci rôznych sektorov, od školstva až po maloobchod podľa štandardov minimálnej vybavenosti obcí. Okrem toho sa zameriava na identifikáciu potenciálnych oblastí vylepšenia, najmä s ohľadom na budúci rast počtu obyvateľov nad 10 000. Takto môžeme zabezpečiť, že Fiľakovo bude aj naďalej prosperujúcim a komplexne vybaveným mestom, ktoré dokáže reagovať na meniace sa potreby svojich občanov.

Tabuľka 10 Občianska vybavenosť podľa minimálnych štandardov vybavenosti obcí

Vybavenosť obcí	Odporúčaná vybavenosť pre kat. obce			Fiľakovo
	do 5 tis.	5-10 tis.	10 – 20 tis.	
Školstvo				
Materská škola	x	x	x	x
Základná škola	x	x	x	x
gymnázium			x	x
Stredná odborná škola			X	x
Konzervatórium				
Školské hospodárstvo a stredisko odbornej praxe				
nadstavbové a pomaturitné štúdium			X	
Základná umelecká škola		x	X	x
MŠ pre deti so zdravotným postihnutím	x	x	X	
ZŠ pre žiakov so zdravotným znevýhodnením			X	x
Praktická škola		x	X	
Odborné učilište pre žiakov so zdravotným znevýhodnením			X	
Školy a triedy pre deti a žiakov s nadaním			X	
Školský klub	x	x	X	x
Školské stredisko záujmovej činnosti	x	x	X	
Centrum voľného času	x	x	X	
Školský internát		x	X	
Diagnostické centrum				
Reedukačné centrum				
Liečebno-výchovné sanatórium				
Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva			x	
Škola v prírode				
Vysoké školy				
šport				
Ihrisko pre deti	x	x	X	x
Ihrisko pre mládež a dospelých	x	x	X	x

Vybavenosť obcí	Odporúčaná vybavenosť pre kat. obce			Fiľakovo
	do 5 tis.	5-10 tis.	10 – 20 tis.	
Zariadenie				
Ihrisko maloplošné (do 2000 m ²)	x	x	X	x
Ihrisko veľkoplošné (nad 2000 m ²)	x	x	X	x
Telocvičňa	x	x	X	x
Športová hala		x	X	
Športový štadión			X	x
Otvorený plavecký bazén			X	
Krytý plavecký bazén			X	
Otvorená ľadová plocha	x	x		
Zimný štadión otvorený			X	
Zimný štadión krytý				
Relaxačné centrum		x	X	
Wellness centrum pohybových aktivít			O	
cestovný ruch				
Hotel 5*, 4*			O	
Hotel 2*, 3*	x	x	X	
penzióny	x	x	X	x
Hostely	x	x	X	
Horské apartmány				
turistická informačná kancelária	x	x	x	x
zdravotníctvo				
Ambulancie	x	x	X	x
Zariadenia na poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti			X	
Stacionár			X	
Dialyzačné stredisko			X	
Polikliniky			X	
Všeobecné nemocnice				
Liečebne			O	
Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti		x	X	
Dom ošetrovateľskej starostlivosti				
Hospic				
Mobilný hospic				
Ambulancia záchrannej zdravotnej služby		x	X	
Špecializované nemocnice				
Prírodné kúpele				
Lekárne	x	x	x	x
sociálne služby				
Zariadenia podporovaného bývania				
Zariadenie pre seniorov	x	x	X	x

Vybavenosť obcí	Odporúčaná vybavenosť pre kat. obce			Fiľakovo
	do 5 tis.	5-10 tis.	10 – 20 tis.	
Zariadenie				
Zariadenie opatrovateľskej služby	x	x	X	x
Rehabilitačné stredisko	x	x	X	x
Domov sociálnych služieb	o	x	X	x
Denný stacionár	o	o	X	x
Opatrovateľská služba	x	x	X	
Nocľaháreň				
Útulok				x
Domov na polceste				
Nízkoprahové denné centrum		x	X	
Denné centrum	x	x	X	
Zariadenia núdzového bývania				
Integračné centrum	x	x	X	
Jedáleň	x	x	X	x
práčovňa	x	x	X	
Stredisko osobnej hygieny	x	x	x	
maloobchod				
Potraviny, miešaný tovar	x	x	X	x
Špecializovaný obchod	x	x	X	x
Malý supermarket (400-1000m2)		x	X	x
Veľký supermarket (1000-2500m2)		o	X	x
Malý hypermarket (2500-5000 m2)				
Veľký hypermarket (5000 a viac)				
Hobbymarket (1000 a viac m2)			O	
menší OD NS do 2500 m2		o	X	
Väčší OD (2500 m2 a viac)			O	
Diskontná predajňa (400 -1000 m2)			x	
verejné stravovanie				
reštaurácia I. a II. CS	o	o	X	x
reštaurácia III. a IV. CS	x	x	X	x
Vináreň, pivnica	x	x	X	x
Kaviareň	x	x	X	x
Pohostinstvo, hostinec	x	x	X	x
Cukráreň	x	x	X	x
Bar	x	x	x	x
kultúra				
knižnica verejná	o	x	X	x
knižnica vedecká				
výstavné priestory			X	x
múzeum	o	o	O	x
galéria		o	X	x

Vybavenosť obcí	Odporúčaná vybavenosť pre kat. obce			Fiľakovo
	do 5 tis.	5-10 tis.	10 – 20 tis.	
Zariadenie				
divadlo				x
koncertná sála				x
polyfunkčné kultúrne zariadenie		o	16	x
Kultúrne a voľnočasové centrum				
Viacúčelová hala				
kino		o	O	
prírodné kino				
hvezdáreň, planetárium				
zhromažďovací priestor			X	x
zoologické, botanické záhrady				
kongresové centrá				
kultúrno-osvetové centrá, klubovne	x	x	x	
štátne archívy				
modlitebne, pastoračné centrá	x	x	X	x
účelové sakrálne priestory				
iné náboženské budovy				
rehoľné budovy				
cintoríny	x	x	x	x

X – nachádza sa, alebo je vhodné doplniť

O - odporúča sa

Na základe tabuľky môžeme zhodnotiť vybavenosť obce Fiľakovo v porovnaní s odporúčanými minimálnymi štandardmi pre obce s obyvateľmi v rozmedzí 5-10 tisíc:

- **Analýza vybavenosti Fiľakovo pre kategóriu obcí 5-10 tis. obyvateľov:**

1. Školstvo:

- Fiľakovo má materské a základné školy, čo je v súlade s odporúčanými minimálnymi štandardmi.
- Fiľakovo má stredné odborné školy a nadstavbové/pomaturitné štúdium, čo prekračuje minimálne štandardy pre túto veľkosť obce.
- Fiľakovo nemá niektoré špecializované zariadenia (napr. konzervatórium), ale to nie je povinný štandard pre túto veľkosť obce.

2. Šport:

- Fiľakovo má všetky odporúčané športové zariadenia pre obce tejto veľkosti (ihriská, telocvičňa).

3. Cestovný ruch:

- Fiľakovo spĺňa odporúčané štandardy pre cestovný ruch (hotely, penzióny, turistická informačná kancelária).

4. Zdravotníctvo:

- Fiľakovo má ambulancie a lekárne, čo je v súlade s odporúčanými štandardmi.

5. Sociálne služby:

- Fiľakovo má väčšinu odporúčaných sociálnych zariadení pre túto veľkosť obce.

6. Maloobchod:

- Fiľakovo má odporúčané obchodné zariadenia pre obce tejto veľkosti.

7. Verejné stravovanie:

- Fiľakovo má všetky odporúčané stravovacie zariadenia pre obce tejto veľkosti.

8. Kultúra:

- Fiľakovo má niektoré odporúčané kultúrne zariadenia, ale nie všetky.

Celkový záver: Fiľakovo spĺňa väčšinu odporúčaných minimálnych štandardov pre obce s obyvateľmi v rozmedzí 5-10 tisíc. V niektorých oblastiach dokonca prekračuje tieto štandardy.

- **Ak Fiľakovo prekročí hranicu 10,000 obyvateľov:**

Potrebné doplnenia:

- **Školstvo:** Potrebné doplnenie škôl a tried pre deti a žiakov s nadaním.
- **Šport:** Potrebné doplnenie športového štadióna, otvoreného plaveckého bazéna, krytého plaveckého bazéna, a otvoreného zimného štadióna.
- **Cestovný ruch:** Potrebné doplnenie hotelu 5* alebo 4*.
- **Zdravotníctvo:** Potrebné doplnenie zariadenia na poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti, stacionára, dialyzačného strediska, polikliniky a ďalších zdravotníckych zariadení.
- **Maloobchod:** Potrebné doplnenie väčšieho hypermarketu a hobbymarketu.
- **Kultúra:** Potrebné doplnenie výstavných priestorov, múzea, galérie a ďalších kultúrnych zariadení.

Na základe analýzy vybavenosti obce Fiľakovo je dôležité zdôrazniť, že nemá status okresného mesta. Vzhľadom na blízkosť mesta Lučenec, ktoré plní úlohu regionálneho centra, mnohé z potrieb obyvateľov Fiľakova môžu byť efektívne saturované práve v Lučenci. Táto skutočnosť môže ovplyvniť strategické rozhodovanie týkajúce sa budúceho rozvoja Fiľakova a alokácie zdrojov, keďže niektoré služby a infraštruktúra môžu byť v regióne dostupné v dostatočnej miere vďaka Lučencu.

7 PRIESKUMY A ROZBORY KULTÚRNYCH A HISTORICKÝCH HODNÔT

Kultúra a história sú dve neoddeliteľné zložky, ktoré tvoria totožnosť každého národa, regiónu či miesta. Znázorňujú hlboký odkaz minulosti, ktorý je zakotvený v materiálnych a nemateriálnych pamiatkach, tradíciách a hodnotách. Táto kapitola sa venuje analýze kultúrnych a kultúrohistorických hodnôt s dôrazom na ich význam a kontext v priestore. Cieľom je vyhodnotiť tieto hodnoty, nielen z hľadiska ich historického a kultúrneho významu, ale aj v súvislosti s ich

geografickým a sociálnym umiestnením. Takéto vyhodnotenie je kľúčové pre identifikáciu zón, ktoré si vyžadujú zvláštnu pozornosť pri plánovaní a realizácii budúcich rozvojových projektov.

Rešpektovanie kultúrnohistorického kontextu je nevyhnutné, ak chceme zachovať autenticitu a integritu daného miesta a zároveň podporiť jeho harmonický a udržateľný rozvoj.

Podľa informácií z monografie *Osídlenie Novohradskej stolice v stredoveku* od historika T. Sitára na existenciu osady *Fylek* s farnosťou v podhradí nepriamo odkazuje listina z roku 1262 so zmienkou o istom cirkevnom spore, v ktorom vystupoval tunajší farár *Ladomerius* (Vladimír). V listine z roku 1329 sa spomína farár Pavol, ktorý v osade pôsobil aj v období vyberania pápežských desiatok v rokoch 1332- 1337, navyše bol vtedy novohradským vicearcidiakonom. Farár z Fiľakova odviezol pápežovi podľa súpisu desiatok 18 grošov z príjmu viac ako 3 hrivny, čo naznačuje územnú rozľahlosť tunajšej farnosti. V roku 1356 bola už podhradná osada mestečkom s richtárom, mešťanmi a hosťami. Osada patrila k majetku Juraja z Jelšavy, ktorému patrilo v roku 1405 aj právo mýta (tým podhradná osada disponovala už dávnejšie, pravdepodobne už v 13. storočí). V mestečku (*Fylek*) vydal viacero listín pronotár Pavol z Kolár, v roku 1406 a 1415. V roku 1423 patrilo mestečko *Fylek* stále Jurajovi z Jelšavy, avšak k roku 1435 sa viaže správa, že kráľ (Žigmund Luxemburský) ho dal aj s mýtom a hradným panstvom, ktoré bolo v zálohe jeho manželky Barbory (Celjskej), do zálohu najprv pánom z Plešivca a následne Štefanovi z Perína. Jeho príbuzný Ján ho v roku 1438 dostal od kráľovnej Alžbety (Luxemburskej) do doživotného užívania a o rok na to si dal Ján urobiť štatúciu. Niekedy v 2. polovici 15. storočia mali páni z Perína vo Fiľakove dovoliť založenie františkánskeho kostola. Rod pánov z Perína bol vlastníkom mestečka až do začiatku 16. storočia (ešte v roku 1506 na celé hradné panstvo dostal novú donáciu Imrich z Perína), kedy im bol tento majetok zhabaný a v roku 1513 si na neho dal urobiť štatúciu taverník Blažej z Raškoviec. V súpise mimoriadnej vojenskej dane z roku 1542 sa uvádza 30 port Štefana z Raškoviec. V portálnom súpise Novohradskej stolice z roku 1549 sa uvádza 11 obývaných usadlostí v držbe Františka Bebeka z tunajšieho hradného panstva (František Bebek vyženil hradné panstvo od pánov z Raškoviec). Od 50. rokov 16. storočia bolo mestečko Fiľakovo i hrad výrazne ovplyvnený udalosťami spojenými s bojmi s Turkami. V roku 1554 bol hrad Fiľakovo obsadený Turkami, ktorí si ho zvolili za sídlo sandžaku, správnej jednotky. Hrad i mesto boli súčasťou periferie Osmanskej ríše do roku 1593, kedy hrad dobyli cisárske vojská pod vedením Mikuláša Pálfiho. Od začiatku 17. storočia do vývoja mesta zasahovali aj stavovské povstania, v roku 1605 Štefan Bočkai obsadil hrad, v roku 1621 však hrad odolal obliehaniu Gabriela Bethlena. Vývoj hradu bol ukončený v roku 1682, kedy bol dobytý a následne zbúraný vojskom kurucov (protihabsburské povstanie Imrich Tökölyho) a ich tureckých spojencov. Ukončením vojenskej funkcie hradu a upokojením vnútropolitických pomerov po uzavretí Szatmárskeho mieru v roku 1711 mesto Fiľakovo význam mesta upadol a následne sa rozvíjal ako remeselnícke a poľnohospodárske malomesto. V roku 1828 bolo vo Fiľakove narátaných 236 domov a 1616 obyvateľov. Od 19. storočia sa v bezprostrednom okolí Fiľakova nachádzali rozsiahle vinohrady a začal sa pestovať aj tabak. V roku 1897 začala fungovať tehelňa (pozri nižšie), od roku 1908 smaltovňa, v súvislosti s jej výrobou bola v roku 1911 vybudovaná aj zlievareň a v roku 1912 zinkovňa (v rokoch 1948-1992 bola smaltovňa známa ako závod KOVOSMALT).

20. storočie:

Po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1918 sa Fiľakovo stalo súčasťou novovzniknutého Československa. Po druhej svetovej vojne a s nástupom socializmu prešlo mesto mnohými zmenami vrátane priemyselného rozvoja. Na začiatku 20. storočia, počas obdobia Rakúsko-Uhorska, bol Fiľakovo súčasťou Nógrádskej župy. Po vzniku Československa v roku 1918 sa stalo súčasťou novovzniknutého štátu, konkrétne súčasťou Slovenska. Počas komunistického režimu, ktorý nastolil

svoje vlády po druhej svetovej vojne, prešlo Fiľakovo rôznymi územno-správnymi reformami, ale zvyčajne patrilo pod okres Lučenec v rámci Stredoslovenského neskôr Banskobystrického kraja.

V období medzi svetovými vojnami začal v Fiľakove nárast priemyselnej činnosti, hoci na menšiu mieru. Po druhej svetovej vojne a nástupu socializmu bol na Slovensku, vrátane Fiľakova, zavedený centralizovaný model hospodárstva, ktorý zahŕňal industrializáciu a kolektivizáciu. V Fiľakove sa rozvíjali rôzne priemyselné odvetvia, vrátane strojárstva, potravinárskeho priemyslu a spracovateľských odvetví. Tieto zmeny priniesli mnohé výzvy, ale aj príležitosti pre mestské obyvateľstvo.

Súčasnosť: Po Nežnej revolúcii v roku 1989 a následnom rozpade Československa sa Fiľakovo stalo súčasťou Slovenskej republiky. Dnes je mesto známe svojim historickým dedičstvom, kultúrou a turistikou, pričom hrad je jedným z hlavných turistických lákadiel.

7.1 PAMIATKOVÉ REZERVÁCIE

Na území sa nenachádza pamiatková rezervácia.

7.2 NÁRODNÉ KULTÚRNE PAMIATKY

V riešenom území sú evidované tieto národné kultúrne pamiatky:

Unifikovaný názov NKP: HRAD

Zaužívaný názov NKP: Fiľakovský hrad

č. ÚZPF: 440/1-22

Počet pamiatkových objektov: 22

Unifikovaný názov NKP: KLÁŠTOR FRANTIŠKÁNOV

Zaužívaný názov NKP: františkánsky kláštor

č. ÚZPF: 441/1-2

Počet pamiatkových objektov: 2

Unifikovaný názov NKP: BAŠTA

Zaužívaný názov NKP: Mestské opevnenie

č. ÚZPF: 442/1-1

Počet pamiatkových objektov: 1

Unifikovaný názov NKP: MIESTO PAMÄTNÉ S POMNÍKOM

Zaužívaný názov NKP: Vöröskö

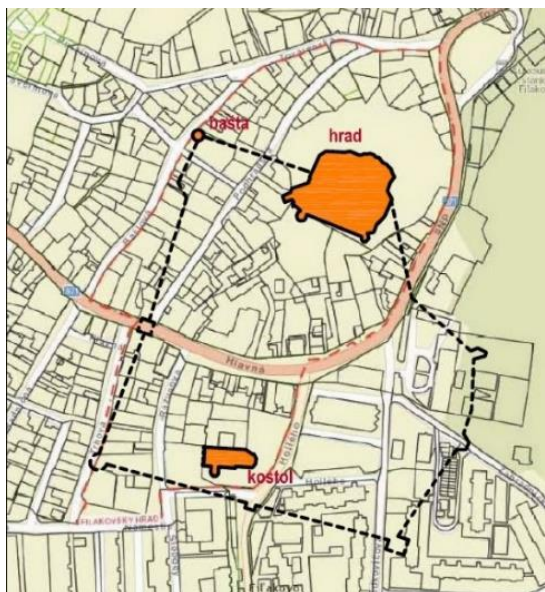
č. ÚZPF: 507/1-1

Počet pamiatkových objektov: 1

Ochranné pásmo NKP je 10 m od pozemku NKP. Pre NKP Hrad je ochranné pásmo určené rozhodnutím.

7.3 HISTORICKÉ JADRO

Predpokladaná poloha mestských hradieb:

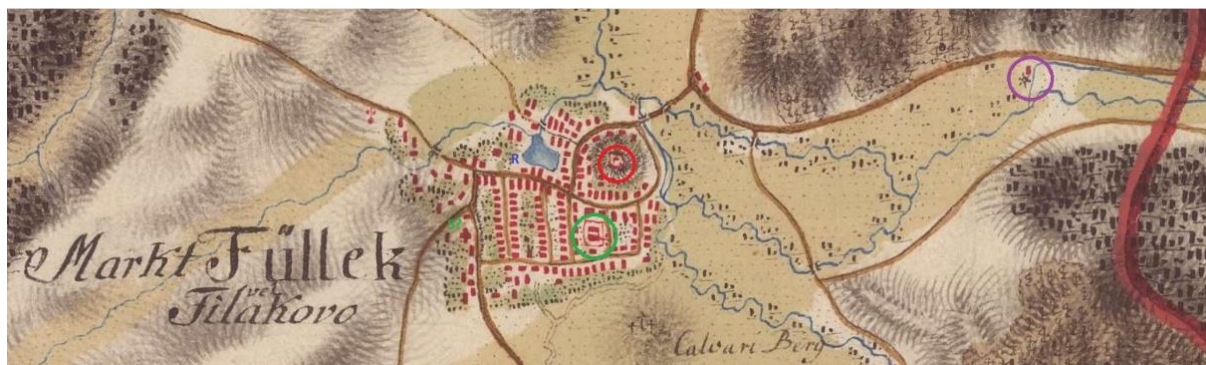
Obrázok 3 Predpokladaná poloha mestských hradieb

Obrázok 4 Hrad a mesto v poslednej tretine 17. storočia

Hrad Filákov a (kamenné) opevnenie mesta s baštami s popisom, posledná tretina 17. storočia.

Opis: je zjavné, že na Z múry kamenného opevnenia mesta sa napája pravdepodobne ďalšie, drevozemné opevnenie s baštami? vymedzujúce priestor (trhovisko) mierne obdĺžnikového pôdorysu. Pri S línii drevozemného opevnenia je zjavná (baroková) parková? úprava. Pri SZ nároží tohto opevnenia sa dvíha ďalšia pravdepodobne drevozemná línia opevnenia v smere V-Z s ukončením pri moste cez vodný tok tečúci do potoka Belina. Túto izolovanú líniu opevnenia oddeľuje od drevozemného opevnenia mesta cesta trasovaná pozdĺž Z hradieb a vedúca extravilánu Fiľakova. Na pláne zástavba mesta nie je zaznamenaná, zaznačená je však parcelácia záhrad/sadov?/vinogradov? a vodné toky. Zakreslený je aj kopec Vereška.

Obrázok 5 Historické územie mesta Fiľakovo na I. vojenskom mapovaní (1763–1787).

Historické územie mesta Fiľakovo na I. vojenskom mapovaní (1763–1787). Opis: mestské hradby už neexistovali. Zdá sa, že pre stratu účelu hradby počas 18. storočia rozobrali miestni obyvatelia na vybudovanie svojich domov. I. vojenské mapovanie dokladá sformované mesto s ulicami, ktoré pôvodný areál vymedzený spomenutými hradbami nerešpektovali. Okrem už chátrajúceho hradu /červený kruh/ je ďalšou dominantou Fiľakova opevnený františkánsky kláštor (podobne aj na II. a III. vojenskom mapovaní) /zelený kruh/. V priestore dnešnej Švermovej ulice je rybník /R/. Zdá sa, že v mieste dnešného reformovaného kostola je zaznamenaná sakrálna stavba /S?/ (na II. a III. vojenskom mapovaní však zaznamenaná už nie je). Južne od mesta, ďalej od jeho zástavby je kalvária (dnes poloha známa ako *Malý cintorín*). V mieste dnešného (veľkého) cintorína (pri Lučeneckej ceste) sú zaznačené božie muky. Zo S a V strany mesto ohraničujú toky Belinského potoka a jeho prítokov. Východne od mesta je na Čamovskom potoku zaznačený mlynský náhon s mlynom /fialový kruh/.

Obrázok 6 Historické územie mesta Fiľakovo na II. vojenskom mapovaní (1806-1869).

Historické územie mesta Fiľakovo na II. vojenskom mapovaní (1806-1869). Opis: rozsah zástavby sa výraznejšie nerozšíril. Jej južný okraj siahal približne po dnešnú Vajanského ulicu. Badateľné sú počiatky zástavby v podhradí v popri dnešných ulíc Puškinova, Továrenská, Podhradná a Baštová. Zástavbu Fiľakova doplnili aj nové prvky, šľachtické sídla s príľahlými parkami. Stáli už Berchtoldov kaštieľ /BK/ a k nemu patriaci trojkridlový objekt (neskôr známy ako *malý kaštieľ*; park Berchtoldovho kaštieľa je dnes mestským parkom), Koháriho kúria /KK/ a Cebriánova kúria /CK/. Umelý rybník v mieste dnešnej Švermovej ulice už neexistoval. Na II. vojenskom mapovaní je už zaznačená železničná trať na Lučenec a na opačné smery, na Jesenské a na Šalgotarján. V mieste dnešnej (veľkej) železničnej stanice vo Fiľakove sa nachádzal hostinec. Hostince popri železničnej trati boli v tomto období aj pod úpäťm Strážneho vrchu (*Örhegy*) a približne v mieste, kde dnes končí súčasná zástavba rodinných domov na Mlynskej ulici. Mlyn a mlynský náhon v týchto miestach už neexistoval. Fiľakovo bolo v 1. polovici 19. storočia sídlom pošty.

Na cintoríne pri Lučeneckej ceste (veľký cintorín) sa už pochovávalo, mal vymedzený areál. Zdá sa, že vrch kalvárie začal plniť funkciu cintorína (*malý cintorín*). Na Kohúťom vrchu sú zaznamenané rozsiahle vinohrady a vinohrady sa nachádzali aj na kopci Šarkan, hoci tu ešte neboli tak veľké. Na II. vojenskom mapovaní možno nájsť aj upozornenie na polohu prírodnej mineralizovanej vody (*Sauerbrunn*), ku ktorej viedli chodníky z mesta (ide pravdepodobne o prameň s dnešným názvom *Stará šťavica*). Z II., ale aj III. vojenského mapovania sa javí, že chodníky k tomuto prameňu mineralizovanej vody predstavujú trasy budúcich ulíc, Moyzesovej ulice a Ulice B. S. Timravy.

Obrázok 7 Historické územie mesta Fiľakovo na III. vojenskom mapovaní (1869-1887).

Historické územie mesta Fiľakovo na III. vojenskom mapovaní (1869-1887). Opis: v rozsahu a charaktere zástavby Fiľakova nenastali výraznejšie zmeny. Badať formovanie dnešnej Švermovej ulice. Na *malom cintoríne* zaznamenávame objekt, ktorý je hrobkou šľachtického rodu Stephaniovcov (patril im kaštieľ, v ktorom sa dnes nachádza gymnázium, zaužívaný názov Berchtoldov kaštieľ). Južne od Fiľakova bola založená usadlosť *Alsó Szentfali puszta* (pozri nižšie, neskôr areál Ipeľských tehelní). Železničná stanica (hlavná) bola už kompletne vybudovaná. Hostince pri železničnej trati pod Strážnym vrchom (*Örhegy*) a na konci dnešnej zástavby rodinných domov na Mlynskej ulici fungovali naďalej. Rozsiahle vinohrady zaberali celé úbočia Kohútieho vrchu a kopca Šarkan.

Obrázok 8 Filakovo na historickej ortofotomape z roku 1950

Filakovo na historickej ortofotomape z roku 1950. Začalo sa s novodobou zástavbou mimo historickej zástavby z posledných dvoch storočí. Vidíme formovanie zástavby nových ulíc, B. S. Timravy, Moyzesovej, Jána Kalinčiaka a Daxnerova v priestore medzi historickým mestom a kopcom Vereška (Červená skala), ulíc Sládkovičova, Obrancov mieru a Železničná okolo *Malého cintorína* a ulíc Partizánov a Tajovského. Medzi železničnou traťou a cestou na Šávoľ je vybudovaný komplex pôvodnej smaltovne, Kovosmaltu. Na tejto mape je zaujímavá situácia, ktorá je zachytená na kopci Vereška /ČK/ (Červená skala). Jeho JZ úbočie je kompletne odlesnené a hrubo porušené ťažbou piesku. V pôvodnej usadlosti *Alső Szentfali puszta* sa nachádzajú objekty Ipeľských tehelní a rozsiahly hliník (viď archeologické náleziská). Úsek železničnej trate zo železničnej stanice trasovaný oblúčkovo k Ipeľským tehelniam (*Alső Szentfali puszta*) a späť smerom k pôvodnej železničnej trati ešte neexistoval. Na mape červeným polygónom zaznamenaná poloha dnes už neexistujúceho *Malého kaštieľa* a modrým polygónom je zaznamenaná poloha Ipeľských tehelní s hliníkom.

Súčasný stav

Historické jadro mesta má rastlú štruktúru ulíc a nachádza sa prevažne na západnej strane hradného vrchu. Bloky sú uzatvorené, pričom tvoria jednotnú uličnú a stavebnú čiaru tvorenú prednými fasádami. Zadné časti dvorov sú prístupné prejazdami.

Pôdorys štruktúry je narušený neskoršími prestavbami a pomerne veľkými asanáciami vrátane dobudovania nových štruktúr .

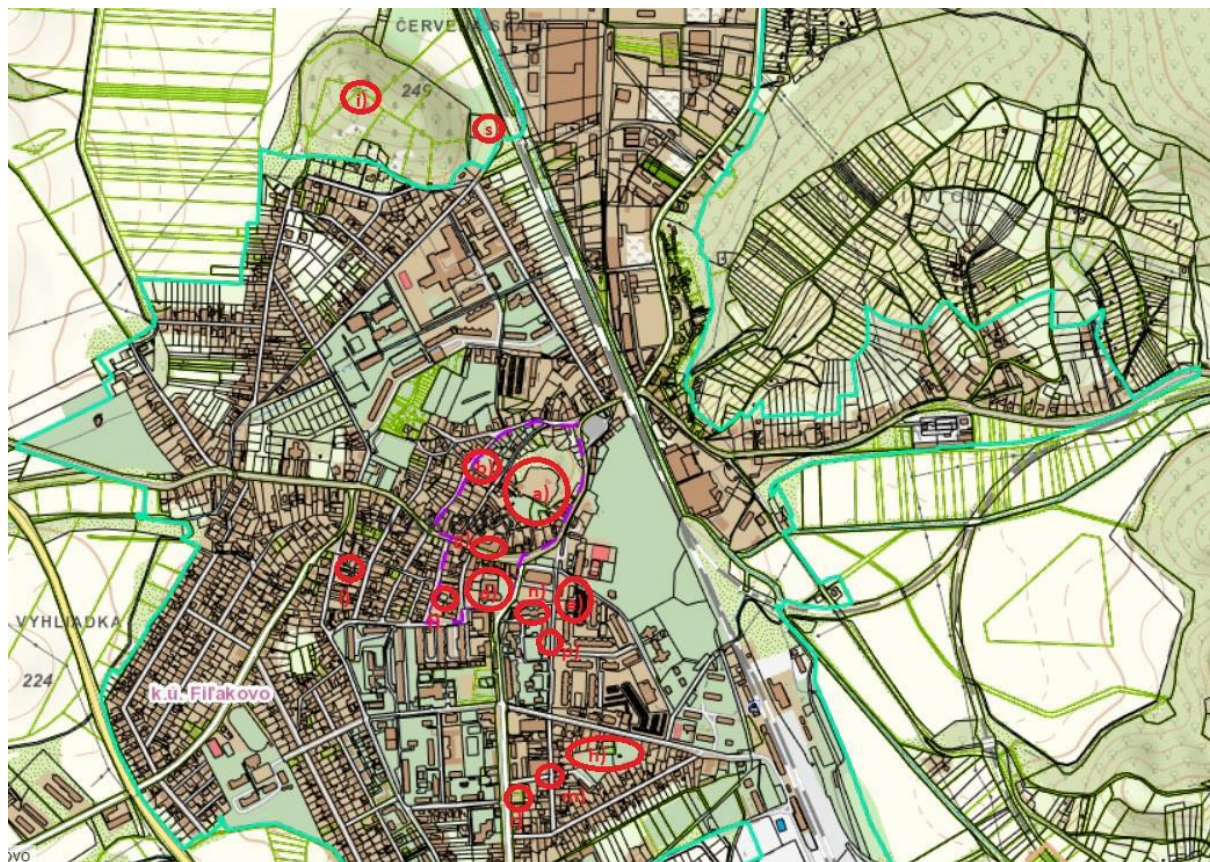
Objekty tvoria meštianske domy s hrebeňom strechy súbežne s ulicou. Meštianske domy sú prevažne jednoposchodové bez výraznej architektonicko-umeleckej črty.

7.4 ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZISKÁ

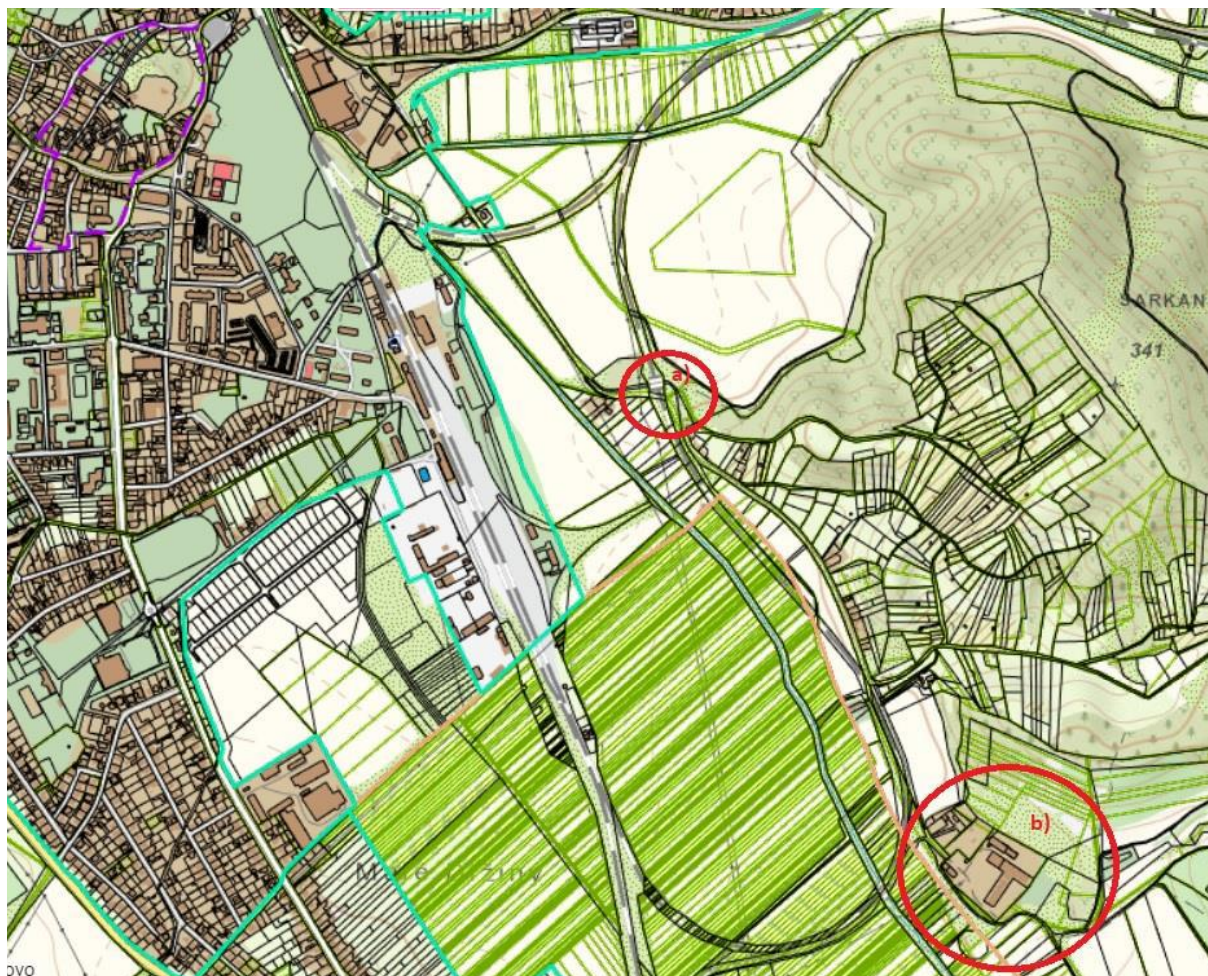
- FILAKOVO, hrad – neskorá doba kamenná (eneolit), stredná doba bronzová (pilinská kultúra), stredovek, novovek; história hradu spojená s históriou mesta (viď nižšie); archeologické výskumy v rokoch 1944-1945 (stredný hrad), 2007 a 2009 (kazematy),

- 2010 (opevnenie dolného hradu), 2011-2015 (sondou naprieč prerezané neskororenesančné opevnenie dolného hradu, praveké sídliskové vrstvy), 2020 (kostrové pozostatky s fragmentmi odevu zo 17. storočia v areáli dolného hradu); v 80. rokoch počas pamiatkovej obnovy rozsiahlejšie zásahy do hmoty a terénne úpravy v areáli hradu; polykultúrne archeologické nálezisko;
- b. FIĽAKOVO, poloha *Podhradie* – neskorá doba kamenná (eneolit), stredovek, novovek; archeologický výskum 2018-2019 – preskúmaný úsek zaniknutých mestských hradieb (viď vyššie), časť zaniknutého domu a jeho hospodárskej časti (komora?) a dvora z konca 17. a začiatku 18. storočia) – o. i. archeobotanické nálezy; polykultúrne archeologické nálezisko; V priestore medzi hradom a Hlavnou ulicou je potrebné predpokladať sídliskovú vrstvu z neskorej doby kamennej (eneolit) a doby bronzovej.
 - c. FIĽAKOVO, centrum mesta – zaniknuté mestské hradby (viď vyššie) – 17. storočie;
 - d. FIĽAKOVO, františkánsky kláštor – stredovek, novovek; založený v 15. storočí; dochovaná baroková prestavba;
 - e. FIĽAKOVO, poloha: *Malý kaštieľ* (v mieste dnešnej hasičskej stanice na Sládkovičovej ulici) – novovek - dnes už neexistujúci štvorkrídlový kaštieľ pôvodne prislúchajúci ku kaštieľu Berchtoldovcov (dnešné gymnázium); zaznamenaný na II. a III. vojenskom mapovaní, pri budovaní kanalizácie zachránené nálezy zeleno glazovaných kachlíc;
 - f. FIĽAKOVO, poloha *Tržnica* (parc. č. KN-C 26/2-4, 27/1) – novovek; koly zahĺbené do močaristého terénu – podmienky a základ pre novovekú zástavbu (po zániku funkcie mestských hradieb?);
 - g. FIĽAKOVO, poloha: dvor múzea (tzv. *Vigada*, reduta z roku 1900) – novovek; pri zemných prácach zistené črepy zo 17.-18. storočia;
 - h. FIĽAKOVO, poloha *Malý cintorín* – neskorá doba kamenná (eneolit), doba rímska, novovek, kalvária v 18. storočí (I. vojenské mapovanie), cintorín v 19. storočí (II. a III. vojenské mapovanie), hrobka rodiny Stephani z konca 19. storočia (zaznamenaná už na III. vojenskom mapovaní?, – vyrabovaná po 2. svetovej vojne – pamätihodnosť mesta Filáková; archeologické nálezy - keramika (eneolit, doba rímska, novovek), antropomorfný bronzový fragment (doba rímska); polykultúrne archeologické nálezisko;
 - i. FIĽAKOVO, poloha *Vereška (Červená skala)* – novovek; predpoklad zaniknutej stavby okrúhleho pôdorysu – zaznamenaná na vedute hradu z roku a pláne hradu a hradieb; pozri obr. 3,
 - j. FIĽAKOVO, poloha *Fenyves* (pri oblúkovito trasovanej železničnej trati smerom na Jesenské) – stredovek; pri stavbe nového úseku železničnej trate (50. roky 20. storočia) porušené archeologické nálezy – nádoba z 13.-14. storočia;
 - k. FIĽAKOVO, poloha *(Alső) Szentfali puszta* (závod Ipeľských tehelní) – doba železná, obdobie sťahovania národov; v rokoch 1945-1946 a 1952 pri dolovaní hliny narušené keramika z doby železnej a kostrové hroby s keramikou z obdobia sťahovania národov; polykultúrne archeologické nálezisko – sídlisko a pohrebisko;
 - l. FIĽAKOVO, poloha *Durenda*, záhrada L. Vargu, (dnes Ulica 1. mája) – stredovek; keramika z 13.- 14. storočia a ľudské kosti (otázne, či pochádzali z hrobu);
 - m. FIĽAKOVO, poloha: križovatka Hurbanovej a Malocintorínskej – stredovek, novovek; nálezy keramiky (zistené pri budovaní kanalizácie);
 - n. FIĽAKOVO, poloha: Hollého ulica – stredovek, novovek; nálezy keramiky (zistené pri budovaní kanalizácie);
 - o. FIĽAKOVO, poloha: Hlavná ulica – pravek, novovek; keramika zo 16.-17. storočia (zistené pri budovaní kanalizácie).
 - p. FIĽAKOVO, poloha: Sládkovičova 9 – novovek; keramika (zistená pri budovaní kanalizácie);
 - q. FIĽAKOVO, poloha *Malé námestie* (dnes Koháryho námestie) – novovek; keramika (zistená pri budovaní kanalizácie);

- r. FIĽAKOVO, poloha: pred stanicou VB na Biskupickej ceste (pred budovou Polície) – stredovek; keramika z 13.-14. storočia; (zistená pri budovaní kanalizácie);
- s. FIĽAKOVO, poloha: pod Vereškou (Červená skala) pri železničnej trati – novovek; nálezy keramiky zo 16.-17. storočia;

Obrázok 9 Prehľad rozloženia archeologických lokalít - mesto

Obrázok 10 Prehľad rozmiestnenia archeologických lokalít - východ

8 PRIESKUMY A ROZBORY HOSPODÁRSKEJ ZÁKLADNE

8.1 HOSPODÁRSKE ODVETVIA A ZAMESTNANOSŤ

Rozvoj zamestnanosti v konkrétnom území je kľúčovým faktorom, ktorý ovplyvňuje ekonomickú vitalitu, životnú úroveň obyvateľov a celkovú prosperitu regiónu. Určenie sektorov, ktoré ponúkajú najväčší potenciál rastu, je esenciálne pre formuláciu stratégií rozvoja zamestnanosti a príťahovania investícií. Cieľom tejto analýzy je ponúknuť prehľad o tom, ktoré odvetvia významne prispeli k zamestnanosti v uplynulých rokoch a identifikovať tie, ktoré majú potenciál byť hnacím motorom rastu v budúcnosti. Na základe týchto poznatkov budeme schopní stanoviť vhodné podmienky pre optimálny rozvoj zamestnanosti v danom území.

Tabuľka 11 Štruktúra zamestnanosti podľa NACE (SODB 2021)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Poľnohosp., lesníctvo ...	3,6	2,7	2,2	1,6	2,1	2,1
Priemysel spolu	31,2	31,4	33,5	34,2	30,1	32,4
Priemyselná výroba	0,5	0,7	0,9	0,8	0,8	0,9
Dodávka elektriny,	27,3	27,2	29,3	31,2	27,5	29,4

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
plynu, pary a studeného vzduchu						
Dodávka vody; čistenie a odvádzanie vôd	1,3	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7
Stavebníctvo	2,1	2,7	2,6	2,3	1,9	2,0
Veľkoobchod a maloobchod	3,2	3,2	5,1	1,9	3,7	3,8
Doprava a skladovanie	12,9	13,1	13,4	15,0	15,6	10,8
Ubytovacie a stravovacie služby	7,3	7,0	6,6	6,8	8,7	7,6
Informácie a komunikácia	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4
Finančné a poisťovacie činnosti	1,2	1,1	0,9	0,7	0,7	0,7
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9
Odborné, vedecké a technické činnosti	0,7	2,0	0,9	0,6	1,1	0,7
Administratívne a podporné služby	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4
Verejná správa a obrana; ...	10,0	9,7	8,8	10,5	11,3	12,3
Vzdelávanie	10,6	8,4	7,6	11,0	9,3	11,8
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	11,6	14,4	14,1	10,9	11,1	10,5
Umenie, zábava a rekreácia	0,6	0,6	0,7	0,6	0,5	1,3
Ostatné činnosti	1,2	0,2	0,2	0,6	0,6	0,6

Najväčší nárast:

1. **Dodávka elektriny, plynu...:** Zamestnanosť v tomto sektore zažila postupný nárast z 27,3% v roku 2015 na 31,2% v roku 2018, čo je celkový nárast o 3,9%.
2. **Priemysel spolu:** V zamestnanosti v tomto sektore bol zaznamenaný nárast z 31,2% v roku 2015 na 34,2% v roku 2018, čo je celkový nárast o 3%.
3. **Doprava a skladovanie:** Tento sektor zaznamenal postupný nárast zamestnanosti z 12,9% v roku 2015 na 15,6% v roku 2019, čo je celkový nárast o 2,7%.

Najväčší pokles:

1. **Doprava a skladovanie:** Aj keď tento sektor zažil nárast zamestnanosti medzi rokmi 2015 a 2019, v roku 2020 zaznamenal výrazný pokles z 15,6% na 10,8%, čo je celkový pokles o 4,8%.
2. **Vzdelávanie:** Zamestnanosť klesla z 10,6% v roku 2015 na 7,6% v roku 2017, čo je celkový pokles o 3%.

3. **Zdravotníctvo a sociálna pomoc:** Tento sektor zažil pokles z 14,4% v roku 2016 na 10,5% v roku 2020, čo je pokles o 3,9%.

Stabilita:

- **Informácie a komunikácia, Dodávka vody; čistenie a odvádzanie vôd, a Administratívne a podporné služby** mali pomerne konzistentné hodnoty bez výrazných výkyvov medzi rokmi 2015 a 2020, čo naznačuje stabilitu v týchto sektoroch.

Najperspektívnejšie odvetvie:

- **Dodávka elektriny, plynu, ...** je najperspektívnejšie na základe tabuľky, pretože zaznamenalo pomerne stály nárast zamestnanosti medzi rokmi 2015 a 2020.

Najmenej perspektívne odvetvie:

- **Doprava a skladovanie** môže byť považované za najmenej perspektívne vzhľadom na výrazný pokles v roku 2020, aj keď predtým zažilo nárast. Tento pokles by mohol byť spôsobený externými faktormi alebo zmenami v odvetví, ktoré by mohli mať dlhodobý vplyv na jeho perspektívu.

Samozrejme, hodnotenie perspektívy odvetvia by malo zohľadňovať aj ďalšie faktory, ako sú globálne ekonomické trendy, technologický vývoj alebo vládne politiky, ktoré nie sú zahrnuté v tejto tabuľke.

Aby sme určili perspektívne odvetvie na základe nárastu zamestnanosti a celkového podielu obyvateľstva, mali by sme porovnať relatívny nárast zamestnanosti s absolútnym podielom zamestnanosti v odvetví. Tým by sme mohli získať lepší prehľad o odvetviach, ktoré majú nielen vysoký nárast, ale sú aj významné z hľadiska zamestnanosti celkového obyvateľstva.

1. **Dodávka elektriny, plynu, ...:** Nárast o 3,9% (z 27,3% v roku 2015 na 31,2% v roku 2018) pri celkovom podiele 29,4% v roku 2020.
2. **Priemysel spolu:** Nárast o 3% (z 31,2% v roku 2015 na 34,2% v roku 2018) pri celkovom podiele 32,4% v roku 2020.
3. **Doprava a skladovanie:** Nárast o 2,7% (z 12,9% v roku 2015 na 15,6% v roku 2019) pri celkovom podiele 10,8% v roku 2020.

Ak berieme do úvahy kombináciu nárastu a celkového podielu, odvetvie **Dodávka elektriny, plynu** sa zdá byť najperspektívnejšie. Má nielen slušný nárast, ale aj jeden z najvyšších celkových podielov zamestnanosti v roku 2020.

Avšak, odvetvie **Priemysel spolu** je blízko za ním s podobným nárastom a ešte vyšším celkovým podielom zamestnanosti v roku 2020.

Na základe týchto dát by sa dalo argumentovať, že **Priemysel spolu** je v skutočnosti najperspektívnejšie odvetvie, keď berieme do úvahy kombináciu nárastu a celkového podielu obyvateľstva.

Celková miera nezamestnanosti bola v r. 2021 9,6%, pričom má klesajúci trend.

Firmy podľa počtu zamestnancov:

Tabuľka 12 Počet firiem podľa počtu zamestnancov

Počet zamestnancov	Počet firiem
250 - 499	2
100 - 249	1
50 - 99	2
10-49	34
5 - 9	22
0 - 4	839

Najväčšie spoločnosti sa zaoberajú výrobou zariadení pre domácnosť. Najväčší podiel majú malé podniky (predovšetkým živnostníci).

8.2 NERASTNÉ SUROVINY

V katastrálnom území mesta Filákov (ďalej len „predmetné územie“) sa nachádza:

- ložisko nevyhradeného nerastu (LNN) „Filákov – Chrastie I – stavebný kameň (4521)“, ktoré využíva BASALT STONE, s.r.o., Banská Bystrica,
- ložisko nevyhradeného nerastu (LNN) „Ratka – Chrastie I – stavebný kameň (4012)“, ktoré využíva sillar, s.r.o., Lučenec.

9 PRIESKUMY A ROZBORY ZÁUJMOV OBRANY ŠTÁTU

Na území mesta Filákov nie sú evidované zariadenia obrany štátu.

10 PRIESKUMY A ROZBORY VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA

10.1 DOPRAVNÉ VYBAVENIE

10.1.1 ŠIRŠIE DOPRAVNÉ VZŤAHY

Dopravné vzťahy mesta Filákov (1246 Filek, Füle) v okrese Lučenec sú dané polohou infraštruktúry cestnej a železničnej dopravy regiónu/okresu v tesnej blízkosti štátnej hranice s Maďarskom, podporované aj jestvujúcimi cyklistickými a pešími trasami, ktoré prechádzajú, alebo sú v dotyku s katastrom susediacich obcí.

10.1.2 Napojenie sídelného útvaru na nadradenú dopravnú sieť, zámery dopravy REGIONÁLNE DOPRAVNÉ VZŤAHY

Geografická poloha mesta Filákov (192 m.n.m.) v JZ časti Banskobystrického kraja a v centre okresu Lučenec, prihraničné regionálne susedstvo s Maďarskom (Šalgótarján), ako aj krajinné útvary Juhoslovenskej vrchoviny a ChKO Cerová vrchovina významne poznačenej riekou Ipeľ s prítokmi,

určovali vývoj a rozvoj obce aj z pohľadu kvality dopravných vzťahov a väzieb na širšie územie Gemera a priemyslu Novohradu na oboch stranách hranice.

Regionálna komunikačná sieť okresu Lučenec je predpokladom kvalitných väzieb obce na hospodársku základňu kraja koncentrovanú najmä v mestách: Lučenec 13 km, Šaľa 6,5km, Sereď 12,5km, Trnava 42 km, ale aj Bratislava – 55 km a Dunajská Rimavská Sobota – 44 km, Poltár 24 km, Detva 36 km a Šalgótarján 20 km. Rast rekreačného významu Poiplia a Gemeru, ako aj vzťahy na hospodársku základňu severného Maďarska v súčasnosti aj do budúcnosti vytvárajú vhodné podmienky pre rozvoj a zamestnanosť aj v subregióne Fiľakovo.

Dopravno-kompozičnú os rozvoja mesta (II/571) bude aj v budúcnosti významne ovplyvňovať hlavne **nadregionálna cesta I/71** na západnom okraji v smere I/16 Zvolen-Detva – Lučenec – Fiľakovo – SR/Šiatorská Bukovinka – MR/Šalgótarján - 21 vo väzbe na cestu I/16 Zvolen – Rimavská Sobota – Košice, podporovaná magistrálnou **železničnou traťou M.160** Zvolen – Fiľakovo – Tornaľa – Košice, a nadregionálnou železničnou traťou 164 Fiľakovo – SR/Šiatorská Bukovinka – MR/Šalgótarján.

V súčasnosti aj do výhľadu predpokladáme, že mesto Fiľakovo využije výhodnú dopravnú polohu, ktorú určuje blízkosť významných **dopravných ťahov** južného Slovenska:

- Cesta E571= I/16=R1: Banská Bystrica/Zvolen – Rimavská Sobota – Tornaľa – Košice prevažne hospodárskeho a rekreačného významu, dostupná z križovatky Lučenec po ceste I/71 na 12 km,
- cesta I/75 „Južný cestný ťah“: Galanta – Šaľa – Nové Zámky – križ. Levice/Šarovce – Veľký Krtíš – Lučenec, na ktorú je mesto pripojené tiež v Lučenci,
- Cesta I/71: Lučenec – Fiľakovo – Šiatorská Bukovinka – Salgótarján/Maďarsko/21 medzinárodného významu, západná tangenta katastra mesta,
- Cesta II/595 Lučenec/Veľká Ves – Poltár – Kokava nad Rimavicou, na 15 km,
- Železničná trať Z.160 Zvolen – Košice s križovatkovou zastávkou Fiľakovo,
- železničná stanica v Lučenci s križovatkou tratí 161 Lučenec – Ipolytarnóc/HU s peážou trate 78 v Maďarsku/Szécsény a odbočkou do žst. Malý Krtíš v SR,
- železničná trať 164 Fiľakovo – SR/Šiatorská Bukovinka – MR/Šalgótarján,
- železničná trať 162 Lučenec – Poltár – Kokava nad Rimavicou – Utekáč,
- autobusová stanica Fiľakovo pre osobnú regionálnu a diaľkovú dopravu.

Cestná sieť spolu so železničnými ťahmi vytvárajú kvalitné podmienky rozvoja obce aj pomocou regionálnej autobusovej dopravy, ktorú zabezpečuje dopravca SAD Lučenec, prevádzkareň Fiľakovo.

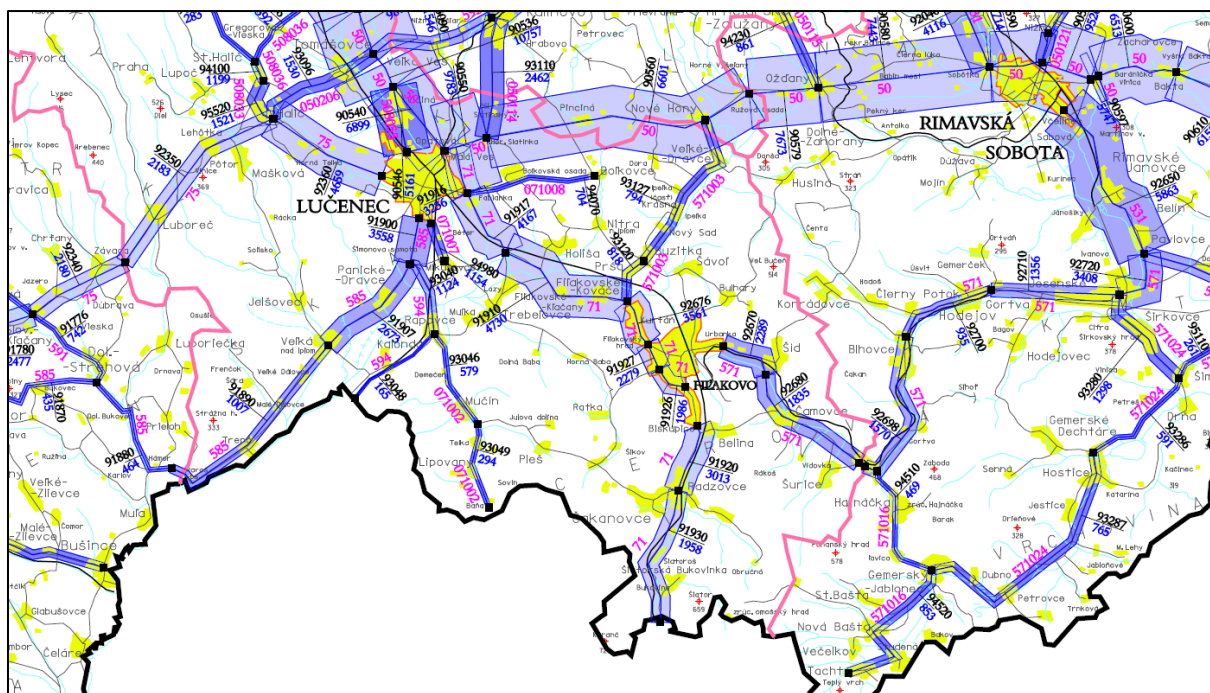
Podľa ÚPN VÚC Banskobystrického samosprávneho kraja, záväzná časť, „Regulatívny územného rozvoja“, v oblasti regionálnych vzťahov sa navrhuje podporovať rozvoj sídelných rozvojových osí druhého stupňa.

Podrobné hodnotenie dopravných vzťahov a komunikačnej siete ciest a železníc, stav/návrh, str. 26-34, bolo spracované v rámci ÚPN ZaD 2007, Ing. arch. Jozef Dižka, Ing. Miroslav Bartek, AURA, BB. Analýza a návrh sa odporúča prevziať pri návrhu konceptov rozvoja dopravy nového ÚPN mesta Fiľakovo.

10.1.3 Rozbor prepravných vzťahov a objemov, kapacity a parametre /DOPRAVNÉ PODMIENKY ROZVOJA ÚZEMIA/

Kvalita dopravnej infraštruktúry sídla je daná charakteristikami dopravnými, územnými a environmentálnymi.

Dopravné charakteristiky v priestore mesta Filákov odvíjame najmä od intenzity a skladby dopravného prúdu na cestných ťahoch SR (SSC 2005/mapa).

Obrázok 11 Intenzita dopravy

Objemy cestnej dopravy v regióne (Tab. D1), zodpovedajú hospodárskej aj turistickej situácii na hranici s Maďarskom, mimo hlavných ťahov smerom sever-juh. Výrazne prevláda vzťah Z-V na hlavnom ťahu R2, v koridore cesty I/16, pôvodne I/50 – ČR – Trenčín – Prievidza – Zvolen – Lučenec – Košice. Vzťahy na okresné mesto Lučenec dominujú vo všetkých smeroch, oproti iným cieľom sú dvojnásobné, ale hodnoty do 6 tis. voz/deň nepredstavujú významnú záťaž pre územie subregiónu. Vizuálny pokles intenzity medzi r. 2010 a 2015 skresľuje zavedenie novej metodiky hodnotenia ťažkých vozidiel s príviesom ako 1 vozidlo. Niektoré profily boli vyradené zo sčítania.

Vývoj na cestnej sieti regiónu Lučenec-Filákov, vzhľadom na sčítania dopravy (SSC 2005/mapa, 2010, 2015) odhadujeme podľa nasledovných tabuliek:

Tabuľka 13 Vývoj dopravy

ÚPN Fiľakovo PaR vývoj dopravy na cestnej sieti mesta podľa Celostátnych sčítaní cestnej dopravy, SSC, GR Bratislav									
region: Profil /cesta	T -ťažké	O osobné	M moto	S spolu	profil / cesta	T -ťažké	O osobné	M moto	S spolu
90560 / I/50 /16 LC-RS				voz/24hod	91910 / I/71 LC-FI				
Rok 2005	1722	4867	12	6601	Rok 2005	955	3765	10	4730
Rok 2010	2213	5896	15	8124	Rok 2010	1073	4539	21	5633
Rok 2015*	1820	5138	11	6969	Rok 2015*	734	3516	15	4265
									* nová metodika
91927 / I/71 Fi vstup	T	O	M	S	91926 / I/71 Fi výstup	T	O	M	S
Rok 2005	437	1836	6	2279	Rok 2005	544	1436	6	1986
Rok 2010	582	1566	8	2156	Rok 2010	666	1505	10	2181
Rok 2015*	399	1633	27	2059	Rok 2015	398	1441	14	1853

Tabuľka 14 Vývoj dopravy tab. 2

ÚPN Fiľakovo PaR vývoj dopravy na cestnej sieti mesta podľa Celostátnych sčítaní cestnej dopravy, SSC, GR Bratislav									
cesty v meste	T -ťažké	O osobné	M moto	S spolu	profil / cesta	T -ťažké	O osobné	M moto	S spolu
92673 - II/571 Lučenecká					92671 - Námestie padlých hrdinov				
Rok 2005	388	3494	21	3903	Rok 2005	581	3888	23	4492
Rok 2010	458	3071	14	3543	Rok 2010	705	4450	37	5192
Rok 2015	388	3494	21	3903	Rok 2015	581	3888	23	4492
92672 - II/571 AS -Mlynská výstup					93711 - III/571011 Družstevná				
Rok 2005	640	4499	41	5180	Rok 2005	134	1320	3	1457
Rok 2010					Rok 2010	747	4797	30	5574
Rok 2015	640	4499	41	5180	Rok 2015	134	1320	3	1457
93131 - II/571004 - Šavovská/Smaltovňa					91921 - III/571012 Biskupická				
Rok 2005	300	1796	10	2106	Rok 2005	551	4930	46	5527
Rok 2010	221	539	7	767	Rok 2010	764	3581	58	4403
Rok 2015	300	1796	10	2106	Rok 2015	551	4930	46	5527

Tranzit cesty I/71 na západnom okraji mesta Fiľakovo vykazuje cca polovičné hodnoty v porovnaní s prieťahom cesty 2.triedy II/571 mestom, čo dokumentuje výraznú Z+C dopravu v interakcii s lokálnym centrom, ktoré bolo v období do r. 1990 významným ťažiskom priemyslu (tehelne, Kovosmalt- pece a zariadení gastronómie).

Podiel ťažkej dopravy v dopravnom prúde na prieťahoch ciest mestom dosahuje značné hodnoty v rozpätí 10 – 14,2% , čo pri intenzite zástavby v centrálnych častiach aj v obytných zónach bude potrebné regulovať. Maximálne intenzity a predpoklad ich nárastu v nedokumentovanom období 2020-2023 (sčítania sa celoplošne nerealizovali), sú v profiloch mestských ulíc Námestie padlých hrdinov 5192 sk.voz, paradoxne najzaťaženejšia je Biskupická 5574 sk.voz/24h v roku 2010. Významným impulzom zmeny môže byť návrh založený na podpore alternatívnych druhov, najmä železničnej nákladnej dopravy.

Územné charakteristiky

pre rozvoj dopravy vyplývajú najmä z funkčných vlastností regiónu/okresu Lučenec a mesta Fiľakovo. Severným a západným okrajom bude v budúcnosti tranzitovať nákladná /NAD), individuálna automobilová doprava (IAD) hospodárskeho aj rekreačného významu. Táto doprava bude vzhľadom na polohu komunikácií I/16 a I/71 v odstupe od mesta, aj v priamom dotyku prínosom pre ďalší rozvoj. Priestorové podmienky katastra obce v dotyku s rekreačnými aktivitami CHKO Cerová

vrchovina a Maďarsko budú podnetom pre viacero pripojení jestvujúcej miestnej komunikačnej siete na regionálne cesty so zámerom rozdelenia očakávaných dopravných prúdov do rôznych druhov (cestná, cyklistická, autobusová doprava, železnice), ako predpoklad trvalej udržateľnosti. Pre možný rast nákladnej dopravy (NAD) treba návrhom vytvoriť podmienky obsluhy areálov len zvonka cesty I/71 – Lučenec a II/751 Rimavská Sobota (priemyselné areály východne za žel. traťou). Regionálne územné vzťahy vytvárajú tlak aj na zvýšenie kvality jestvujúcich prepojení susediacich obcí Šiatorská Bukovinka/MR, Biskupice/Radzovce, Čamovce, Ratka, Šávoľ, Prša/Buzitka, Bulhary. Paradoxne najzaťaženejšia je Biskupická ulica s 5574 sk.voz/24h v roku 2010, čo je v kolízii s jej funkciou bulvára mestských funkcií v centrálnom sídlisku, kde sú sústredené zariadenia OV služieb.

Priestorové podmienky uličnej siete obce sú obmedzené, preto treba v návrhu uvažovať s nižšími kategóriami MK, ktoré vyhovujú pobytovej funkcii a obmedzeniu predpokladanej vysokej mobility obyvateľov.

Environmentálne charakteristiky mesta Filákovu sú, aj budú významne ovplyvňované koridorom ciest a železníc s väzbami na severné priemyselné Maďarsko, ako aj prírodnými priestormi CHKO Cerová vrchovina s rekreačným zázemím medzinárodného a vnútroštátneho významu.

Obec poskytla spracovateľom UPD len základné údaje o dĺžkach MK, preto odvodzujeme hustotu cestnej siete z vlastnej pasportizácie ciest a MK takto:

počet obyvateľov stav r.2012: 9949 obyvateľov,

rozloha katastra mesta: 1645,6 ha

Dĺžka prieťahov ciest:

I/71 = 1,1km + II/571 = 3,1+ III/571012 = 1,45 + III/571011 = 0,85 + III/57104 = 1,6 ... spolu = 8,100 km

hustota CIEST = 0,00081 kmc/obyv, hustota = 0,00492 Km/ha zastav. plochy

Dĺžka MK v obci:

C2 = 10,150 km, C1= 1,9 km... spolu obslužné MK = 12,050 km, bez C3- prístupových

Hustota MK = 0,00121 km/obyv. hustota MK = 0,00732 km/ha plochy mesta;

Koncipovanie návrhu dopravy sa sústreďí na zvýšenie bezpečnosti cestnej dopravy a pobytu ľudí vo verejnom priestore ulíc doplnením cyklistických cestičiek a chodníkov pri hlavných komunikáciách, zmenami kategórií MK na **obytné ulice** a pripojením obce na regionálne a nadregionálne cyklistické ťahy spojené s krajinou štruktúrou.

10.1.4 Doprava železničná

Podľa aktuálne platného ÚPN mesta Filákovu (ZaD'2007, A.U.R.A.) je analyzovaný význam a situácia zariadení železničnej infraštruktúry a jej vplyv na rozvoj mesta takto:

Železničný uzol Filákovu má celoštátny význam. Leží na železničnej trati II. kategórie

Nové Zámky - Palárikovo – Šurany – Levice – Kozárovce – Zvolen – Lučenec - Filákovu – Lenartovce – Rožňava – Košice (Južný ťah). V súčasnosti táto trať nespĺňa podmienky pre jej zaradenie do siete európskych železničných tratí (podľa dohôd AGC a AGTC). Rezort dopravy uvažuje dobudovať južný

ťah postupnou elektrifikáciou a zdvojkolajňovaním s cieľom zvyšovať návrhovú rýchlosť trate na 100 km/hod. (v obmedzujúcich úsekoch 80 km/h.), výhľadovo dobudovať trať na traťovú rýchlosť 120 km/hod. s parametrami trate pre medzinárodnú kombinovanú dopravu (podľa dohody AGTC). Táto trať je, aj zostane hlavnou železničnou traťou Banskobystrického kraja, na ktorú nadväzujú ostatné trate celoštátnych dráh III. kategórie na území kraja.

Železničná trať Filáково – Šiatorská Bukovinka – Maďarská republika má medzinárodný charakter a je navrhovaná na elektrifikáciu.

10.1.5 Doprava letecká

Severne od mesta Filáково na k.ú. obce Boľkovce je umiestnené letisko, ktorého správcom v súčasnosti je Letecké športové centrum Lučenec. Užívateľom letiska je Aeroklub Lučenec, Letecké športové centrum AERO Slovakia. Letisko je v zmysle KURS 2001 potenciálnym letiskom hlavnej siete letísk SR. ÚPN VÚC Banskobystrického kraja navrhuje vybudovať letisko Boľkovce na úroveň verejného letiska hlavnej siete letísk SR.

10.1.6 Vnútrosídlná doprava cestná

ÚZEMNÝ PRIEMET STAVU DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Cestná komunikačná sieť v súčasnej funkčnej hierarchii je výrazom funkčno-prevádzkových vzťahov územia mesta Filáково, ležiacou medzi obcami vyššieho rádu: okresné mestá Lučenec a Rimavská Sobota.

Prieťah cesty II/571 je dopravnou a **Z-V** kompozičnou osou obce s ťažiskovou **zbernou dopravnou funkciou B2** = prieťah cesty 2. triedy. (STN 73 6110).

Druhou, **S-J zberno-obslužnou kompozičnou osou** mesta je pôvodná Biskupická cesta (III/571004-III/571012), prečíslovaná na **B3- III/2670**, peáž SNP – **B2-III/2674**.

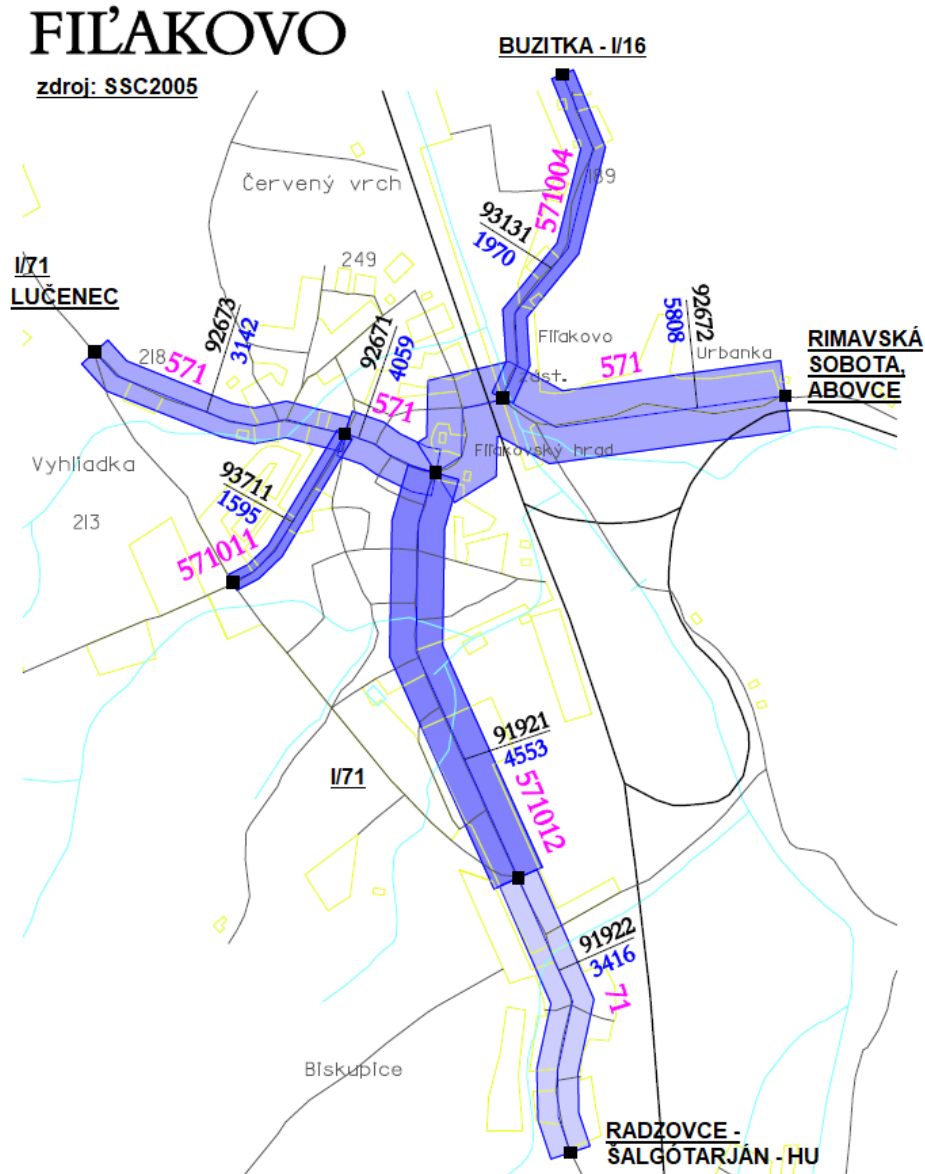
Prieťahy ciest sú z hľadiska usporiadania hlavného dopravného priestoru HDP nehomogénne dvojpruhy, celej dĺžke s jednostranným chodníkom, miestami oddeleným od pridruženého priestoru PP mestských ulíc nepravidelným, aj úplne chýbajúcim zeleným pásikom šírky 0,5 – 1,0 m.

Koridor Z-V prieťahu cesty II/571 prechádza ulicou Lučeneckou ako hlavná zberná MK v B2 kat. šírke **MZ 8,5/50**, v miestach širšieho PP od centrálného parkoviska (Radničná) po ulici Hlavná – SNP – AS Filáково kat. MZ12/50 je legálne pozdĺžne parkovanie vozidiel krátkodobého striedania, pred objektami občianskej vybavenosti a zákazníkov obchodných jednotiek a gastronómie aj kolmé parkovanie OA (Námestie padlých hrdinov). V tejto časti sú segregované parkoviská a bezpečné priechody pre chodcov. Od úrovňového priecestia cez železničnú trať (žst. Zastávka Filáково) – Mlynská ulica, má HDP B2 profil cesty **C9,5** s priekopou a jednostranným chodníkom, kat. **MZ9/50**;

Koridor S-J prieťahu cesty II/571 prechádza ulicami:

- zo severu od obce Buzitka – cesta III/2670 ako **C7,5/60**, v obci ako MK Šávolská cesta s priekopou a jedným chodníkom extravilánové usporiadanie, potenciál je na **MZ 8,5/50**, chýbajú chodníky,
- od žel. priecestia (Továrenská cesta) peáž po ceste II/571 – po SNP,
- od Nám. Padlých hrdinov – Biskupická ako pôvodný prieťah III/2674 po Koháryho námestie **B3-MZ8,5/40** s jednostranným chodníkom 1,5 m a priekopou na opačnej strane /pod kostolom), prístupy k centrálnym parkoviskám OV (Billa, Odťahová služba),

- Biskupická – sídlisko po OD Lidl x MK Železničná: bulvár subtílnych parametrov **B3-MZ12/40** so striedavými kolmými parkoviskami a zelenými pásmi hĺbky do 6,0 m, zastávky BUS, priechody pre chodcov, 1 chodník pri HDP, druhý za zeleným pásmom, stromy, mobiliár služieb „na ulici“,

Obrázok 12 Intenzita dopravy v meste

- Biskupická/Železničná – Obrancov mieru: pokračovanie mestského bulvára **B3**, kat. **MZ11/50** bez parkovania v DP, sústredené v otvorených vnútroblokoch pri OV, obojstranné chodníky šírky 1,5-2,0 m, oddelené zelenými pásmi š=3-4 m,
- **Biskupická juh-TESCO**: vidiecky koridor prietahu III/2674 zberno-obslužná B3 **MZ8,5/50** s obojstrannými chodníkmi š=1,5 m, striedavé kolmé parkoviská v rozsahu P4-P8 zahrnuté do zelených deliacich pásov, pred areálom športu FTC pozdĺžne parkovanie umožňuje skosený obrubník chodníka,
- **Výpadovka Biskupická**: extenzívne využitie koridoru južne pod križovatkou Športová/Tesco je dôvodom pokračovania prietahu III/2674 s cestným profilom C7,5/60, chodník odsadený

k radovej zástavbe 6 – 12 m, pri plotoch záhrad je chodník š1,5m prirazený ku krajnici 0,75m, cyklisti zdieľajú HDP šírky 6,5m.

Prieťah cesty III/2673 (III/571011) Družstevná ulica smeruje z križovatky Hlavná/Kpt. Nálepku v zástavbe RD a je dôležitou spojnicou areálov Polnodružstva na západnom okraji mesta:

- Zberno-obslužná funkcia B3 v intraviláne kat. **MZ8/50** má charakter cesty **C6,5/60** s jednostranným chodníkom š=1,5 m, pri plotoch záhrad je len zelený pás premennej šírky 1,0 – 4,5m, ohraničený od vozovky cestným obrubníkom, vstupy vozidiel priamo na pozemky RD, zastávky BUS majú zálivy mimo HDP,
- Križovatka Družstevná/cesta I/71 je priesečná, s minimálnymi polomerami, R6m, rozhľadové pomery voľné, riadenie STOP, zastávka BUS- ZŠ maďarská,
- Úsek cesty od križovatky k PD je extravilánový C7,5/60 bez chodníkov, s obojstrannými priekopami na odvedenie prívalovej dažďovej vody.

Základnú komunikačnú kostru mesta Fiľakovo dopĺňajú **hlavné obslužné ulice funkcií C1 a C2** s významom spoločenskej funkcie ulice ako verejného dopravného priestoru obce:

C1 Železničná ulica od žel. stanice v pokračovaní aj Mládežnícka: mohli byť centrálnou rozvodnicou mestských vzťahov k nosnému systému dopravy s funkciami spoločenskými, pobytovými (sídlišká), aj dopravnými, alternatívnymi:

- podľa zastaralej STN „C1 mestská trieda spoločenského významu v existujúcej zástavbe“,
- podľa novej (v pripomienkovom konaní), B3 mestský bulvár dopravno-spoločenských funkcií s alternatívnymi druhmi a redukovanou dopravnou funkciou, priame väzby na parky, sprievodná zeleň.
- Podľa RU 2013 je **C1** Hlavná obslužná obchodná ulica, mestský tranzit vylúčený;

Stav:

C1 Železničná úsek Žst. Fiľakovo – Obrancov mieru: kat. **MO12/40** dvojpruh 2x3,25m + parkovacie pruhy regulované, chodníky 2 – 4m využívané aj ako prístupové pásy pre IAD aj zásobovanie, oddelené od HDP zelenými pásmi 2 – 6 m, cyklisti zdieľajú jazdné pruhy, odvodnenie vsakovaním do zelených pásov,

C1 Železničná úsek Obr.mieru – Biskupická: kat. **MO12/40** dvojpruh 2x3,25m s pozdĺžnym parkovaním 2x2,0m, miestami parkovanie kolmé, chodníky 2x1,5m oddelené jednostranným zeleným pásmom šírky 2,5-3,0 m, vystriedané parkoviskami pred objektami OV, vtedy chodník „za výfukom“ parkujúcich vozidiel,

C1 Železničná úsek po Biskupickú: kat. **MO8,5/40** 2-pruh bez P-pásov, pri sídlisku s chodníkmi 2x2,0 m, oddelenými zelenými pásmi 2x2,5-3,0 m, parková zeleň,

C1 Úsek Mládežnícka Nám. Slobody – 1. mája: kat. **MO8,5/40** 2-pruh 2x3,25m, pri sídlisku chodník 1,5m, pri OV zjazdový chodník 2,5m pre P kolmé, oddelený od HDP zeleným pásmom 2,5m – aleje stromov obojstranné,

C1 Mládežnícka úsek v IBV po Čsl. Armády: kat. **MO8/40** 2-pruh krajnicového typu- obrubníky splývajú do zelených pásov 2x2,5 m, chodníky 2x1,5m, odvodnenie vsakovaním do zelených pásov;

C1 ulica 1. mája: spoločenská funkcia spočíva v integrácii mestskej obytnej zástavby sídliska s OV a pásu RD v rozvojovom priestore mesta na jeho západnom okraji:

C1 úsek Družstevná-Vajanského: dvoj-pruh kat. **MO8/40**, j.p. 2x3,0 m, východný zelený pás pri plotoch pozemkov RD š=3m bez chodníka, na západnej strane zelený pás 2,5m prerušovaný vstupmi na pozemky RD v šírkach P1-2 miesta, jednostranný chodník 1,5m pri oplatených predzáhradkách RD, nízke obrubníky umožňujú čiastočné vsakovanie prívalovej dažďovej vody do zelených pásov (len trávnik), smerom k Vajanského ulici zelený pás zaniká – kat. **MO6,5/40**, j.p. 2x2,75m, len jednostranný chodník do š=1,5 m,

C1 ulica 1.mája úsek Vajanského-sídlisko Mládežnícka: kat. **MOK7/30** dvoj-pruh 2x2,75m krajnice splývajú s terénom parku sídliska a jednostranným chodníkom š=1,5m pri radovej zástavbe RD, parkovanie na krajnici cez chodník, odtok vody do parku, pri páse RD do vpustami do kanalizácie,

C1 1.mája úsek Mládežnícka-sídliskoxMocsáryho: kat.**MO8/40** 2-pruh 2x3m, obojstranný chodník š=1,5m oddelený od HDP zelenými pásmi 2m, odtok dažďovej vody do kanalizácie, parkovanie na j.p., pri OV samostatné plochy P (HaZZ),

C1 Mocsáryho – vyústenie na Biskupickú ulicu: kat.**MOK7/40** 2-pruh 2x2,75m, obojstranný chodník š=1,5m oddelený od HDP zelenými pásmi 1,5m, odtok dažďovej vody vsakovaním do zelených pásov, pred vyústením P20;

Miestne komunikácie funkcie C2 dopĺňajú ZAKOS B a C1, ktorým priradujeme **prípojno-prístupovú funkciu** a boli tam prieskumami zaradené MK:

C2 – Centrum/sídlisko:

C2 Námestie padlých hrdinov/Sládkovičova: centrálny priestor mesta Fiľakovo s dominantou kaštieľa Berchtoldovcov a mestským parkom so športoviskami a OC Billa pôsobí vo funkcii nástupného bodu do sídliska viacerými obslužnými ulicami a je tiež priestorom zachytenia IAD na parkoviskách, poprepájaných krátkymi spojnicami, množstvom križovatiek a vstupov pre vozidlá a chodcov s dostatkom chodníkov a cestičiek, mobiliárom, zeleňou a vodnými prvkami. To sú dôvody pre regulovanie dynamickej dopravy metódou Tempo30 (prípadne T20km/h), ktoré v súčasnosti nefunguje.

C2 Sládkovičova-Železničná: kat. **MO7/40** 2-pruh 2x2,75m s nízkymi obrubníkmi do 5 cm, v úseku sídliska s kolmými parkoviskami a na pravej strane s P-pozdĺžnymi, dodatočne súvislo budovanými likvidáciou deliacich zelených pásov šírky 5m a 2m medzi vozovkou a chodníkmi 2x1,5m. medzi DP a stavebnou čiarou bytových domov je ďalší pás vzrastlej zelene šírky 3-4 m so stromami, odvodnenie dažďových vôd je do vpustov kanalizácie. V celom úseku nie je priechod pre chodcov, cyklisti zdieľaný;

C2 Malocintorínska: pokračovanie Sládkovičovej v subtílnom koridore pôvodnej obecnej ulice s 1-2 podlažnou zástavbou „na ulici“, kat. **MO7/40** bez zelene, len j.p. 2x2,75, miesto krajníc trávnaté pásy 1,0 a 0,75 m so zapustenými obrubníkmi, odvodnenie do kanalizácie, parkovanie v HDP, vozovky v dezolátnom stave;

C2 Záhradnícka: úsek pri Mestskom parku kat. **MO6,5/30** jednosmerná 2,75m + parkovací pruh2,25m, pri parku bez chodníka, oddelený nízkym obrubníkom, pri BD chodník 1,5m oddelený zeleným trávnatým prúžkom 1,0m, odvodnenie do kanalizácie

C2 Záhradnícka-ZUŠ-sídlisko: pri pokračujúcom parku kat. **MO6,5/30** jednosmerná 2,75m + parkovací pruh2,25m pri parku bez chodníka, oddelený nízkym obrubníkom. Pri BD je chodník 1,5m oddelený pásom zelene š=5m – dodatočne využívaný na parkovisko s kolmým radením, aj pri budove

ZUŠ, chodníky smerom k ulici J. Bottu zničené, vyústenie na MK Železničarsku (HG), odvodnenie do uličnej kanalizácie;

C2 Obrancov mieru: ako sekundárna spojnica Biskupická-žel. stanica kat.MO7/40 je „obytná ulica“ 2-pruh s j.p. 2x2,75m a 2c0,25 vodiace prúžky, 2 chodníky 2x1,5m oddelené zelenými pásmi cca 1,0m, ktoré sú čiastočne využívané aj na pozdĺžne parkovanie na ulici, odvodnenie do verejnej kanalizácie;

C2 Baštová: trasa vytvára vo väzbe na SNO-prietah cesty II/571 v centre historický okruh pod Filákovským hradom. V úseku Mestský úrad - Továrenská v kat. **MO8/40**, ale v stiesnených podmienkach pôvodnej, schátratej uličnej zástavby len ako **MO6,5/30** dvojpruh s 2x2,75 m, bez vodiacich prúžkov, s 2 chodníkmi 2x1,5m, betónové stĺpy elektrického vedenia stoja v jazdných pruhoch a pôsobia obmedzujúco pre peších aj IAD, vstupy do dvorov aj s OV-služby, odvodnenie do verejnej kanalizácie, P v HDP. Pri rotunde/bašte na križovatke s MK Švermova je vybudovaný nástupný priestor k hradu vybavený P informatikou a záchytným parkoviskom P50 + 3BUS, prepojenie na C3- prístupová MK Podhradskú, MOU s preferenciou chodcov;

C2 1.mája – Štúrova ulica: 2-pruh v sídlisku rozdelená na 2 obojsmerné zjazdné chodníky **MOU3,75/30** s nikami na parkovanie kolmé – vniky do parkového deliaceho pásu premennej šírky cca 15m, chodci zdieľajú vozovku, odvodnenie do verejnej kanalizácie, vyústenie do MK Mládežníckej ak **MOU6,5/30** jednopruhová obojsmerná, 2,75 + 0,5m vodiaci prúžok, bez chodníkov, parkovacie plochy mimo HDP;

C2 Vajanského-sídlisko – prepojovacia ulica medzi MK 1.mája a MK Biskupická: 2-pruh **MO8/30** j.p. 2x2,75 + jednostranný parkovací pruh 2,0m, jednostranný chodník š=1,5m pri parkovej zeleni BD, vjazdy do vnútroblokov BD kolmo radených na ulicu, odvodnenie do verejnej kanalizácie mesta, na opačnej strane radové garáže plechové so vstupmi po trávniku, pred vyústením do Koháryho námestia s P25 výstavba 2.chodníka, kolmé parkovanie pokračovanie ťahu po jednosmernej **MK Rázusova: MO4,25/30** s jednostranným pozdĺžnym parkoviskom a chodníkmi 2x1,5m;

C2 – sever sídlisko:

C2 Farská lúka: pol-okruh za hradom Filákovu začína v križovatke Lučenecká/Moyze-sova kat. MO8/40 2-pruh j.p. 2x3,0m s jednostranným chodníkom 1,25+deliacim zeleným prúžkom. MK Farská lúka ďalej pokračuje do rovnomenného sídliska BD ako hlavná prípojná nová ulica s jednostranným chodníkom š=1,5m pri vozovke a od BD v odstupe 3-4m zelený pás, na strane voľnej lúky kolmé súvislé parkoviská, aj parkovanie na zelenej lúke v 2. rade. Odvodnenie po spáde k mestu, priečne do verejnej kanalizácie, vyústenie do MK Daxnerovej s pôvodnou voľnou zástavbou RD;

C2 Daxnerova: pokračovanie pol-okruhu späť do mesta (AS) súběžne, v odstupe so žel. traťou 160 pozdĺž pôvodnej zástavby RD, v kat. **MO8/50**, j.p. 2x3,0m, jednostranný chodník šírky 1,5m na strane bližšej k mestu, na opačnej strane pozdĺžne parkovanie pred RD na zelenom vyvýšenom páse 2,0m pri plotoch. Pred prevádzkami obchodov (stavebniny) šikmé parkovanie zasunuté na pozemky prevádzok. Odvodnenie do kanalizácie. Predĺženie severne k ČOV má parametre cesty C6,5/60;

C2 B.S. Timravy: pripája nové sídlisko na Lučeneckú cestu a vymedzuje sídlisko HBV zo severu mesta (J. Kalinčiaka) najprv v zástavbe RD koridorom kat. MO8/40, j.p. 2x3,0m, odvodňovacie/vodiace prúžky 2x0,5m, jednostranný chodník 1,5m, východne len zelený pás 1,5-2,5m. Od križovatky s Kalinčiakovou kat. MO7/30 – 2 j.p. 2x2,75m, obojstranné chodníky 2x1,5m, odvodňovací prúžok 2x0,50m, odtok do kanalizácie. Parkovanie na chodníku, striedavé, od križovatky s Moyzesovou vpravo len zelený pás šírky 3-4m, vozovka v násype, priekopa, nezastavané pozemky;

C2 Jána Kalinčiaka: MK typu záhradnej ulice kat. MOK7/30 2-pruhová obojsmerná s krajinami j.p. 2x2,75m + 2x0,75m, bez chodníkov, odvodnenie vsakovaním. Od križ. s Moyzesovou severné vymedzenie a pripojenie sídliska Farská lúka kat. MO6,50/30 s jedným chodníkom pri plotoch RD, pri záhradách nízky obrubník a zelený pás 2-3m, vsakovanie dažďovej vody do terénu, odvedenie po spáde k Moyzesovej ulici, parkovanie v HDP;

C2 Moyzesova: priečna prepojovacia MK na rozhraní Z-RD V-sídlisko Farská lúka v kat. MO8/40 j.p. 2x3,0m, Z-1 chodník 1,5m, V-krajnica telesa cesty v násype, nezastavaný úsek. V zastavanom úseku: Z-1 chodník, V-zelený pás 1,5m, plot. Od križovatky s Kalinčiakovou obojstranná zástavba RD: Z-1 chodník, V-zelený pás 1,5m po ploty pozemkov RD, parkovanie v HDP;

C2 Západ IBV:

C2 Československej armády: je paralelná ulica s MK 1. mája a pripája zástavbu RD - obytné uličky na nadradenú sieť so začiatkom na ceste Družstevnej. V súčasnosti je subtílnej kat. **MO7/30** s j.p. 2x2,75 +1 odvodňovací prúžok 0,50m – voda steká do kanalizácie, obojstranný chodník 2x1,50m, čiastočne oddelený: V- pásikom zelene š=0,75m, Z- pásom šírky 2,0m z dôvodu vyrovnania prevýšenia terénu priečného profilu 0,5-1,0m chodníka pri uličnej čiare, cyklisti zdieľajú jazdný pás, parkovanie ojedinele v HDP. Úsek od Mládežníckej ulice smerom Juh má V- priekopu prehĺbenú v rámci širšieho deliaceho pásu š=1,5m s alejou stromov, klesanie na koniec k potoku, do súbežnej uličky, obojstranne zastavanej radovými garážami;

C2 Fialková-Ružová: pripojenie novej štvrte ulíc s RD na nadradenú cestu Družstevnú zabezpečuje MK Ružová v parametroch **MO7/30**, j.p. 2x2,75 + 1 odvodňovací prúžok 0,5m, deliace zelené pásy 2x1,0m, obojstranné chodníky 2x1,5m, ojedinelé parkovanie v HDP. MK Ružová už má upravený profil na kat. **MO7,5/30** s j.p. 2x2,75m + odvodňovacie prúžky 2x0,5m, zelené deliace pásy sú miestami upravené na pozdĺžne parkovanie čiastočne na chodníku, čím sa zabezpečí voľný HDP, odvodnenie do mestskej kanalizácie, ulica končí slepo, s jednostranným chodníkom;

C2 nová štvrť Juh:

C2 Partizánska: pripojenie štvrte RD-Juh na cestu I/71 zabezpečuje prípojná v kat. MO8/40, j.p. 2x3,0m, jednostranný chodník š=1,5m oddelený od HDP pásom zelene š=1,5m, na druhej strane pás zelene 1,5m pri plotoch pozemkov RD. Parkovanie aj v HDP, záver cca 250m bez chodníkov, len zelené pásy 2x1,5m, po vyústenie na Biskupickú cestu. Odvodnenie do mestskej kanalizácie;

C2 Kálajova: spojnice kostrových ciest I/71 a III/2674-Biskupická pre novú štvrť RD, od Hviezdoslavovej v kat. **MO8/40**, j.p. 2x3,0m + 2x0,5m odvodňovací prúžok, jednostranný chodník š=1,5 s deliacim prúžkom zelene má efekt krajnice 0,5m, na Z-strane len zelený pás1,0m po ploty predzáhradiek, parkovanie v HDP, odvodnenie do kanalizácie. Od ulice B. Nemcovej sa zelený prúžok pri plotoch predzáhradiek zužuje na zvýšený odstupový betónový pásik 0,5m. Od Gorkého ulice rozšírenie Z-pásu na cca 2 m, pravý V-chodník zostáva súvislý až do konca v križovatke s Biskupickou, väzba na chodník nie je zabezpečená priechodom;

C3 – prístupové MK tvoria doplnkovú dopravnú obsluhu, funkciu sprístupnenia lokalít radovej zástavby rodinných domov, kde sa nepredpokladá parkovanie na verejných plochách, ale vo dvoroch pozemkov.

Doplnková sieť MK prístupových C3 obsluhuje a sprístupňuje všetky bytové a rodinné domy (pobytová funkcia), má minimálne parametre šírkového usporiadania, s možnosťou návrhu na upokojenie. Trasy miestnych komunikácií v okrajových polohách zástavby mesta prechádzajú do poľných ciest, ktoré sú prevažne len so štrkovou, nevyhovujúcou úpravou povrchu a bez odvodnenia.

Na MK všetkých funkcií po rozkopávkach pre osadenie inžinierskych sietí je potrebné zabezpečiť nové povrchové úpravy, vymedziť šírkové usporiadanie a jednotné riešenie verejného osvetlenia.

Statická doprava – parkovanie a odstavovanie vozidiel

Vývoj stupňa automobilizácie v celoštátnom meradle bol síce plošne dosiahnutý, ale vzhľadom na malý rozmer plochy a počet obyvateľov obce dosiaľ nie sú evidované disproporcie v dopravnej obsluhu územia a kapacitách statickej dopravy, ponúkanej pre pokrytie potrieb hybnosti obyvateľstva a návštevnosť obce, aj z dôvodov vyššej hustoty zariadení OV v centre mesta. Súčasný stav parkovacích stojísk s kapacitou nad 20 – P20 a viac je dokumentovaný vo výkrese rozborov dopravnej infraštruktúry.

Významné plochy odstavovania a parkovania vozidiel sú v lokalitách a minimálnych kapacitách nad 20 státi:

P30+3BUS – parkovisko pod hradom, Baštová ulica, informatika, s OV,

P45 – Centrálné parkovisko Radničná ulica + voľná plocha,

P80 – parkovisko Billa Námestie padlých hrdinov a P20 Gymnázium,

P20 – parkovisko AS- autobusová stanica s OV, II/571 Továrenská cesta,

P125 – parkovisko pre sídlisko Farská lúka,

P45 – Námestie slobody, sídlisko centrum,

P50 – Lídl Biskupická pre OV,

P30 – Biskupická, Polícia,

P20 – Mocsáryho ulica pre OV,

P55 – Biskupická, NC S1 Center,

P135 – Biskupická, TESCO Hypermarket,

Hromadné radové garáže v sídlisku:

HG185 – Záhradnícka/Parková, plechové, vhodná plocha na integráciu-viacpodlažne,

HG30 – Záhradnícka pre sídlisko centrum,

HG70 – Čsl armády pre štvrť Juh,

HG50 – Partizánska, pre IBV Juh.

Dopravné zariadenia nadmiestneho významu sú situované v okrajových polohách mimo intravilán mesta v rozsahu čerpacích staníc pohonných látok a doplnkových služieb verejnej cestnej dopravy:

- cesta I/71 – výjazd z mesta smer Lučenec: Čerpacia stanica pohonných látok Jakomat a služieb, umývanie, je situovaná na západnom okraji, dostupnosť z centra 1,5 km;
- Čerpacia stanica pohonných látok ERAL – Šavolská III/2670, centrum 2,3 km,
- Čerpacia stanica pohonných látok GAS, Tesco, Biskupická
- Autoumyváreň Car wash – Šavolská cesta III/2670, od centra 1,5 km,
- Autoumyváreň Biskupická/Športová ulica, Juh,
- Pneuservis Molnár, Poľná/-I/71, Juh,
- Autoservis Gyorgi, Biskupice,
- Motorsport – odťahová služba Fiľakovo, Hollého ulica, centrum mesta,
- Hasičská stanica Fiľakovo, Záhradnícka, centrum mesta;
- Banskobystrická regionálna správa ciest, Tehelná – žel. priecestie – J. Bottu;

Rozsah a lokalizácia služieb dopravy sa riadi požiadavkami trhu, nie sú predmetom návrhu na úrovni Územného plánovania.

Výjazdy nákladných cestných vozidiel sú v priamych úsekoch ciest:

- ➔ MK B3 Hlavná ulica – pre priemyselnú zónu na západnom okraji obce, parkovanie vozidiel v areáloch zóny,
- ➔ MK C1 – Stará ulica – areál drevoskladu a drevovýroby, má vlastnú plochu v priamej pred vstupom na pozemok;

10.1.7 Hromadná doprava autobusová

Zastavané územie mesta Fiľakovo je obsluhované hromadnou dopravou autobusovou prepravcu SAD Lučenec, a.s., do/zo smerov:

Regionálne linky:

Tabuľka 15 Regionálne linky hromadnej dopravy

606410	Lučenec-Fiľakovo-Hajnáčka-Tachty: ranné obdobie 8 spojov, dopol. 5sp., popol. šp., 4sp., večer 4 spoje
606411	Lučenec-Fiľakovské Kľačany-Fiľakovo-Radzovce-Šiatorská Bukovinka: ráno 2sp., sedlo 6sp., popol. , večer: 7 spojov
606422	Lučenec-Fiľakovo-Radzovce: ráno 3 sp., dopol. 4 sp., popol. šp. 4 sp., večer: 0
606440	Fiľakovo-Buzitka-Veľké Dravce-Ožďany-Sušany: ráno 2 spoje, dopol. 2 sp., popol. 2 spoje
606444	Fiľakovo-Ratka: ráno 2 spoje, dopol. 0, popol. 2 spoj, večer 1 spoj
606445	Fiľakovo-Lučenec-Holiša-Nitra nad Ipľom: ráno 0 sp., dopol. 1 spoj, popol. 1 spoj, večer 1 spoj

609418	Rimavská Sobota-Dolné Zahorany-Veľké Dravce-Veľké Dravce-Fiľakovo: ráno 1 spoj, dopol. 1 spoj, polol. 1 spoj, večer 4 spoje
--------	---

Pravidelné regionálne spoje do a cez mesto Fiľakovo, aj s väzbou na železničnú stanicu Fiľakovo pokrývajú celé územie mesta:

- ranné obdobie: 4-8 hod. spolu 18 spojov/smer, do zamestnania a do škôl,
- v sedlovom čase (za službami) 18 spojov,
- popoldňajšia návratová špička 14-17h spolu 12 spojov/smer,
- vo večerných hodinách po 17-tej – návrat spolu 17 spojov/smer.

Zastávky SAD na ploche mesta Fiľakovo:

Lučenecká cesta I/571, ÚNZ/Cebriánov kaštieľ, linka: 606411,

AS – Autobusová stanica, Továrenská ulica, linky: 606422, 606440, 609418

AS Fiľakovo, nástupištia pre linky: 606410, 606444, 606418, 606440

Fiľakovo Urbanka/Gemerská ulica, linka: 606410

ESTAP, Šavolská cesta, linky: 410, 411, 422, 440, 609440, 609418

Pepita/Kpt.Nálepku/Družstevná, linky: 606411, 422, 444, 445

Družstevná/ZŠ maďarská, linky: 606411, 422, 444, 445

Družstevná/Salva, linky: 606444, Družstevná/Cerovský, linky: 606444

Biskupická/pošta, linky: 606410, 606411, 422, 440

Biskupická/poliklinika, linky: 606411, 606422, Biskupická/ŠM, linky: 606411, 606422

Železničná/žst. Fiľakovo, linka: 606410

Hustota spojov a časové rozloženie v priebehu pracovného dňa bolo vyhodnotené ako vyhovujúce.

Rádus pešej dochádzky R500m k zastávkam VHD/SAD (teoretická plocha kružníc polomeru 375m) pokrýva cca 75% zastavaného územia mesta Fiľakovo. Pokrytie z viac ako 3 zastávok s rádiom 375m je územie: historické centrum, nové centrum a celé sídlisko HBV, čo bolo vyhodnotené ako **mestský štandard dostupnosti** alternatívnymi druhmi dopravy.

Nepokryté sú územia s väčšou dostupnosťou (dochádzka 7-10 minút): IBV Farská Lúka Sever, IBV-Juhozápad, sídlisko HBV Farská Lúka, kde sa nachádza Stredná odborná škola!

Prístrešky zastávok sú architektonicky a funkčne vyhovujúce, značne poškodené. Nevyhovujúce sú pešie chodníky k zastávkam, keď väčšina MK má chodníky len na jednej strane, čo je potrebné riešiť viacerými priechodmi pre chodcov, najmä cez rušné ulice – prietahy ciest mestom. Verejná a dopravná informatika na zastávkach je kvalitná, cestovné poriadky sú čiastočne poškodené.

Pešia a cyklistická doprava

V meste nie sú vybudované samostatné spevnené pešie ťahy/chodníky.

Súvislé pešie ťahy v meste Filákov boli identifikované ako súčasť koridorov kompozičných ulíc typu miestny bulvár B3 a obchodná ulica C1, kde sú dominantné chodníky v PP (pridružený priestor miestnej cesty), oddelené pásmi zelene, miestami so stromoradiami a väzbami na parky a prírodné prvky:

Biskupická radiála B3 s chodníkmi 2x1,5-2m, kompozičná os sídliska,

Ulica 1. mája C1 paralelný ťah na okraji sídliska s alejami stromov, chodníky 2x1,5m,

Železničná-Mládežnícka C1 ako priečna kompozičná os k železničnej stanici, stromy.

V prielukách pôvodnej a dočasne aj novej zástavby, vznikajú krátke spojnice do centra vybavenosti a na sídliskách prepojenia na hlavné obslužné ulice pešie chodníky:

- Sídlisko Centrum: spojnice K37, K40, K41
- IBV Západ: spojnice K38, K39, Sídlisko Farská Lúka: spojnica K75,
- IBV Urbanka: zjazdové chodníky Gemerská, Urbánka, Úzka, Tichá,
- Štvrť J. Bottu: zjazdové chodníky K24 a prístupy k BD.

Chodníky pozdĺž obslužných MK – obytných ulíc C2, C3 sú na prevažne jednostranné, šírky 1,0 – 1,5 m. Povrchy chodníkov sú väčšinou opotrebované, zlej kvality.

V návrhu ÚPN-O by sa mala sústrediť pozornosť na mestské bulváre v celých dĺžkach (s rôznymi priestorovými možnosťami), aby sa vytvorili bezpečné, esteticky dotvorené kvalitné priestory pre prechádzky, a to aj v HDP komunikácií C2-C3 s malou intenzitou AD, čo je v rezidenčnej obci žiaduce.

Pešie väzby zastavaného územia mesta Filákov na kataster a susedné sídla: Lučenec, Bulhary, Šavoľ, Buzitka, Biskupice-Belina, Ratka, nie sú riešené, aj keď v katastri obce existujú poľné cestičky hospodárskeho významu, vhodné na spevnenie.

Cyklistické cestičky v obci nie sú vybudované, cyklisti (deti aj ľudia za prácou a službami), využívajú predovšetkým HDP miestnych komunikácií, ale na prieťahoch ciest obcou sa z bezpečnostných dôvodov uchýľujú na chodníky. Do rekreačných priestorov vedú poľné cestičky s nespevnenými konštrukciami, ktoré sú potenciálom pre návrh rozvoja turistiky a terénneho bicyklovania v regióne.

Územím mesta Filákov boli identifikované väzby na turistické cesty a cyklotrasy:

C-049 Cyklocesta a Cesta Márie Sėci – Šávolská cesta, červená, v meste pozdĺž železničnej trate chodníkom k žst. Filákov,

C-5611 Čamovský potok – Mlynská cesta II/571, po žel. zastávku, zelená,

Spojnice C+Ch AS – SNP – Hlavná po Radničnú, len chodník v PP cesty II/571,

Družstevná III2673 – chýba väzba na obec Ratka, Južný cyklookruh mesta Lučenec.

Z dôvodov podpory alternatívnej dopravy sa v návrhu odporúča zaoberať posilnením priamych peších/cyklistických väzieb v meste na železničnú zastávku a stanicu Filákov trate 160, kde zastavujú osobné vlaky do smerov Lučenec, Zvolen, Košice, vybudovaním chodníka a cyklistickej cestičky s chráneným priechodom cesty II/571., .

10.1.8 Evidované bodové a líniové dopravno-technické závady

V rámci prieskumov a rozborov boli zistené nasledovné dopravné závady priestorové PZ, líniové LZ a bodové BZ, ktoré je potrebné v návrhu ÚPN mesta Fiľakovo riešiť :

PZ1 – MK Železničná od predstaničného námestia/priestoru k areálom prevádzky železníc: neregulovaný pohyb vozidiel IAD, NAD, BUS, kolmé parkovania, chodci k stanici a OV-bufety, kolízie s nakládkou/vykládkou, zničené konštrukcie a povrchy vozoviek;

PZ2 – MK Mládežnícka: prerušená funkcia bulvára žst. – Železničná K23 od bulvára B3 Biskupická: od Námestia slobody K13 integruje funkcie OV a dopravy v zelenom koridore bez objektov obchodu je tu C1 „obchodná ulica“ podľa jestv. STN mestská trieda, v rozpore so skutočnosťou pokojnej ulice s IAD;

PZ3 – Školská: rozpor funkcií: C3 prístupová jednosmerná cez sídlisko je využívaná ako C2 s prejazdom vozidiel v dotyku so školským areálom ZŠ a obojstranným pozdĺžnym parkovaním v koridore BD, jednostranný chodník. AD regulovať na obvod!

PZ4-PZ5 – MK Hollého – Koháryho námestie: rozpor funkcií: na hranici sídliska s parkoviskom, pošty v parku a OV- parkovisko Billa zvýšené prúdy dopravy C3 jednosmerná prístupová pôsobí ako nežiaduca spojnica: problém odľahčenia Hlavnej ulice/prieťah II/571 riešený v neprospech peších priestorov námestia;

PZ6 – MK spojnica: medzi Československej armády a 1, mája v tichej štvrti RD/BD s parkom a záhradami pôsobí C2- dopravného významu rušivo, ako nežiaduci prieťah;

PZ7 – križovatka cesty I/71 a II/571: vstup zo smeru Lučenec na západnom okraji mesta Fiľakovo tvaru Y s ostrým uhlom kríženia doplnený odsadenou križovatkou tvaru T, ale s prejazdom cez ČSPL Jakomat s ďalším výjazdom/vjazdom na cestu II/571: na úseku 175 m celkom tri neriadené križovatky, v návrhu prehodnotiť;

LZ1 – Kálajova: vynútený prieťah dopravnej ulice C2 ako spojnica pre štvrť IBV-Juh nemá potrebné parametre koridoru pre lokálny tranzit medzi cestami I/71 – III/2674, v návrhu prehodnotiť kratšie väzby len na Biskupickú a okruh okolo Tesco Hyper;

LZ2 – Mládežnícka: funkcia priečnej kompozičnej osi mesta C1 žel. stanica – sídlisko s Námestím slobody – športové areály a ZŠ Št. Koháryho, vyhodnotená ako obchodná ulica/bulvár integrujúci spoločenské funkcie mesta „zeleným koridorom“ je nečakane prerušená zvýraznením dopravnej funkcie C2 -hlavná obslužná MK dopravná s parkovaním v HDP, v návrhu zjednotiť podľa novej STN;

BZ1 – bodová lokalita: železničné pristanište II/571 Továrenská/Šávolská, intenzívne pešie prúdy AS-žel. zastávka – priemyselná zóna Mlynská: úzke chodníky š=1,0-1,5m, parkovanie pred staničkou, NAD, chýba priechod do Mestského parku, koordinácia;

BZ2 – križovatka Lučenecká II/571 a Družstevná III/2673: veľká neriadená plocha, nevýrazný nástup do nových lokalít Farská lúka (len 1 nechránený priechod), dominuje tranzit NAD, chýba informatika, parkovanie, OV;

BZ3 – križovatka MK Timravy/Kalinčiakova: sekundárny nástup do nového sídliska je potrebné upraviť už od križovatky od Lučeneckej pravostranným chodníkom, ďalej zvýraznením/zmenou tvaru Y v prospech nového smeru do sídliska v úseku po MK Moyzesovu, prípadne prehodnotiť výhody širšieho koridoru ulice B.S. Timravy;

BZ4 – Mlynská: hneď za priecestím II/571 na Lučeneckom zhlaví žel. stanice pvravo je výjazd/vjazd do areálu skladov a veľkoobchodov s parkoviskom pre NA – výjazd/vjazd z MK Tehelná, križ. tvaru Y v oblúku, rozhľadové pomery problematické;

BZ5 – priecestie na MK Jána Bottu: súbeh cyklocesty s tendenciou nechráneného skracovania prejazdu vozidiel aj chodcov cez tri koľaje železnice na priecestí Lučeneckého zhlavia stanice Filáково, smer Tehelná/účelová cesta do depa a pre IVSSC Banská Bystrica;

BZ6 – AS/Továrenská: cesta II/571 v oblúku, odsadené vstupy cca 50m Továrenská a vjazd/výjazd pre AS Filáково a do MK Daxnerovej len s jedným priechodom pre chodcov s parkovaním na výjazde z AS, prejazdy IAD z parkovísk na oboch stranách;

Odstránenie zistených priestorových dopravných závad nie je v kompetencii obce, preto ich klasifikujeme do Zadania pre nový ÚPN mesta Filáково.

10.1.9 Známe zámery pre rozvoj dopravy

Známe zámery, ktoré priamo ovplyvnia rozvoj mesta sú špecifikované v platnom ÚPN mesta Filáково, ZaD7-11 a budú v konceptoch rozvoja mesta zohľadňované v plnom rozsahu.

Pre cesty v extraviláne stanovuje Cestný zákon nasledovné **ochranné pásma** :

- Cesta I. triedy I/71 po 50m od osi na obe strany komunikácie,
- cesty II. triedy po 25 m od osi na obe strany komunikácie
- cesty III. triedy po 20 m od osi na obe strany komunikácie.

V OP ciest treba prejednať akýkoľvek zásah do priestoru so správcom, SSC, IVSC.

Miestne komunikácie nižších funkcií majú ochranné pásma **OP** v rozsahu do 15 m, kde sa kumulujú negatívne účinky z dopravy. Tieto účinky, vzhľadom na nízku intenzitu a povolenú zníženú rýchlosť nevyvolajú zníženie bezpečnosti v území.

Estetický obraz dopravného priestoru je možné regulovať spolu s opatreniami na zvýšenie bezpečnosti a zníženie hygienických dopadov (exhaláty, blato, prach, náľadie, sneh, smeti ...) pozdĺž Hlavných miestnych ulíc - B3-bulvára Biskupická a C1-obchodné „mestské triedy“, obchodnej ulice C1 Železničná-Mládežnícka a C1- ulica 1. mája-Mocsáryho „mestského“ typu v centre, najmä dopravnou-urbanistickými metódami a architektonickými prvkami, ako je: upravená zeleň, aleje stromov, vodné prvky, osvetlenie, uličná architektúra, parkoviská, dlažba chodníkov, vyvýšené a zúžené priechody (prahy) pre chodcov.

10.2 PLYNOFIKÁCIA

Územie mesta je začlenené do Banskobystrického kraja. Mesto Filáково je zásobované zemným plynom naftovým z nadradenej plynárenskej sústavy. Ako zdroj plynu slúži plynovod VTL DN 100, PN 6,3 MPa. Na tento plynovod obchádza mesto Filáково z juhu západnou časťou na sever.

Zdrojom zásobovania mesta Filáково je zemným plynom a to Regulačná stanica „ MESTO“ s výkonom 3000 Nm³/h a Regulačná stanica „ POLNÁ 7 „ s výkonom 3000 Nm³/h.

V meste Filákov sa nachádza miestna distribučná stredotlaková sieť o tlaku 100 kPa a aj nízkotlaková distribučná sieť o tlaku 2,1 kPa.

Regulačná stanica „ POLNÁ 7 „ zásobuje okrem južnej časti mesta Filákov a obce Belina a Biskupice. Uvedený stav i kapacita RS, bude vyhovujúca i pre návrhové obdobie, z ktorého sa bude odvíjať i plynofikácia pre navrhované objekty v meste. Miestne plynovody sú navrhované tak, aby boli schopné zabezpečiť dodávku plynu aj pri zvýšenom náraste spotreby než je uvažovaný.

Pre novo navrhovaných riešeníach dodržať ustanovenia STN, TPP. Dodržať ochranné pásma v zmysle Energetického zák. 251/2012 Z.z. . Jednotlivé ochranné a bezpečnostné pásma plynárenských zariadení sú vyznačené v grafickej časti návrhu.

10.3 ELEKTROENERGETIKA

10.3.1 Ochranné pásma

Zákon 251/2012 Z.z. §43 ,o energetike a o zmene niektorých zákonov z 31.7.2012 stanovuje na ochranu zariadení elektrizačnej sústavy ochranné pásma. Ochranné pásmo je priestor v bezprostrednej blízkosti zariadenia elektrizačnej sústavy, ktorý je určený na zabezpečenie spoľahlivej a plynulej prevádzky a na zabezpečenie ochrany života a zdravia osôb a majetku. Ochranné pásmo vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia je vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča. Táto vzdialenosť je pri napätí:

a) od 1 kV do 35 kV vrátane

- 1.pre vodiče bez izolácie 10 m; v súvislých lesných priesekoch 7 m,
- 2.pre vodiče so základnou izoláciou 4 m; v súvislých lesných priesekoch 2 m,
3. pre zavesené káblkové vedenie 1 m,

Ochranné pásmo vonkajšieho podzemného elektrického vedenia je vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách krajných káblov vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na toto vedenie od krajného kábla. Táto vzdialenosť je

a) 1 m pri napätí do 110 kV vrátane vedenia riadiacej regulačnej a zabezpečovacej techniky, Podrobná špecifikácia činností zakázaných v ochrannom pásme vonkajšieho nadzemného (podzemného) elektrického vedenia a nad (pod) týmto elektrickým vedením - vid' § 36 uvedeného zákona. Výnimky z ochranných pásiem môže v odôvodnených prípadoch povoliť stavebný úrad na základe stanoviska prevádzkovateľa prenosovej sústavy alebo distribučnej sústavy. Ochranné pásmo zaveseného káblového vedenia s napätím od 1 kV do 110 kV vrátane je 1 m od krajného vodiča na každú stranu.

Ochranné pásma slaboprúdových vedení: Ochranné pásmo podľa zákona 351/2011 a jeho zmeny 247/2015, § 68 ods. 5: Ochranné pásmo vedenia je široké 0,5 m od osi jeho trasy po oboch stranách a prebieha po celej dĺžke jeho trasy. Hĺbka a výška ochranného pásma je 2 m od úrovne zeme, ak ide o podzemné vedenie a v okruhu 2 m, ak ide o nadzemné vedenie.

10.3.2 VN SIETĽ

Napäťová sústava: 3 AC 22 000 V, 50 Hz, IT

Ochrana pred úrazom elektrickým prúdom podľa STN EN 61936-1 (33 3201):

a/ ochrana pred priamym dotykom: - krytom, zábranou, prekážkou, umiestnením mimo dosah čl.8.2.1

b/ ochrana pred nepriamym dotykom: - uzemnením, čl 8.3 a 10

Druh elektrického zariadenia: elektrické zariadenia s vysokou mierou ohrozenia skupiny „A“

Námrazová oblasť: Láhka - podľa STN 33 3300, I-1 - podľa STN EN 50341-2-23

Druh a typ vedenia:

- nadzemné holé vodiče AlFe, resp. nadzemné káblové vedenia

- podzemné káblové vedenia

Mesto Fiľakovo je zásobovaná elektrickou energiou z 22 kV vedení z ES 110/22 kV Fiľakovo. Napájanie mesta je realizované 22 kV podzemnými a nadzemnými distribučnými elektrickými vedeniami prevádzkovateľa SSD a.s.. Dodávka elektrickej energie je zabezpečovaná vysokonapäťového VN 22 kV vedenia SSD a.s. prostredníctvom distribučných trafostaníc vo vlastníctve SSD, a.s. a trafostaníc vo vlastníctve užívateľa, zásobujúcich súčasne bytovú, priemyselnú aj občiansku zástavbu.

Pre plánované nové odbery rodinných domov na ul. Biskupická a pri nemocnici je uvažované rozšírenie distribučnej VN siete podzemným káblovým VN vedením pre napojenie nových distribučných trafostaníc.

10.3.3 TRAFOSTANICE

Napäťová sústava VN: 3 AC 22 000 V, 50 Hz, IT

Ochrana pred úrazom elektrickým prúdom podľa STN EN 61936-1 (33 3201):

a/ ochrana pred priamym dotykom: - krytom, zábranou, prekážkou, čl.8.2.1

b/ ochrana pred nepriamym dotykom: - uzemnením, čl 8.3 a 10

Druh elektrického zariadenia: elektrické zariadenia s vysokou mierou ohrozenia skupiny „A“

Napäťová sústava NN: 3 / PEN AC, 400/230V, 50 Hz / TN-C

Ochrana pred úrazom el. prúdom (STN EN 61140 a STN 33 2000-4-41)

Základná ochrana:

- základná izolácia živých častí, príloha A, kapitola A.1

- zábrany alebo kryty, príloha A, kapitola A.2

Ochrana pri poruche:

- samočinné odpojenie napájania, čl. 411

- ochranné uzemnenie a ochranné pospájanie, čl. 411.3

Druh elektrického zariadenia: elektrické zariadenia s vyššou mierou ohrozenia skupiny „B“

V meste Filákov sú vybudované distribučné trafostanice vo vlastníctve SSD, a.s. a trafostanice vo vlastníctve užívateľa. Trafostanice sú napojené nadzemnou a podzemnou VN sieťou. V súčasnosti celkový výkon trafostaníc podľa postačuje pre zabezpečenie dodávky elektrickej energie. Trafostanice sú rozmiestnené v meste podľa zabezpečenia potrieb dodávky elektrickej energie.

Celkový inštalovaný výkon trafostaníc je 2200 kVA.

10.3.4 NN SIEŤ

Napäťová sústava NN: 3 / PEN AC, 400/230V, 50 Hz / TN-C

Ochrana pred úrazom el. prúdom (STN EN 61140 a STN 33 2000-4-41)

Základná ochrana:

- základná izolácia živých častí, príloha A, kapitola A.1

- zábrany alebo kryty, príloha A, kapitola A.2

Ochrana pri poruche:

- samočinné odpojenie napájania, čl. 411

- ochranné uzemnenie a ochranné pospájanie, čl. 411.3

Druh elektrického zariadenia: elektrické zariadenia s vyššou mierou ohrozenia skupiny „B“.

Elektrický NN rozvod je v meste riešený vzdušnou NN sieťou holými vodičmi AlFe, resp. izolovanými vodičmi NFA2X na betónových stĺpoch pozdĺž verejných komunikácií. V niektorých úsekoch je na spoločných podperných bodoch vedené spolu s NN vedením aj nadzemné vedenie verejného osvetlenia, miestneho rozhlasu a telekomunikačné siete. Čiastočne sú rozvody NN riešené aj podzemným káblovým vedením pomocou káblov AYKY, resp. NAYY. Napojenie jednotlivých domov je riešené odbočením NN prípojky od hlavného NN rozvodu pomocou závesných káblov alebo holými vodičmi AlFe. V novej výstavbe je riešené napojenie odberateľov pomocou odberných elektrických zariadení káblami uloženými v zemi.

10.3.5 VEREJNÉ OSVETLENIE

Napäťová sústava NN: 3 / PEN AC, 400/230V, 50 Hz / TN-C

Ochrana pred úrazom el. prúdom (STN EN 61140 a STN 33 2000-4-41)

Základná ochrana:

- základná izolácia živých častí, príloha A, kapitola A.1

- zábrany alebo kryty, príloha A, kapitola A.2

Ochrana pri poruche:

- samočinné odpojenie napájania, čl. 411

- ochranné uzemnenie a ochranné pospájanie, čl. 411.3

Druh elektrického zariadenia: elektrické zariadenia s vyššou mierou ohrozenia skupiny „B“.

Verejné osvetlenie v meste nebolo doposiaľ rekonštruované z hľadiska výmeny svietidiel za moderné LED preto je osvetlenie zabezpečené pomocou existujúcich sodíkových či neónových svietidiel. Rozvod verejného osvetlenia (VO) je riešený pomocou holých vodičov, resp. samostatného káblového

vedenia, ktoré je vedené prevažne po stĺpoch nadzemnej NN siete. V častiach mesta kde je NN vedenie riešené podzemným káblovým vedením je taktiež rozvod verejného osvetlenia uložený v zemi so svietidlami osadenými na samostatných oceľových stĺpoch VO.

Meranie spotreby elektrickej energie ako aj spínanie verejného osvetlenia je riešené v niekoľkých rozvádzačoch RVO rozmiestnených podľa potrieb jednotlivých osvetľovacích vetiev.

Prípadné rozšírenie verejného osvetlenia je potrebné z pohľadu navrhovaného stavu rozšírenia mesta. Novorealizované VO odporúčame pokladať len formou podzemných káblových vedení

Rovnako odporúčame postupnú výmenu pôvodných sodíkových svietidiel za nové úsporné LED svietidlá.

10.3.6 TELEKOMUNIKAČNÉ SIETE

Rozvodná sústava (STN EN 61293): 2 PE (DC) 48V / PELV

Ochrana podľa STN 33 2000-4-41:

Ochranné opatrenie: malým napätím „PELV“, izoláciou a krytím čl. 414

Zaradenie elektrického zariadenia do skupiny podľa miery ohrozenia:

Zariadenie zaradené do skupiny „C“ v zmysle vyhlášky MPSVaR SR č.: 508/2009 Zb.z., §4 odsek 1 a prílohy č.1, bod C.

Slovak Telekom, a.s.

Slovak Telekom má v rámci mesta rozvody metalických ako aj optických káblov. Rozvody telekomunikačných káblov sú riešené v meste ako podzemné rozvody, resp. nadzemné rozvody vedené po drevených telekomunikačných stĺpoch ako aj po stĺpoch verejného osvetlenia či NN siete. Domové prípojky sú realizované prevažne nadzemnými vedením.

Pre pokrytie rádiovým signálom fixnej a mobilnej siete Slovak Telekomu je osadený stožiarový vysielateľ.

Regiotel Filákov s.r.o.

Spoločnosť Regiotel Filákov s.r.o. poskytuje v rámci mesta telekomunikačné služby bezdrôtovo ako aj pomocou káblových optických rozvodov. Pre bezdrôtové pripojenie je osadený vysielateľ. Káblový optický rozvod je riešený ako podzemný rozvod.

Orange, a.s.

Katastrom mesta prechádza optický kábel spoločnosti Orange, a.s. v správe Michlovský spol. s r.o. . Pre pokrytie rádiovým signálom siete Orange je osadený vysielateľ.

Prípadné rozšírenie miestne siete jednotlivých poskytovateľov telekomunikačných služieb je potrebné z pohľadu súčasného stavu žiadostí účastníkov ako aj navrhovaného stavu rozšírenia mesta. Novorealizované siete odporúčame pokladať len formou podzemných káblových vedení .

O2

V riešenom území je osadený vysielateľ.

10.3.7 MIESTNY ROZHLAS

Miestny rozhlas v meste je riešený prevažne drôtovým vedením vedeným na samostatných oceľových stĺpoch resp. na stĺpoch NN vedenia a stĺpoch VO. V niektorých častiach mesta je miestny rozhlas riešený bezdrôtovo. Reprodukory sú osadené na konzolách na stĺpoch NN vedenia SSD, resp. stĺpoch verejného osvetlenia. Reprodukory sú rozmiestnené tak, aby pokrývali mesto komplexne.

Z hľadiska funkčnosti bude MR vyhovovať aj v ďalšom období .

V miestach novonavrhovanej zástavby v prípade potreby osadiť ďalšie reprodukory.

V súčasnosti mesto pre odovzdávanie informácií nemá mobilnú aplikáciu preto odporúčame zabezpečenie mobilnej aplikácie (dostupnej na Google Play), pomocou ktorej sa budú zverejňovať informácie o živote občanov (mimo komerčných informácií).

10.3.8 PRÍJEM TELEVÍZNEHO SIGNÁLU

Príjem televízneho signálu je zabezpečený pomocou televíznych antén DVB-T jednotlivých rodinných domov. V meste je možný príjem televízneho signálu aj cez telekomunikačnú (resp. satelitnú) sieť spoločnosti Slovak Telekom a Regiotel Fiľakovo.

10.3.9 BEZPEČNOSŤ

Kamerový systém

Pre zabezpečenie bezpečnosti a dohľadu nad objektami sú v obci v súčasnosti inštalované kamery v jednotlivých častiach mesta.

Sirény

Na varovanie obyvateľstva v prípade mimoriadnej udalosti sú na budove mestského úradu osadené sirény. Sirény sú ovládané odborom krízového riadenia.

10.4 VODNÉ HOSPODÁRSTVO

10.4.1 Zásobovanie pitnou vodou

Mesto je zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu. Zdrojom pitnej vody je fiľakovská vetva skupinového vodovodu Hriňová – Lučenec – Fiľakovo DN500, ktorá je ukončená vo vodojeme Fiľakovo s objemom 2 x 400 m³. Kapacita vodojemu je 48 m³/1 hodina. Z vodojemu je do riešeného územia privedená pitná voda zásobným potrubím DN 300 do rozvodnej siete mesta. Na jestvujúcu vodovodnú sieť je napojených 98% obyvateľstva t.j. osôb s počtom vodovodných prípojok 1 270. Zásobovacie potrubie bolo vybudované v roku 1970. Ostatné siete verejného vodovodu na území mesta boli vybudované v rokoch 1964 až 1970.

Na základe týchto údajov je možné konštatovať, že súčasný technický stav verejného vodovodu je na hranici svojej technickej životnosti, čo vykazuje aj to, že v posledných rokoch sú veľmi často poruchy.

Existujúci verejný vodovod zabezpečuje bezproblémové zásobovanie pitnou vodou. Zásobné potrubie profilu DN 300 kapacitne vyhovuje. Denná spotreba pitnej vody mesta Fiľakovo je 1 123,20 m³/deň. Existujúci vodojem s objemom 800 m³ zabezpečuje cca. 60% maximálnej dennej potreby.

Spotreba pitnej vody má od roku 1996 klesajúci charakter. Kým v roku 1996 to bolo 654 tisíc m³, v roku 2008 - 385 tisíc m³ a v roku 2013 - 334 tisíc m³. V súčasnosti podľa priemernej spotreby vychádza ročná spotreba na 410 tisíc m³.

Je možné konštatovať, že objem vodojemu s obsahom 800 m³ vyhovuje, keďže normovaná potreba akumulácie má byť min. 60 % z maximálnej dennej spotreby vody.

10.4.2 Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

V meste je vybudovaná verejná kanalizácia a ČOV, ktorá je v správe Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. Splašky sú odvádzané jednotnou kanalizáciou, základom kanalizačnej siete je kmeňová stoka, ktorá ústí do mestskej ČOV. Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd je v súčasnosti vyhovujúce.

Technické problémy existujúcej mestskej ČOV, že je hydraulicky a látkovo preťažená, boli odstránené, keď v roku 2012 v rámci projektu „Intenzifikácia a rozšírenie kapacity ČOV“ bola ČOV Fiľakovo rekonštruovaná.

Odvádzané odpadové vody z mestských častí sa v súčasnosti čistia v rekonštruovanej ČOV. Kapacita ČOV po intenzifikácii a rozšírení ČOV je 10 333 ekvivalentných obyvateľov (ďalej len EO). V budúcnosti sa plánuje vybudovanie ďalšej dosadzovacej nádrže v areáli ČOV Fiľakovo. Po vybudovaní ďalšej dosadzovacej nádrže sa kapacita zvýši zo súčasných 10 333 EO na 16 000 EO.

Kanalizačná sieť na území mesta bola vybudovaná v roku 1964.

Neodkanalizovaná mestská časť za potokom Belina bola dlhodobo riešená novou, menšou ČOV pre 600 EO, ktorá ale nebola realizovaná.

10.4.3 Protipovodňové opatrenia

Mesto Fiľakovo čelí rizikám spojeným s povodňami, vzhľadom na to, že časť hlavného toku potoka Belina je v neudržiavanej podobe a iné malé vodné toky majú zníženú prietoknú kapacitu. Napriek tomu mesto v minulosti spolupracovalo s rôznymi inštitúciami, ako je Slovenský vodohospodársky podnik a UPSVaR, na zabezpečení čistenia a udržiavania vodných tokov a melioračných kanálov. Mesto má tiež schválený Povodňový plán záchranných prác a plánuje vybudovať suché poldre na reguláciu vodných tokov v prípade extrémnych zrážok.

Povodňový plán mesta a plánované suché poldre sú dôležitými nástrojmi na zabezpečenie prevencie proti povodňovým situáciám. Neudržiavania niektorých častí vodných tokov môže predstavovať vážne riziko, ktoré by mohlo negatívne ovplyvniť úsilie mesta v oblasti ochrany pred povodňami. Je dôležité, aby mesto pokračovalo v investíciách do infraštruktúry a údržby vodných tokov, aby minimalizovalo potenciálne škody.

Popis vodných tokov:

1. **Belina (identif 4-24-01-1409):** Hlavný vodný tok, ktorý preteká významnou časťou katastrálneho územia mesta Fiľakovo. Je klasifikovaný ako vodohospodársky významný vodný tok podľa vyhlášky MŽP SR č. 211/2005.
2. **Suchá (identif 4-24-01-1399):** Vodohospodársky významný vodný tok, ktorý zasahuje do severného okraja katastrálneho územia Fiľakovo. Je v správe SVP, š. p.
3. **Odvodňovací kanál (identif 4-24-01-1441):** Tento kanál nie je v správe SVP, ale v správe Hydromeliorácií, š. p. Bratislava. Slúži na odvodňovanie vody z povrchového odtoku z lokality Heroldovho poľa a pokračuje v intraviláne mesta až po ulici 1. mája. Následne sa zaústi do potoka Klatov.

4. **Klatov (identif 4-24-01-1437):** Jeden z tokov, ktorý bol identifikovaný ako potenciálne ohrozený povodňovým rizikom v súvislosti s európskou smernicou 2007/60/ES. Existujú ideové plány na protipovodňové opatrenia pre tento tok.
5. **Vyhliadka (identif 4-24-01-1410):** Rovnako ako Klatov, aj tento tok bol identifikovaný ako potenciálne ohrozený povodňovým rizikom. Plány na protipovodňové opatrenia sa tiež týkajú tohto toku.

Ostatné vodné toky, ktoré pretekajú územím, sú klasifikované ako drobné vodné toky a sú spravované SVP, š. p., Povodie Hrona - OZ B. Bystrica, s výnimkou spomenutého odvodňovacieho kanála.

Pre spracovanie ÚPN je potrebné prihliadať najmä na:

1. **Rešpektovanie pobrežných pozemkov:** Pri všetkých vodohospodársky významných tokoch je potrebné ponechať pobrežné pozemky bez zásahu, ktoré by slúžili pre potreby širších záujmov vodného hospodárstva.
2. **Vyvarovanie sa výstavbe v pásme vodných tokov:** Nové vývojové plochy a iná výstavba by mali byť umiestnené mimo pobrežného pásma vodných tokov, v odstupovej vzdialenosti min. 5 m (resp. 10 m) od brehovej čiary.
3. **Kapacita korýt a povodňové riziko:** Aktuálna kapacita korýt vodných tokov je nedostatočná pre povodňové prietoky. Je potrebné zvýšiť kapacitu korýt a zabezpečiť protipovodňové opatrenia.
4. **Protipovodňové opatrenia:** Navrhujeme realizáciu protipovodňových opatrení, ako sú skapacitnenie korytových úprav tokov Vyhliadka a Klatov a výstavba poldrov.
5. **Vsakovanie dažďových vôd:** Pred vyústením vôd z povrchového odtoku do recipientov by malo byť prioritou ich vsakovanie na mieste vzniku alebo ich akumulácia v retenčných nádržoch.

11 PRIESKUMY A ROZBORY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VRÁTANE PRIESKUMOV A ROZBOROV OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

11.1 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

11.1.1 osobitne chránené časti prírody a krajiny a časti prírody pripravované na ochranu (územná ochrana a lokality chránených druhov rastlín a chránených druhov živočíchov), biotopy európskeho a národného významu

11.1.1.1 Územná ochrana

Z hľadiska územnej ochrany prírody sa na území katastra nachádza:

- Fiľakovský hradný vrch, štyri parcely C KN v celkovej výmere 19015 m² v druhom stupni ochrany podľa § 13 zákona č. 543/2002 Z.z.:

2791/1 (zastavaná plocha a nádvorie), 10 081 m²

2791/2 (zastavaná plocha a nádvorie), 5282 m²

2806/1 (záhrada), 2555 m²

2806/5 (záhrada), 1097 m²

Všetky parcely sa nachádzajú v zastavanom území mesta Fiľakovo, sú zahrnuté do územia ochranného pásma nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny a sú v bezpodielovom vlastníctve 1/1 Mesta Fiľakovo.

Ďalšie osobitne chránené územia vyhlásené v národnej sieti (maloplošné či veľkoplošné chránené územia alebo ich ochranné pásma), ani územia sústavy NATURA 2000 sa v území nenachádzajú.

Katastrálne územie Fiľakova patrí medzi jeden z 28 katastrálnych území na Slovenskej strane, ktoré sú zahrnuté do územia Novohrad-Nógrád Unesco Global geoparku.

11.1.1.2 Chránené rastliny a živočíchy

11.1.1.2.1 Výskyt biotopov európskeho a národného významu

Biotopy európskeho a národného významu sú určované podľa Vyhlášky MŽP SR č. 170/2021, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Podľa údajov Návrhu RÚSES okresu Lučenec (ESPRIT 2019), podkladov NLC a poznatkov z územia sa v k.ú. mesta Fiľakovo vyskytujú viacerých biotopov európskeho a národného významu. Zhrnuté sú v tabuľke – ich klasifikácia je uvedená podľa Katalógu biotopov Slovenska (Stanová, Valachovič, 2002).

Tabuľka 16 Biotopy

Kód biotopu	Názov biotopu (podľa Stanová, Valachovič 2002)	N2000	Význam	Opis a výskyt
Lk1	Nížinné a podhorské kosné lúky	6510	EV	Jedno- až dvojkosné lúky – ostrovčekovitý výskyt v poľnohospodársky využívannej krajine, (v JZ a SZ časti katastra)
Tr1	Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom substráte	6210	EV	Zachované maloplošné nezalesnené a nezastavané zvyšky biotopov (v územiach s južne orientovanými svahmi v JV časti katastra južne od kóty Šarkan)
Tr2	Subpanónske travinno-bylinné porasty	* 6240	EV	Zachované maloplošné nezalesnené a nezastavané zvyšky biotopov (v územiach s južne orientovanými svahmi v JV časti katastra južne od kóty Šarkan)
Pi5	Pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch	6110	EV	Vyskytujú sa v komplexe s biotopom Tr2 na svahu hradného kopca hradu Fiľakovo
Lk10	Vegetácia vysokých ostríc		NV	Vyskytujú sa v malej miere v komplexe podmáčaných biotopov lužných lesov,

Kód biotopu	Názov biotopu (podľa Stanová, Valachovič 2002)	N2000	Význam	Opis a výskyt
				v blízkosti železničnej stanice v alúviu potoka Belina

Lk6, Lk3	Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí Mezofilné pasienky a spásané lúky		NV	Vyskytujú sa v malej miere v komplexe podmáčaných biotopov lužných lesov a v terénnych depresiách v alúviu potoka Belina a prítokoch
Kr8	Vrbové kroviny stojatých vôd		NV	Vyskytujú sa v malej miere v komplexe podmáčaných biotopov lužných lesov a v terénnych depresiách v alúviu potoka Belina a prítokoch
Ls 3.4	Dubovo-cerové lesy	91M0	EV	Dubové teplomilné a suchomilné lesy s prevahou duba cerového. Vyskytujú sa v okrajových oblastiach katastra
Ls 1.1., Ls 1.3	Lužné vrbovo-topoľové a Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy	* 91E0, * 91E0	EV EV	Fragmenty brehových porastov vodných tokov - bezmenných ľavostranných prítokov Beliny
Ls2.1, Ls 2.2	Dubovo-hrabové lesy karpatské a Dubovo-hrabové lesy panónske	* 91G0	NV, EV	Dubovo-hrabové lesy, cenné sú najmä staré porasty. Vyskytujú sa vo fragmentoch v Z a S časti katastra

N2000 – kód biotopu NATURA 2000; Význam: * – prioritný, EV – európskeho významu, NV – národného významu.

11.1.1.3 Chránené druhy rastlín

Výskyt chránených druhov rastlín je v katastri mesta Filáková zriedkavý, nakoľko ide prevažne o urbanizované prostredie a poľnohospodársku krajinu. Na základe aktuálneho botanického prieskumu (2023) pre účely ÚSES boli identifikované nasledovné chránené druhy cievnatých rastlín (podľa prílohy č. 4 Vyhlášky MŽP SR č. 170/2021):

Poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*) - druh európskeho významu. Druh, na ochranu ktorého sa vyhlasujú chránené územia. Vyskytuje sa na malej lokalite xerothermnej vegetácie v biotope Tr1 (GL 44).

Vstavač obyčajný (*Anacamptis morio*) - druh národného významu. Vyskytuje sa v mezofilných kosných lúkach Lk1 v Z časti katastra.

Nezábudka pestrá pravá (*Myosotis discolor*) - druh národného významu. Vyskytuje sa vzácné v suchších typoch mezofilných lúčnych porastov Lk1 v západnej časti katastra.

Kavyl' Ivanov (*Stipa pennata*) - druh národného významu. Vyskytuje sa sporadicky až masovo na niekoľkých plochách xerothermných biotopov v JV časti katastra na plytkých pôdach južne orientovaných svahov biotopu Tr1 (GL 44).

Vstavač purpurový (*Orchis purpurea*) - druh národného významu. Vyskytuje sa sporadicky na lokalite v okolí Kohútieho vrchu. (RBc 3, GL 40).

Prilbovka biela (*Cephalanthera damasonium*) - druh národného významu. Počas mapovania bol zaznamenaný na viacerých lokalitách lesov pôvodnej drevinovej skladby (napr. Remeta/, Filákovský les, Šarkan).

11.1.1.4 Chránené druhy živočíchov

Podrobný zoológický prieskum (najmä Evertibrát) bol nad rámec prieskumov a rozborov územného plánu mesta Fiľakovo.

Na základe dostupných údajov a aktuálneho zoológického prieskumu (2023) pre účely ÚSES boli identifikované nasledovné chránené druhy živočíchov európskeho a národného významu (podľa prílohy č. 5 Vyhlášky MŽP SR č. 170/2021) vyskytujúce sa v katastrálnom území za roky 2018-2023:

Blanokrídly hmyz (Hymenoptera):

Rod *Bombus*, rod. *Xylocopa*,

Chrobáky (Coleoptera):

fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*), **roháč obyčajný (*Lucanus cervus*)**, **májka fialová (*Meloe violaceus*)**, **lajniak skarabeusovitý (*Sisyphus schaefferi*)**.

Motýle (Lepidoptera):

priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*), **spridač kostihojový (*Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata*)**, **ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*)**, **bielopásovec hrachorový (*Neptis sappho*)**, **pestroň vlkocový (*Zerynthia polyxena*)**.

Obojživelníky (Amphibia):

kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), **ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*)**, **ropucha zelená (*Bufo viridis*)**, **rosnička zelená (*Hyla arborea*)**, **mlok bodkovaný (*Lissotriton vulgaris*)**, **hrabavka škvrnitá (*Pelobates fuscus*)**, **skokan *Pelophylax* sp.**, **skokan štíhly (*Rana dalmatina*)**.

Plazy (Reptilia):

užovka hladká (*Coronella austriaca*), **užovka stromová (*Zamenis longissimus*)**, **jašterica krátkohlavá (*Lacerta agilis*)**, **jašterica zelená (*Lacerta viridis*)**, **užovka obojková (*Natrix natrix*)**, **jašterica múrová (*Podarcis muralis*)**.

Vtáky (Aves): hniezdny aj mimohniezdny výskyt taxónov:

jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), trsteniarik spevavý (*Acrocephalus palustris*), kalužiačik malý (*Actitis hypoleucos*), mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), **rybárik riečny (*Alcedo atthis*)**, kačica divá (*Anas platyrhynchos*), hus bieločelá (*Anser albifrons*), hus divá (*Anser anser*), ľabtuška lúčna (*Anthus pratensis*), ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), dáždovník obyčajný (*Apus apus*), **volavka biela (*Ardea alba*)**, volavka popolavá (*Ardea cinerea*), myšiarka ušatá (*Asio otus*), **výr skalný (*Bubo bubo*)**, myšiak hôrny (*Buteo buteo*), stehlík pestrý (*Carduelis carduelis*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), **bocian biely (*Ciconia ciconia*)**, **bocian čierny (*Ciconia nigra*)**, **kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)**, kaňa sivá (*Circus cyaneus*), **kaňa popolavá (*Circus pygargus*)**, glezg obyčajný (*Coccothraustes coccothraustes*), **holub plúžik (*Columba oenas*)**, holub hrivnák (*Columba palumbus*), krkavec čierny (*Corvus corax*), vrana popolavá (*Corvus cornix*), **prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)**, kukučka obyčajná (*Cuculus canorus*), sýkorka belasá (*Cyanistes (Parus) caeruleus*), beloritka domová (*Delichon urbicum*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), **d'ateľ prostredný (*Dendrocopos (Leiopicus) medius*)**, d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), **d'ateľ malý (*Dryobates minor*)**, **tesár čierny (*Dryocopus martius*)**, strnádka lúčna (*Emberiza (Miliaria) calandra*), strnádka trstinová (*Emberiza schoeniclus*), **sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*)**, sokol lastovičiar (*Falco subbuteo*), sokol myšiar (*Falco tinnunculus*), **muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)**, pinka obyčajná (*Fringilla coelebs*), pinka severská (*Fringilla*

montifringilla), **pipiška chochlatá (*Galerida cristata*)**, sojka obyčajná (*Garrulus glandarius*), **žeriav popolavý (*Grus grus*)**, **orliak morský (*Haliaeetus albicilla*)**, sedmohlások obyčajný (*Hippolais icterina*), lastovička domová (*Hirundo rustica*), zelienska obyčajná (*Chloris (Carduelis) chloris*), čajka smejivá (*Chroicocephalus (Larus) ridibundus*), **krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*)**, **strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)**, strakoš veľký (*Lanius excubitor*), stehlík konôpka (*Linaria (Carduelis) cannabina*), svrčiak riečny (*Locustella fluviatilis*), **škovránik stromový (*Lullula arborea*)**, slávik obyčajný (*Luscinia megarhynchos*), včelárík zlatý (*Merops apiaster*), trasochvost biely (*Motacilla alba*), trasochvost horský (*Motacilla cinerea*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), vlha obyčajná (*Oriolus oriolus*), výrik lesný (*Otus scops*), sýkorka veľká (*Parus major*), vrabec domový (*Passer domesticus*), vrabec poľný (*Passer montanus*), sýkorka uhliarka (*Periparus (Parus) ater*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), žltochvost domový (*Phoenicurus ochruros*), žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*), kolibiarik čipčavý (*Phylloscopus collybita*), kolibiarik sykavý (*Phylloscopus sibilatrix*), kolibiarik spevavý (*Phylloscopus trochilus*), straka obyčajná (*Pica pica*), **žlna sivá (*Picus canus*)**, žlna zelená (*Picus viridis*), sýkorka hôrna (*Poecile (Parus) palustris*), vrchárka modrá (*Prunella modularis*), hýľ obyčajný (*Pyrrhula pyrrhula*), králik zlatohlavý (*Regulus regulus*), prhlviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*), kanárik poľný (*Serinus serinus*), brhlík obyčajný (*Sitta europaea*), stehlík čížik (*Spinus (Carduelis) spinus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), sova obyčajná (*Strix aluco*), škorec obyčajný (*Sturnus vulgaris*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), penica obyčajná (*Sylvia communis*), (*Sylvia curruca*), penica popolavá, **penica jarabá (*Sylvia nisoria*)**, kalužiak perlavý (*Tringa ochropus*), oriešok obyčajný (*Troglodytes troglodytes*), drozd čierny (*Turdus merula*), drozd plavý (*Turdus philomelos*), drozd čvíkota (*Turdus pilaris*), drozd trskota (*Turdus viscivorus*), dudok chochlatý (*Upupa epops*), cíbik chochlatý (*Vanellus vanellus*).

Cicavce (Mammalia):

večernica pozdná (*Eptesicus serotinus*), **večernica Saviho (*Hypsugo (=Pipistrellus) savii*)**, **raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*)**, **večernica parková (*Pipistrellus nathusii*)**, **večernica hvízdavá (*Pipistrellus pipistrellus*)**, **podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*)**, **večernica tmavá (*Vespertilio murinus*)**, bielozubka bielobruchá (*Crocidura leucodon*), piskor obyčajný (*Sorex araneus*), jež bledý (*Erinaceus concolor/roumanicus*), **bobor vodný (*Castor fiber*)**, plch sivý (Glis (=Myoxus) glis), **píšík lieskový (*Muscardinus avellanarius*)**, veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), **mačka divá (*Felis silvestris*)**, **vydra riečna (*Lutra lutra*)**, lasica obyčajná (*Mustela nivalis*).

Poznámka:

Druhy európskeho významu sú vyznačené tučne, ostatné druhy sú druhmi národného významu.

11.2 PRIEMET GENERELU NADREGIONÁLNEHO ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY SLOVENSKEJ REPUBLIKY A REGIONÁLNEHO ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY (BIOCENTRÁ, BOKORIDORY, INTERAKČNÉ PRVKY, MIGRAČNÉ TRASY)

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny v znení aktuálnych predpisov taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu. Tieto pojmy sú v zákone č. 543/2002 definované nasledovne:

- **biocentrum** je ekosystém alebo skupina ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev,
- **biokoridor** je priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorý priestorovo nadväzujú interakčné prvky,
- **interakčný prvok** je určitý ekosystém, jeho prvok alebo skupina ekosystémov, najmä trvalá trávna plocha, močiar, porast, jazero, prepojený na biocentrá a biokoridory, ktorý zabezpečuje ich priaznivé pôsobenie na okolité časti krajiny pozmenenej alebo narušenej človekom.

Dôvod vymedzovania prvkov ÚSES je predovšetkým praktický. Podľa Izakovičovej a kol. (2000) je ÚSES najvýznamnejším prienikom krajinno-ekologických princípov do reálnej ekologickej politiky a do priestorovej plánovacej praxe. Je súčasťou legislatívy, je všeobecným ekologickým regulatívom rôznych plánov a projektov a stáva sa povinnou súčasťou rozhodovacích procesov.

Dokumenty ÚSES sa spracovávajú na troch hierarchických úrovniach – národnej, regionálnej a miestnej. Východiskovým dokumentom pre zabezpečenie ekologickej stability a ochrany biodiverzity v Slovenskej republike je **Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability** (GNÚSES), spracovaný v r. 1992. V roku 2000 bol GNÚSES aktualizovaný a zapracovaný do Koncepcie územného rozvoja Slovenska. GNÚSES vyjadruje základný rámec priestorovej ekologickej stability územia Slovenska a je záväzným podkladom pre spracovanie nižších stupňov ÚSES.

Pre okres Lučenec bol spracovaný a schválený RÚSES okresu Lučenec v r. 1994 (APS – ECOS s.r.o.). Vymedzená kostra RÚSES bola prevzatá s určitou modifikáciou do Územného plánu regiónu Banskobystrického samosprávneho kraja. Komplexná aktualizácia dokumentu RÚSES bola spracovaná v r. 2019, návrh RÚSES (ESPRIT) je v súčasnosti v štádiu pripomienkovania a schvalovania.

V nasledovnom texte stručne opisujeme jednotlivé prvky ÚSES – prvky regionálneho významu boli doplnené o návrh prvkov miestneho významu. Pre jednotlivé biocentrá a biokoridory je však vhodné uskutočniť podrobný botanický a zoológický prieskum a spresniť tak ich význam, výskyt významných biotopov, chránených a ohrozených druhov a podmienky ich ochrany. Takýto prieskum bol nad rámec prieskumov a rozborov územného plánu mesta Filáková.

11.2.1 Prvky ÚSES vyššieho významu

Podľa návrhu RÚSES okresu Lučenec (2019) do katastrálneho územia mesta Filáková zasahujú nasledovné navrhované prvky RÚSES:

RBc3 Kamenná stráň – Bukovina (RÚSES okresu Lučenec/2019, str. 220- 221)

GL17 Návršie Filákovského hradu (RÚSES okresu Lučenec/2019, str.: 246)

GL40 Bukovina (RÚSES okresu Lučenec/2019, str. 252)

GL42 Belinský vrch (RÚSES okresu Lučenec/2019, str. 252)

GL44 Filáková – tehelňa (RÚSES okresu Lučenec/2019, str. 253)

GL45 Šarkan (RÚSES okresu Lučenec/2019, str. 253)

RBC3 Kamenná stráň - Bukovina

Kategória: regionálne biocentrum

Výmera(existujúca/navrhovaná): 1 119 ha/1 119 ha

Lokalizácia: k. ú. Veľké Dravce, Buzitka, Šávoľ, Bulhary, Šíd – (pozn. malá časť aj v k.ú. mesta Fiľakovo).

Krátka charakteristika a opis biocentra: Zachovalejší ucelenejší komplex teplomilných dubových lesov rôznych typov a kvetnatých bučín, s typickou flórou a faunou, vrátane vzácných a chránených druhov. Stav biocentra: čiastočne vyhovujúci

Genofondové lokality: Súčasťou biocentra sú GL Kamenná stráň, Bukovina

Legislatívna ochrana: nie je.

Výskyt vzácných, ohrozených a chránených druhov a druhov európskeho významu flóry a fauny

V zozname chránených rastlín uvádzajú pre daný RBC: vstavač purpurový (*Orchis purpurea*).

V zozname chránených druhov živočíchov pre toto RBC uvádzajú nasledovné: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), fúzač alpský (*Rosalia alpina*), dateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), žlna sivá (*Picus canus*), tesár čierny (*Dryocopus martius*).

V zozname biotopov národného a európskeho významu pre toto RBC uvádzajú nasledovné:

Ls2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské, Ls3.4 Dubovo-cerové lesy 91M0, Ls5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy 9130

Ohrozenia biocentra:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena drevinového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, intenzívna ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov ...),
- rozširovanie invázných a expanzívnych druhov,
- nadmerné stavy kopytníkov, vrátane nepôvodných druhov,
- stavebná činnosť,
- ťažba nerastných surovín.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch – vylúčenie holorubov, na maximálnej ploche hospodáriť pri zachovaní trvalosti lesa (účelový výber, trvalo etážové porasty), pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a voliť nesymetrické tvary obnovných prvkov, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete, maximálne využívať prirodzenú obnovu lesa, postupne obnoviť prirodzené drevinové zloženie porastov, v porastoch ponechávať stromy na dožitie, dutinové a hniezdne stromy, dostatok odumretého dreva, štruktúru porastov v maximálne možnej miere priblížiť prirodzenej štruktúre lesa, udržiavať stavy kopytníkov na úrovni

neohrozujúcej obnovu žiadnej z drevín pôvodného zloženia, minimalizovať alebo vylúčiť použitie chemických látok, systematickou údržbou lesných ciest minimalizovať vodnú eróziu, využívať šetrné technológie ťažby a približovania dreva, využívať pôvodný genofond drevín na obnovu lesa,

- vyčleniť dostatočne veľké územia ponechané na samovývoj, prednostne chrániť prirodzené lesy,
- nepripustiť ťažbu nerastných surovín a vylúčiť umiestnenie objektov banskej infraštruktúry na území biocentra,
- nepripustiť urbanizáciu územia a výstavbu nadradenej infraštruktúry.

GL17 Návršie Fiľakovského hradu

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Fiľakovo

Krátka charakteristika: xerothermné porasty, skaly

Výskyt biotopov európskeho a národného významu: -

Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov rastlín: *Xeranthemum annuum*.

Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov živočíchov: *Podarcis muralis*.

Príslušnosť k VCHÚ a ich OP: -

Príslušnosť k MCHÚ: -

Príslušnosť k územiám sústavy NATURA 2000: -

Pozn: počas mapovania v roku 2023 boli tu vymapované biotopy:

fragmenty **Tr2 Subpanónskych travinno-bylinných porastov (6240)** v mozaike s **pionierskymi spoločenstvami Pi5 (6110)**.

GL40 Bukovina

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Bulhary, Fiľakovo

Krátka charakteristika: lesy rôznych typov

Výskyt biotopov európskeho a národného významu: Dubovo-cerové lesy (Ls3.4 – 91M0), Dubovohrabové lesy karpatské (Ls2.1), Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (Ls5.1 – 9130)

Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov rastlín: *Orchis purpurea*

Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov živočíchov: *Lucanus cervus*, *Dendrocoptes medius*, *Ficedula albicollis*, *Picus canus*.

Príslušnosť k VCHÚ a ich OP: -

Príslušnosť k MCHÚ: -

Príslušnosť k územiám sústavy NATURA 2000: -

GL42 Belinský vrch

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Fiľakovo, Belina

Krátka charakteristika: xerothermné pasienky

Výskyt biotopov európskeho a národného významu: Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte (Tr1 – 6210)

Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov rastlín: *Pulsatilla grandis*, *Scorzonera purpurea*, *Linum austriacum*, *Linum hirsutum* subsp. *hirsutum*

Príslušnosť k VCHÚ a ich OP: -

Príslušnosť k MCHÚ: -

Príslušnosť k územiám sústavy NATURA 2000: -

GL44 Fiľakovo – tehelňa

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Fiľakovo

Krátka charakteristika: lesostep

Výskyt biotopov európskeho a národného významu: Panónske travinno-bylinné porasty na spraši (Tr3 – 6250)

Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov rastlín: *Chamaeptyis chia*

Príslušnosť k VCHÚ a ich OP: -

Príslušnosť k MCHÚ: -

Príslušnosť k územiám sústavy NATURA 2000: -

GL45 Šarkan

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Fiľakovo

Krátka charakteristika: lesostep

Výskyt biotopov európskeho a národného významu: Panónske travinno-bylinné porasty na spraši (Tr3 – 6250)

Výskyt druhov európskeho významu, chránených a ohrozených druhov rastlín: *Pulsatilla grandis*

Príslušnosť k VCHÚ a ich OP: -

Príslušnosť k MCHÚ: -

Príslušnosť k územiám sústavy NATURA 2000: -

Pozn. v mapovej časti RÚSES 2019 okresu Lučenec (M5 návrh) sú omylom vymenené lokality GL 44 a GL45

Vlastné pozorovania k vyššie uvedeným prvkom RÚSES:

GL 17: Návršie Fiľakovského hradu

Xerothermné biotopy na strmých západne až severozápadne orientovaných skalnatých svahoch hradného kopca - vyskytujú sa tu biotopy Tr2 v komplexe s pionierskymi porastmi Pi4. Druhovú zloženie: kostrava valeská (*Festuca valesiaca*), sesel sivý (*Seseli osseum*), lucerna kosákovitá (*Medicago falcata*), lucerna najmenšia (*Medicago minima*), mednička sedmohradská (*Melica transsilvanica*), hadinec obyčajný (*Echium vulgare*). Pionierske porasty na miestach s plytkou kamenistou pôdou a skalné štrbiny osídľujú najmä drobné jednorocné rastliny, napr. lipnica cibulkatá (*Poa bulbosa*), peniažtek prerastenolistý (*Thlaspi perfoliatum*), nezábudka kopcová (*Myosotis ramosissima*), kamienka roľná (*Lithospermum arvense*), bocianik rozpukovitý (*Erodium cicutarium*) a tiež sukulentný rozchodník prudký (*Sedum acre*), z papradí slezinník červený (*Asplenium trichomanes*).

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytuje napr.: jašterica múrová (*Podarcis muralis*).

Uvedená genofondová lokalita – je aj významnou geologickou lokalitou. Opis geologickej lokality je v kapitole **Významné geologické lokality**.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- výrub drevín najmä severnej strane hradného vrchu,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- funkciu hradného vrchu je vhodné v budúcnosti trvalo smerovať v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

GL40 Bukovina

Táto genofondová lokalita na malej výmere zaberá aj lesné pozemky v k.ú. mesta Fiľakovo. Okolie vrchu Kohútí vrch – „Fiľakovské skaly“ sú lesné pozemky v užívaní Lesy SR, OZ Poľana. Biotopy sú tu: najmä: Dubovo-cerové lesy (Ls3.4 – 91M0), Dubovohrabové lesy karpatské (Ls2.1). Ich stavy sú značne antropicky zmenené prítomnosťou nepôvodných drevín a nevhodnou štruktúrou, avšak plánovanými menežmentovými prácami je možné ich stavy zmeniť do priaznivejšieho.

Lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH. Je možné určité časti lesa vyznačiť aj ako bez zásahovú zónu. Funkciu týchto lesov v blízkosti intravilánu mesta je vhodné v budúcnosti smerovať v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.) Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: myšiak lesný (*Buteo buteo*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), d'ateľ malý (*Dendrocopos minor*), žlna zelená (*Picus viridis*), holub plúžik (*Columba oenas*), sova lesná (*Strix aluco*), a iné.

Lokalita „Fiľakovské skaly“ je aj významnou geologickou lokalitou. Opis geologickej lokality je v kapitole 2.2.3. **Významné geologické lokality.**

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- intenzívne lesohospodárske činnosti,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- (potenciálna) výstavba rekreačných chát v území,
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH,
- určité časti lesa je vhodné/možné „menežovať“ aj ako bez zásahovú zónu,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- funkciu týchto lesov v blízkosti intravilánu mesta je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

GL 42: Belinský vrch

Xerotermné porasty biotopu Tr1 so stoklasom vzpriameným (*Bromus erectus*) s mezofilnými lúkami biotopu Lk1. Druhové zloženie tvoria druhy: mliečnik chvojkový (*Euphorbia cyparissias*), kotúč poľný (*Eryngium campestre*), ďatelinovec bylinný (*Dorycnium herbaceum*), dúška panónska (*Thymus pannonicus*), podkovka chochlatá (*Hippocrepis comosa*), kozinec vičencolistý (*Astragalus onobrychis*), hrdobarka obyčajná (*Teucrium chamaedrys*), vičeneček vikolistý (*Onobrychis vicifolia*), fúzatka prstnatá (*Botriochloa ischaemum*), palina poľná (*Artemisia campestris*), lucerna najmenšia (*Medicago minima*), nevädza hlaváčovitá (*Centaurea scabiosa*). V časti územia GL 42 v katastrálnom území Fiľakova mapovaním v roku 2023 nebol dokázaný výskyt ponikleca veľkokvetého (*Pulsatilla grandis*). Do porastov sa šíri invázný agát. Lokalita vyžaduje manažmentové opatrenia na odstránenie invázných rastlín a ideálne aj pravidelnú extenzívnu pastvu.

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica krátkohalvá (*Lacerta agilis*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), dudok chochlatý (*Upupa eposps*) a iné.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- sekundárna sukcesia,
- z hľadiska zachovania vyskytujúcich sa biotopov v priaznivom stave aplikácia nevhodného agromenežmentu na lokalite,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- extenzívne, ale pravidelné pasenie vhodné na zabezpečenie priaznivých stavov biotopov a biotopov taxónov,
- selektívne odstránenie nelesnej drevinovej vegetácie v mimovegetačnom období s možnosťou mozaikovitého ponechania časti/solitárov nelesnej drevinovej vegetácie na ploche,

GL44 Fiľakovo – tehelňa

Xerothermné biotopy Tr1 nad areálom bývalej tehelne na vysychavých stanovištiach s nápadným masovým výskytom chráneného kavyľu Ivanovho (*Stipa pennata*). Vyskytujú sa tu ďalšie teplo a suchomilné druhy rastlín, napr. vika panónska (*Vicia pannonica*), šalvia hájna (*Salvia nemorosa*), ľan tenkolistý (*Linum tenuifolium*), fúzatka prstnatá (*Botriochloa ischaemum*), čistec rovný (*Stachys recta*), oman vrbolistý (*Inula salicina*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), ruman farbiarsky (*Cota tinctoria*), dúška holá (*Thymus glabrescens*). Do porastov sa šíri invázny agát. Lokalita vyžaduje manažmentové opatrenia na odstránenie invázných rastlín a ideálne aj pravidelnú extenzívnu pastvu.

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica krátkohalvá (*Lacerta agilis*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), prhlavia čiernohlavý (*Saxicola rubicola*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), dudok chochlatý (*Upupa epops*) a iné. V súčasnosti sporadicky a málopočetne tu hniezdi aj včelárík zlatý (*Merops apiaster*), ktorý druh tu v minulosti hniezdil koloniálne. Zachovanie resp. obnova hniezdneho výskytu druhu na lokalite však vyžaduje v budúcnosti aktívny menežment najmä na tvorbu a obnovenie hniezdných pieskovcových stien.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- sekundárna sukcesia,
- z hľadiska zachovania vyskytujúcich sa biotopov v priaznivom stave aplikácia nevhodného agromenežmentu na lokalite,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- extenzívne, ale pravidelné pasenie pohybom stáda na lokalite vhodné na zabezpečenie priaznivých stavov biotopov a biotopov taxónov,
- odstránenie náletových drevín a ponechaním vzrastlejších solitérnych stromov alebo skupíniek krovín,
- selektívne odstránenie nelesnej drevinovej vegetácie v mimovegetačnom období s možnosťou mozaikovitého ponechania časti/solitárov nelesnej drevinovej vegetácie,
- menežmentové opatrenia na zlepšenie hniezdných podmienok včeláríka zlatého na lokalite (zakolmenie pieskovcových stien, tvorba nových hniezdných stien bagrovaním a pod.).

GL45 Šarkan

Malá plocha xerothermného biotopu Tr1 s pestrým druhovým zložením na západnom úpätí vrchu Šarkan na okraji záhradkárskej oblasti. Vyskytuje sa tu chránený európsky významný druh ponikle veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*) v počte niekoľko desiatok jedincov, ďalej tiež kavyľ Ivanov (*Stipa pennata*), veternica lesná (*Anemone sylvestris*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), oman vrboľistý (*Inula salicina*), porasty prechádzajú do biotopu teplomilných lemov Tr6 s charakteristickými druhmi pakost krvavý (*Geranium sanguineum*), smldník jelení (*Peucedanum cervaria*). Xerothermné porasty sú negatívne ovplyvnené umelo vysadenými borovicami čiernymi (*Pinus nigra*). Stav genofondovej lokality je v súčasnosti čiastočne vyhovujúci. Parcela je v evidencii C KN ostatná plocha, (E KN 1006) vo vlastníctve Slovenská republika. Genofondová lokalita je v súčasnosti bez legislatívnej ochrany.

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica krátkohalvá (*Lacerta agilis*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*) a iné.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- sekundárna sukcesia,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,
- ilegálny zber rastlín.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- občasný manažment na posilnenie vitality jedincov, posilnenie populácie druhu ponikle veľkokvetého,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- selektívne odstránenie nelesnej drevinovej vegetácie v mimovegetačnom období s možnosťou mozaikovitého ponechania časti/solitérovo nelesnej drevinovej vegetácie na ploche,
- vyčistenie lokality od odpadkov.

Prvky ÚSES miestneho významu

Genofondová lokalita miestneho významu GL (GL M1) Šarkan – Zátisie („Árnyék“) - lesné biotopy

Výmera: celá GL cca. 50-55 ha, z toho v k.ú. mesta Fiľakovo cca. 21 ha

Stav GL: čiastočne vyhovujúci

Lokalizácia: k.ú. Fiľakovo (C KN 4187/1, lesný pozemok), Šíd

Stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z.z.: prvý.

Význam: lokálny

Krátka charakteristika a opis GL: Okolie vrchu Šarkan (341 m n.m.) sú to lesné pozemky vo vlastníctve Slovenská republika, v užívaní Lesy SR, OZ Poľana. Biotopy sú tu: najmä: dubovo-cerové lesy (Ls3.4 – 91M0), dubovohrabové lesy karpatské (Ls2.1), Ls5.1 bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy 9130. Ich stavy sú značne antropicky zmenené prítomnosťou nepôvodných drevín a nevhodnou štruktúrou, avšak plánovanými menežmentovými prácami je možné ich stavy zmeniť do priaznivejšieho. Lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH. Je možné určité časti lesa vyznačiť aj ako bez zásahovú zónu. Funkciu týchto lesov v blízkosti intravilánu mesta je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.)

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: včelár lesný (*Pernis apivorus*), myšiak lesný (*Buteo buteo*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), žlna zelená (*Picus viridis*), žlna sivá (*Picus canus*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*) a iné.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- intenzívne lesohospodárske činnosti,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- (potenciálna) výstavba rekreačných chát v území,
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH,
- určité časti lesa je vhodné/možné „menežovať“ aj ako bez zásahovú zónu,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- funkciu týchto lesov v blízkosti intravilánu mesta je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

Genofondová lokalita miestneho významu GL „Fiľakovský les“ (GL M2) - lesné biotopy

Výmera: cca. 27 ha

Stav biocentra: čiastočne vyhovujúci

Lokalizácia: k.ú. Fiľakovo (C KN 4158/1, lesný pozemok),

Stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z.z.: prvý.

Význam: lokálny

Krátka charakteristika a opis GL:

Dubovo-hrabový les (Ls2.1) zachovalej štruktúry so starými stromami, vek 75 – 100 rokov, v stromovom poschodí sú dominantné dreviny - dub zimný (*Quercus petraea*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor poľný (*Acer campestre*), vtrúsene čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), brest hrabolistý (*Ulmus carpiniifolia*). V bylinnom podraze sa vyskytujú druhy: fialka lesná (*Viola reichenbachiana*), zimozeleň menšia (*Vinca minor*), cesnačka lekárska (*Alliaria petiolata*), krkoška mámivá (*Chaerophyllum temulum*), blyskáč cibul'konosný (*Ficaria bulbifera*). Lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH. Je možné určité časti lesa vyznačiť aj ako bez zásahovú zónu. Funkciu týchto lesov je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.)

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: tesár čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), myšiak lesný (*Buteo buteo*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*) a iné.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- intenzívne lesohospodárske činnosti,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- (potenciálna) ťažba nerastných surovín (čadiča) a umiestnenie objektov banskej infraštruktúry do územia,
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH,
- určité časti lesa je vhodné/možné „menežovať“ aj ako bez zásahovú zónu,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- funkciu týchto lesov je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

Genofondová lokalita Lesné biotopy Strážneho vrchu (GL M3) - lesné biotopy

Výmera: cca. 2,51 ha

Stav biocentra: čiastočne vyhovujúci

Lokalizácia: k.ú. Filákov (C KN 4152/3, 4152/5, lesné pozemky)

Stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z.z.: prvý.

Význam: lokálny

Krátka charakteristika a opis biocentra: Dubovo-hrabový les zachovalej štruktúry so starými stromami, vek 55 rokov, v stromovom poschodí sú dominantné dreviny - dub zimný (*Quercus petraea*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*). Významný je tu vysoký podiel líp v poraste.

Okolie Strážneho vrchu sú lesné pozemky vo vlastníctve Slovenská republika, v užívaní Lesy SR, OZ Poľana. Biotopy sú tu: najmä: dubovohrabové lesy karpatské (Ls2.1). Ich stavy sú značne antropicky zmenené prítomnosťou nepôvodných drevín a nevhodnou štruktúrou, avšak plánovanými menežmentovými prácami je možné ich stavy zmeniť do priaznivejšieho. Lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH. Je možné určité časti lesa vyznačiť aj ako bez zásahovú zónu.

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: tesár čierny (*Dryocopus martius*), žlna zelená (*Picus viridis*), myšiak lesný (*Buteo buteo*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*) a iné.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- intenzívne lesohospodárske činnosti,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH,
- určité časti lesa je vhodné/možné „menežovať“ aj ako bez zásahovú zónu,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokyrvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- funkciu týchto lesov je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

Genofondová lokalita Červená skala (GL M4) - lesné a skalné biotopy

Výmera: cca. 9,2 ha

Stav GL: nevyhovujúci

Lokalizácia: k.ú. Filákov (C KN 3468/1, 3468/3, 4188/3)

Stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z.z.: prvý.

Význam: lokálny z geologického hľadiska regionálny až medzinárodný

Krátka charakteristika a opis biocentra: Okolie vrchu Červená skala (249 m n.m.) C KN 4188/3 (lesný pozemok): je to lesný pozemok v užívaní Lesy SR, OZ Poľana. Biotopy sú tu: najmä: dubovo-cerové lesy (Ls3.4 – 91M0), dubovohrabové lesy karpatské (Ls2.1). Ich stavy sú značne antropicky zmenené prítomnosťou nepôvodných drevín a nevhodnou štruktúrou, avšak plánovanými menežmentovými prácami je možné ich stavy zmeniť do priaznivejšieho.

Lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH. Je možné určité časti lesa vyznačiť aj ako bez zásahovú zónu. Funkciu týchto lesov v blízkosti intravilánu mesta je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.)

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: tesár čierny (*Dryocopus martius*), žlna zelená (*Picus viridis*), myšiak lesný (*Buteo buteo*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*) a iné.

Červená skala – je aj významnou geologickou lokalitou. Opis geologickej lokality je v kapitole **Významné geologické lokality**.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- intenzívne lesohospodárske činnosti,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- (potenciálna) výstavba rodinných domov a rekreačných chát v území,
- (potenciálna) ťažba nerastných surovín (pieskovca) a umiestnenie objektov banskej infraštruktúry do územia,
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lesohospodárske činnosti odporúčame smerovať podľa stratégií PBLH,
- určité časti lesa je vhodné/možné „menežovať“ aj ako bez zásahovú zónu,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- funkciu týchto lesov a časti lokalít geologicky významných útvarov je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

Genofondová lokalita hygrofilné lúky v blízkosti „Veľkej stanice“ a bývalého uholného skladu (GL M5) - nelesné biotopy

Výmera: cca. 1,9 ha

Stav GL: nevyhovujúci

Lokalizácia: k.ú. Filákov (C KN 5548, 5550 - 5577)

Stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z.z.: prvý.

Význam: lokálny

Krátka charakteristika a opis GL:

Mokraď južne od železničnej stanice s porastmi vysokých ostríc biotopu Lk10 a Kr8. Porast vytvára monodominantná ostrica ostrá (*Carex acutiformis*). Lokalita zarastá náletovými drevinami, vrbou popolavou (*Salix cinerea*), vrbou krehkou (*Salix fragilis*), ale tiež inváznymi drevinami ako je javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), alebo sumach pálkový (*Rhus typhina*). Šíria sa tu tiež bylinné invázne druhy, ako zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) a astra kopijovitolistá (*Aster lanceolatus*). Stav biotopov sú značne antropicky zmenené najmä prítomnosťou nepôvodných rastlín a nedostatočným

menežmentom (nedostatočná miera kosenia). Lokalita vyžaduje manažmentové opatrenia na odstránenie invázných rastlín. Plánovanými menežmentovými prácami je možné ich stavy zmeniť do priaznivejšieho. Na lokalite sa vyskytuje populácia okrem iného aj kunky červenobruchej (*Bombina bombina*), mloka škvrnitého (*Lissotriton vulgaris*) ako aj iných obojživelníkov (Amphibia).

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- sekundárna sukcesia,
- z hľadiska zachovania vyskytujúcich sa biotopov v priaznivom stave aplikácia nevhodného agromenežmentu na lokalite,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- chemické znečistenie tokov, atď.
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,
- (potenciálna) výstavba rodinných domov (napr. rozširovanie výstavby napr. od ul. Športovej) do územia.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- extenzívne, ale pravidelné kosenie vhodné na zabezpečenie priaznivých stavov biotopov a biotopov taxónov,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- selektívne odstránenie nelesnej drevinovej vegetácie v mimovegetačnom období s možnosťou mozaikovitého ponechania časti/solitárov nelesnej drevinovej vegetácie na ploche.

Genofondová lokalita - mezofilné lúčne biotopy Lk1, „západne od Pisárovej pustatiny“ LPIS – 3405/1 (GLM6)

Výmera: cca. 2,6 ha

Stav GL: vyhovujúci

Lokalizácia: k.ú. Filákov (C KN 5548, 5550 - 5577)

Stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z.z.: prvý.

Krátka charakteristika a opis GL:

Kosené mezofilné lúčne porasty biotopu Lk1. Dominuje ovsík najvyšší (*Arrhenatherum elatius*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), psinček tenučký (*Agrostis capillaris*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*), z ostatných kvitnúcich druhov šalvia lúčna (*Salvia pratensis*), jahoda trávnicová (*Fragaria viridis*), mliečnik chvojkový (*Euphorbia cyparissias*), nátržník strieborný (*Potentilla argentea*), chlpaník Bauhinov (*Pilosella bauhini*), iskerník mnohokvetý (*Ranunculus polyanthemos*), ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), ďatelina plazivá (*Trifolium repens*), ďatelina poľná (*Trifolium campestre*),

kukučka lúčna (*Lychnis flos-cuculi*), zvonček konáriský (*Campanula patula*), králik biely (*Leucanthemum vulgare*), nevädza lúčna (*Jacea pratensis*), vika siata (*Vicia sativa*), trebulka lesná (*Anthriscus sylvestris*), lipkavec mäkký (*Galium mollugo*), vika vtáčia (*Vicia cracca*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), lipkavec pravý (*Galium verum*), veronicka obyčajná (*Veronica chamaedrys*), kozobrada východná (*Tragopogon orientalis*), repík lekársky (*Agrimonia eupatoria*), hrachor hlúznatý (*Lathyrus tuberosus*), klinček kartuziánsky (*Dianthus carthusianorum*), rebríček obyčajný (*Achillea millefolium*), fialka psia (*Viola canina*), ľadenec rožkatý (*Lotus corniculatus*), ľubovník bodkovaný (*Hypericum perforatum*), valeriánka poľná (*Valerianella locusta*), vika chlpatá (*Vicia hirsuta*). Na lokalite sa vyskytujú chránené druhy národného významu vstavač obyčajný (*Anacamptis morio*) a nezábudka pestrá (*Myosotis discolor*) v počte iba niekoľko jedincov.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- sekundárna sukcesia,
- z hľadiska zachovania vyskytujúcich sa biotopov v priaznivom stave aplikácia nevhodného agromenežmentu na lokalite,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- pravidelné kosenie vhodné na zabezpečenie priaznivých stavov biotopov a biotopov taxónov,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- selektívne odstránenie nelesnej drevinovej vegetácie v mimovegetačnom období s možnosťou mozaikovitého ponechania časti/solitárov nelesnej drevinovej vegetácie na ploche.

Biokoridor miestneho významu MBk 1 tok Belina – Čamovský potok a ich brehové porasty

Lokalizácia: k.ú. Filákov (C KN 3882/1-5, 13, 14, 3883/1, 4134/1, 4142, 5448)

Krátka charakteristika a opis biokoridoru: tok Belina má koryto a brehy upravené, napriek tomu, predstavuje hydrický biokoridor živočíchov, najmä rýb mrenového pásma. Brehové porasty tvoria najmä jedince vrúb a jelší, v značnom pomere aj jedince javorovca jaseňolistého (*Negundo aceroides*). Na oboch tokoch boli zaregistrované pobytové znaky vydry riečnej (*Lutra lutra*). Na toku Belina je od roku 2022 zaznamenaný výskyt bobra európskeho (*Castor fiber*).

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- výrub drevín brehového porastu,
- z hľadiska ochrany prírody významné negatívne zásahy do korýt, brehov a prirodzenej dynamiky toku,
- (potenciálna) výstavba migračných bariér na toku,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),

- chemické znečistenie tokov, atď.,
- aktivity/činnosti v neprospech výskytu bobra na lokalite,
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- manažmentové opatrenia v prospech vytvárania prirodzenejších stavov tokov,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- selektívna eliminácia invázných druhov a manažmentové opatrenia smerujúce k zlepšeniu druhovej skladby a vhodnej štruktúry brehovej vegetácie.

Interakčný prvok – Kállaiová/Kalajová dolina (Ip1)

Nachádza sa tu brehová vegetácia a nelesná drevinová vegetácia, hygrofilná brehová vegetácia, občasný tok. Vegetácia je antropicky zmenená, má však význam lokálny ako prufrovacia zóna občasného toku aj ako lokálny biokoridor, z krajinárskeho hľadiska ako aj z dôvodu zachovania biodiverzity územia.

Interakčný prvok – Begov cintorín - Turingrova pustatina (Ip2)

Nachádza sa tu brehová vegetácia a nelesná drevinová vegetácia, hygrofilná brehová vegetácia, občasný tok. Vegetácia je antropicky zmenená, má však význam lokálny ako prufrovacia zóna občasného toku, aj ako lokálny biokoridor, z krajinárskeho hľadiska ako aj z dôvodu zachovania biodiverzity územia.

Interakčný prvok - Vyhliadka (dolina východne od Lieskovej studni) (Ip3)

Nachádza sa tu brehová vegetácia a nelesná drevinová vegetácia, hygrofilná brehová vegetácia, občasný tok. Vegetácia je antropicky zmenená, má však význam lokálny ako prufrovacia zóna občasného toku aj ako lokálny biokoridor, z krajinárskeho hľadiska ako aj z dôvodu zachovania biodiverzity územia.

Ohrozenia interakčných prvkov sú najmä:

- výrub drevín interakčného prvku a brehového porastu,
- výmoľová erózia,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- chemické znečistenie tokov, atď.
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných a invázných druhov,

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- manažmentové opatrenia v prospech vytvárania prirodzenejších stavov biotopov interakčných prvkov,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- selektívna eliminácia invázných druhov a manažmentové opatrenia smerujúce k zlepšeniu druhovej skladby a vhodnej štruktúry (najmä brehovej) vegetácie,

- pri zapracovaní ekologických pravidiel do plánov v dostatočnej miere je možnosť využívania interakčných prvkov k riešeniu problematiky vodnej erózie a zadržania vody v krajine.

Migračný koridor miestneho významu MMk Chrasť – MMk1

Navrhovaný migračný koridor veľkých suchozemských cicavcov, vrátane veľkých šeliem odporúčame vyčleniť na hrebeni v okolo kóty Chrasť (350 m n.m.) v smere sever-juh na Mazu (355 m n.m.) a Babský vrch (330 m n.m.) na hranici katastrov Fiľakovo a Ratka v šírke min. 500 m. V tomto priestore neodporúčame povoľovať ďalšie stavby a neurobiť trvalé oplôtky. Návrh migračného koridoru RMk Chrasť je potenciálnym riešením spojenia a prepájania ďalších migračných koridorov Connectgreen **Projektová webstránka:** <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/connectgreen>, KM Maza – Radzovce, KM Nitra nad Ipľom – Fiľakovské Kováče, KM Horná Bába – Ratka.

Migračný koridor je v súčasnosti bez legislatívnej ochrany.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- intenzívne lesohospodárske činnosti,
- (potenciálna) výstavba rodinných domov a rekreačných chát v dotknutom území,
- (potenciálna) ťažba nerastných surovín (pieskovca) a umiestnenie objektov banskej infraštruktúry v dotknutom území,
- oplocovanie pozemkov.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- zachovanie funkcie migračného koridoru veľkých suchozemských cicavcov v šírke min. 500 m bez výstavby, banských činností a oplocovania pozemkov.
- manažmentové opatrenia smerované k zvyšovaniu atraktivity migračného koridoru pre vybrané živočíšne taxóny (vytváranie bahnísk, vysádzanie ovocných stromov a plodotvorných drevín pod.)

11.2.2 Ostatné ekologicky významné segmenty krajiny

Mestský park - OEVSK 1

Priestor mestského parku Fiľakovo v blízkosti toku Belina, významná plocha rekreácie pre miestnych obyvateľov a zároveň ekologicky významný. Mestský park má v súčasnosti charakter lesoparku, bol budovaný ako anglický park. Okrem druhov drevín typického pre tvrdý lužný les, sa tu nachádzajú cudzokrajinné dreviny, z ktorých medzi najvýznamnejší patrí ginko dvojlaločný (*Ginkgo biloba*). Mestský park má význam ekostabilizačný, ale aj ako miestny ekologický prvok zachovania biodiverzity (napr. pre hniezdiace druhy vtákov, netopiere, hmyz a pod.)

Z ekozozologicky významných chránených druhov živočíchov v tomto území sa vyskytujú napr.: sova lesná (*Strix aluco*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), veverka obyčajná (*Sciurus vulgaris*) a iné.

Ohrozenia prvku MÚSES sú najmä:

- výrub starých jedincov drevín, dutinových stromov a mŕtveho dreva,
- kosenie travinných plôch mestskej zelene v hniezdom období (možné úhyny juvenilných jedincov nachádzajúcich sa na zemi),
- vandalizmus, poškodzovanie drevín.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- ponechanie časti mŕtveho dreva, minimálne v území ďalej od chodníkov, kde nepredstavujú významné bezpečnostné riziko na zdravie návštevníkov parku,
- vytváranie plôch kvetnatých lúčnych biotopov významných pre opeľovače,
- kosenie zohľadňujúce podmienky vhodnej druhovej ochrany živočíchov a zdravotného stavu drevín,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- zachovanie jazierka a zlepšenie stavu jeho biotopov.

11.2.3 Činnosti a faktory, ktoré vo všeobecnosti negatívne vplývajú na biotopy a taxóny vyskytujúce sa v katastrálnom území mesta:

11.2.3.1 Lesná pôda

Ohrozujúce aktivity/faktory:

- zmena drevinového zloženia porastov (invázne, nepôvodné a stanovištne nevhodné dreviny),
- zhoršujúca sa odolnosť a stabilita lesných porastov v dôsledku klimatickej zmeny,
- zmena porastovej štruktúry a zánik prirodzených štruktúr,
- intenzívna ťažba starých porastov nad 100 rokov,
- ťažba v porastoch v blízkosti lesných tokov, poškodzovanie korýt toku približovaním drevnej hmoty (vodná erózia),
- odstránenie mŕtveho dreva,
- chemizácia v lesníctve,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- budovanie lesných ciest (príp. stavebná činnosť na lesnej pôde),
- úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov,
- ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny (napr. z dôvodu nevhodného užívania plochy/biotopu a pod.),
- nadmerná návštevnosť niektorých častí územia spojená s vyrušovaním citlivých druhov fauny a synantropizáciou,

- nevhodne nastavený masový cestovného ruchu, výstavba objektov nevhodných z krajinárskeho aj architektonického hľadiska a s negatívnym vplyvom na ekologický stav a stabilitu širokého okolitého územia, atď.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- uplatňovať čo možno najviac prírode blízke hospodárenie v lesoch (vylúčenie holorubov),
- na maximálnej ploche hospodáriť pri zachovaní trvalosti lesa (účelový výber, trvalo etážové porasty),
- štruktúru porastov v maximálne možnej miere priblížiť prirodzenej štruktúre lesa,
- rúbaňový spôsob hospodárenia minimalizovať, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a voliť nesymetrické tvary obnovných prvkov,
- podľa možnosti zvýšiť rubnú a obnovnú dobu,
- maximálne využívať prirodzenú obnovu lesa,
- postupne obnoviť prirodzené drevinové zloženie porastov,
- vyčleniť dostatočne veľké územia ponechané na samovývoj, prednostne chrániť prirodzené lesy, územia v blízkosti prameňov a korýt tokov (napr. v zóne s polomerom kruhu min. 25 m od prameňa, pri tokoch: 30 m na obidve strany toku a pod.),
- nevyužívať korytá tokov na približovanie drevnej hmoty (zvýšená vodná erózia),
- v porastoch ponechávať stromy na dožitie, dutinové/hniezdne a habitatové stromy, dostatok odumretého dreva,
- podľa potreby realizovať druhovú ochranu podľa § 34 a § 35 zákona č. 543/2002 Z.z., (napr. hniezdne stromy zriedkavých druhov dravcov a sov, bociana čierneho a pod., habitatové stromy a pod.)
- minimalizovať alebo vylúčiť ťažbu v lesoch v hniezdnom období (od 1.3. do 31.7.),
- cielene odstraňovať nepôvodné, predovšetkým invázne druhy,
- rešpektovať prirodzené biokoridory údolí tokov a lesných okrajov (ekotón, pufrovia zóna) – chrániť ich, nenarušovať ich ťažbou, výstavbou ani inými aktivitami – s cieľom podpory ich funkcie ako migračných koridorov a pufroviacích zón,
- minimalizovať alebo vylúčiť použitie chemických látok,
- optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu,
- nepripustiť nadmernú urbanizáciu a výstavbu nadradenej infraštruktúry do lesného prostredia,
- využívať šetrné technológie ťažby a približovania dreva,
- nepripustiť ťažbu nerastných surovín a vylúčiť umiestnenie objektov banskej infraštruktúry najmä do prirodzených lesov (najmä do biotopov národného a európskeho významu podľa Vyhlášky MŽP SR č. 170/2021 Z.z.),

- vytvárať podmienky pre usmernené turistické a rekreačné využívanie územia, regulované rozširovanie turistických a náučných chodníkov, cyklotrás, konských jazdeckých trás a pod.
- podporovať prírodné a „mäkké“ formy rekreácie – rozvoj rekreácie a cestovného ruchu založiť na poznávaní prírodných a kultúrno-historických hodnôt regiónu Filákova, Novohrad-NógrádGeoparku, Chránenej krajinskej oblasti Cerovej vrchoviny. Tradičné lesné hospodárstvo doplniť o prezentáciu ekologických, rekreačných a edukačných funkcií lesného prostredia, za týmto účelom zlepšiť infraštruktúru peších trás a cyklotrás.
- atď.

11.2.3.2 Trvalé trávne porasty

Ohrozujúce aktivity/faktory:

- v časti katastrálneho územia nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania travinno-bylinných biotopov a zánik jeho tradičných foriem (kosenie, pasenie),
- postupný zánik nelesných biotopov – sekundárna sukcesia,
- zmena druhového zloženia a štruktúry travinno-bylinných biotopov (pasienkov a lúk),
- degradácia mokraďových biotopov z hľadiska biodiverzity vysoko významných (napr. zazemňovaním, sekundárnou sukcesiu, vysievaním, homogénnymi zárastmi porastov trste, nekosením mokrých lúk, zazemňovaním otvorenej vodnej plochy, druhovou inváziou),
- degradácia travinno-bylinných biotopov dlhodobou aplikáciou nevhodného agrotechnického postupu (napr. mulčovanie viac rokov po sebe),
- z hľadiska zachovania biodiverzity aplikácia nevhodných agrotechnických postupov resp. nevhodne nastavené povinné poľnohospodárske opatrenia/postupy (napr. povinnosť odstraňovania nedopaskov/burín na pasienkoch, ktoré tvoria hlavnú zimnú potravu pinkovitých spevavcov, termínované kosby, do termínu, kedy ešte nie je dokončený ontogenetický vývin viacerých taxónov hmyzu a pod.),
- úplná eliminácia nelesnej drevinovej vegetácie, resp. nevhodné (časovo a priestorovo) zásahy do nelesnej drevinovej vegetácie na TTP,
- ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny (napr. z dôvodu nevhodného užívania plochy/biotopu a pod.),
- šírenie invázných druhov,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- nadmerné a/alebo nevhodné (napr. pri zlých poveternostných podmienkach, v blízkosti tokov, zle nastavené a zvolené agrotechnické postupy a pod.) používanie chemikálií, atď.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- zvyšovať plochy s tradičným spôsobom obhospodarovania travinno-bylinných biotopov (kosenie, pasenie),
- podľa vyskytujúcich sa biotopov a druhov akceptovať netradičné časové termíny obhospodarovania (neskoršie kosenia z dôvodu ochrany na zemi hniezdiaceho vtáctva, z dôvodu ochrany hmyzu a pod.),
- na travinno-bylinných biotopoch ponechávať dostatočné množstvo nelesnej drevinovej vegetácie (solitérov, stromoradií, alejí, remízok a pod.) ako ekostabilizačných prvkov a prvkov zvyšovania biodiverzity,
- minimalizovať alebo vylúčiť použitie chemických látok,
- minimalizovať dosievanie a hnojenie travinno-bylinných biotopov,
- je vhodné vytvárať menšie umelé jazierka, sekundárne mokradové biotopy (napr. do 50 m²),
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,

atď.

11.2.3.3 Orná pôda

Ohrozujúce aktivity/faktory:

- pestovanie (z hľadiska biodiverzity, erózie a pod.) nevhodných poľnohospodárskych kultúr na ornej pôde,
- pestovanie poľnohospodárskych kultúr homogénne a veľkoblokovo, (napr. bez biopásov, bez vsakovacích pásov, bez prvkov nelesnej drevinovej vegetácie a pod.),
- eliminácia nelesnej drevinovej vegetácie resp. nevhodné (časovo a priestorovo) zásahy do nelesnej drevinovej vegetácie na ornej pôde,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- nadmerné a/alebo nevhodné (napr. pri zlých poveternostných podmienkach, v blízkosti tokov, zle nastavené a zvolené agrotechnické postupy a pod.) používanie chemikálií,
- degradácia pôdy z dôvodu absencie aplikácie maštalného hnoja/zeleného hnojiva,
- používanie len priemyselných syntetických hnojív,

atď.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- vo väčšom pomere zakladať biopásy, vsakovacie pásy, terasy na ornej pôde, z dôvodu zmiernenia vodnej erózie a lepšieho vsakovania vody z privalových dažďov do pôdy,
- zakladať biopásy, vsakovacie pásy, terasy na ornej pôde najmä na parcelách C KN 3922/1, 3922/9, 3929, 3931, 3934, 3938, 3957/1, 3958/1, 3978/1, 3990/1, 3990/2, 3991, 3992, 3993/5, 3994, 3997, 4004 z dôvodu zmiernenia vodnej erózie a lepšieho vsakovania vody z privalových dažďov do pôdy,

- vo väčšom pomere vysádzať nelesnú drevinovú vegetáciu (aleje, stromoradia, krovinové formácie a pod.) na okrajoch poľnohospodárskych blokov resp. poľných ciest,
- vo väčšom pomere pestovať poľnohospodárske plodiny pestrej druhovej skladby vo vhodnom oševnom postupe,
- vo väčšom pomere pestovať krycie plodiny z dôvodu ochrany pôdy proti erózii,
- v blízkosti potokov min. do 10 m minimalizovať alebo vylúčiť použitie chemických látok,
- vo väčšom pomere pestovať travinno-bylinné porasty v blízkosti tokov (napr. 10 m na obidvoch stranách toku a pod.),
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokryvnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- minimalizovať nevhodné agrotechnické postupy s významným negatívnym dopadom na pôdu,
- znižovať množstvo chemických prípravkov, ich aplikáciou vo vhodnom termíne a pri vhodných poveternostných podmienkach, resp. cielene na miestach potrebného zásahu, atď.

11.2.3.4 Vodné plochy (najmä toky)

Ohrozujúce aktivity/faktory:

- zásahy do nelesnej drevinovej brehovej vegetácie (nelegálne výrubu a pod.),
- šírenie invázných druhov,
- nadmerné a/alebo nevhodné (napr. pri zlých poveternostných podmienkach, v blízkosti tokov, zle nastavené a zvolené agrotechnické postupy a pod.) používanie chemikálií,
- lokalizácia stavieb v blízkosti tokov,
- vytváranie migračných bariér na tokoch,
- znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu (napr. ilegálne skládky odpadu a pod.),
- chemické znečistenie tokov, atď.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- minimalizovať lokalizáciu stavieb do inundačného územia tokov,
- zvýšiť pomer zatrávených plôch v blízkosti vodných tokov (napr. min. 10 m na obidvoch stranách toku),
- nevytvárať ďalšie migračné bariéry na tokoch,
- postupne odstraňovať migračné bariéry na tokoch resp. obnoviť funkčnosť toku ako vodného biokoridoru najmä z dôvodu umožnenia migrácie rýb (mrenové pásmo),

- zachovať a vytvárať nelesnú drevinovú vegetáciu vo vhodnej druhovej skladbe a štruktúre na obidvoch brehoch tokov,
- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokrývnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- monitorovať kvalitu vody, znižovať množstvo odpadu vo vodách,
- pri mostných objektoch tieto stavby projektovať tak, aby mostné objekty mali nepretržitú brehovú lavicu aj pod mostným objektom,
- čistenie korýt tokov z dôvodu protipovodňových úprav plánovať na obdobie sucha, od 1.8. do 30.11., podľa možnosti len z jednej strany toku. Potrebné zásahy/výruby do nelesnej drevinovej vegetácie plánovať len minimalizovane a usmerniť do obdobia mimo vegetačného od 1.10. do 28.2. kalendárneho roka,
- podľa možnosti bobrie hrádze tolerovať, v prípade potreby odstránenia bobrích hrádzí z dôvodu protipovodňových opatrení tieto menežmentové práce je potrebné vykonať v spolupráci príslušnej Správy ŠOP SR, atď.

11.2.3.5 Urbánne prostredie/Intravilán

Ohrozujúce aktivity/faktory:

- šírenie invázných druhov,
- nevhodné výruby mestskej drevinovej zelene (dutinových stromov, krovín a pod.),
- stavebné činnosti bez posúdenia/usmernenia odborne spôsobilej osoby na druhovú ochranu (napr. zateplenie bytových domov vs. výskyt živočíchov na takýchto stavbách/netopiere, dážďovníky, belorítky a pod.),
- kosenie travinných plôch mestskej zelene v hniezdnom období (možné úhyny juvenilných jedincov nachádzajúcich sa na zemi),
- cestná sieť, ako migračná bariéra živočíchov, atď.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- zamedziť/brzdiť šírenie invázných druhov rastlín mimo lokalít výskytu,
- eliminovať invázne druhy resp. znižovať ich pokrývnosť a vitalitu podľa schválených postupov,
- minimalizovať výruby nelesnej drevinovej vegetácie v intravilánoch,
- vysádzať druhovo vhodné dreviny,
- na vhodných lokalitách vytvárať lúčne biotopy pre hmyz/opeľovače,
- zachovať existujúce mokrade: jazierko v mestskom parku, vodné toky v intraviláne,
- zachovať skalné biotopy v intraviláne mesta: lokalita Červená skala, hradný vrch,

- pri stavebných činnostiach aplikovať návrhy odborného posudku spôsobilej osoby /stanoviska na druhovú ochranu (napr. zateplenie bytových domov vs. výskyt živočíchov na takýchto stavbách/netopiere, dážďovníky, belorítky a pod.),
- minimalizovať výstavbu nových nadzemných elektrických vedení v intraviláne aj extraviláne, pri ich výstavbe v extraviláne použiť také technické riešenie, ktoré bráni zraňovaniu a usmrcovaniu vtákov,
- znižovať množstvo chemických prípravkov, ich aplikáciou vo vhodnom termíne a pri vhodných poveternostných podmienkach resp. cielene na miestach potrebného zásahu, atď.

11.2.4 Významné geologické lokality:

Geologická lokalita: Piesčito-štrkové sedimenty paleodoliny

Lokalizácia: k.ú. Filákov, C KN 3988/1, k.ú. Ratka C KN 1044, C KN 1045

Pod trebeľovským lávovým prúdom v kameňolome pri Ratke sú odkryté najstaršie pleistocénne sedimenty. Pochádzajú z doby *biber*, pred 1,8 miliónmi rokov. Predstavujú piesčito-štrkové sedimenty paleodoliny okolo 100 m nad súčasným tokom potoka Belina. Nad nimi je zachovaná tehlovočervená štrkovo-hlinitá vrstva s rubifikovanou pôdou, na ktorej sa prejavili termické účinky horúcej bazaltovej lávy. Celý profil je zakrytý bazaltovým lávovým prúdom, vďaka ktorému sa zachovali aj predmetné sedimenty. Reprezentujú najstarší pleistocén, ktorý chýba z celého územia Cerovej vrchoviny. Lokalitu je potrebné majetkovo vysporiadať, označiť informačnou tabuľou, očistiť lomovú stenu, oplotiť areál profilu, upraviť okolie a prístupovú cestu. Lokalita je prístupná zo štátnej cesty Filákov – Rátka.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- vybudovanie náučnej lokality spoločne s časťou kameňolomu Chrašť.

Geologická lokalita: Odkryv Červená skala

Lokalizácia: k.ú. Filákov, C KN 4188/3, C KN 3468/1, C KN 3468/3,

Lokalita opísaná pri GL M4.

Odkryv sa nachádza na južnom úpätí kopca Červená skala, ktorý je samostatnou maarovou štruktúrou vo Filáкове. Ide o sedimenty severnej vnútornej steny maarového krátera. Odkryté sú tu dobre vrstevnaté lapilové tufy s bombami bazaltu alebo podložných pieskovcov. Okraj pieskovcových bômb je prepálený, následkom čoho sa vnútorná mäkkšia časť často vypadáva. Vek maaru sa dá predpokladať na základe pozície strednopleistocénnych terás na cca 400-500 tisíc rokov, čo predstavuje najmladší pozostatok vulkanizmu v Cerovej vrchovine. Lokalita predstavuje názorný príklad najmladšieho vulkanizmu v Cerovej vrchovine, napriek tomu nie je doteraz vybudovaná, čiastočne je aj zarastená.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- vybudovanie náučnej lokality spoločne s genofondovou lokalitou.

Geologická lokalita: Návršie Filákovského hradu

Lokalizácia: k.ú. Filákov: C KN 2791/1, C KN 2791/2, C KN 2806/1, C KN 2806/5

Hrad bol postavený na zvyškoch okrajového valu krátera maarového typu. Na základe západne orientovaných úklonov vrstiev môžeme predpokladať, že ide o vnútornú stranu kráterového valu, stredná časť krátera sa teda rozprestierala v oblasti dnešného centra Fiľakova. Charakter vrstiev vulkanického materiálu môžeme sledovať na viacerých odkryvoch hradného vrchu, ktoré sú prístupné aj náučným chodníkom. Odkryté sú tu dobre vrstevnaté lapilové tufy s bombami bazaltu alebo podložných pieskovcov. Okraj pieskovcových bômb je prepálený, následkom čoho sa vnútorná mäkšia časť často vypadáva. Môžeme tu ďalej sledovať synvulkanické sklzové a iné deformačné textúry, ktoré sa vytvorili následkom gravitačného alebo seizmického sklzu vulkanického materiálu na vnútornej strane krátera. Vek maaru sa dá predpokladať na základe pozície strednopleistocénnych terás na cca 400-500 tisíc rokov, čo predstavuje najmladší pozostatok vulkanizmu v Cerovej vrchovine.

Funkcia tohto územia genofondovej lokality: Fiľakovského hradu a hradného vrchu, ktoré je zároveň aj kultúrnou pamiatkou je aj v oblasti turizmu a edukácie. Parcela je v evidencii C KN ostatná plocha, vo vlastníctve Slovenská republika. Genofondoá lokalite je bodovou lokalitou Chránenej krajinej oblasti Cerová vrchovina, kde platí druhý stupeň ochrany podľa § 13 zákona č. 543/2002 Z.z.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lokalitu budovať v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

Geologická lokalita: „Fiľakovské skaly“ - Remeta

Lokalizácia: k.ú. Fiľakovo, C KN 4153/2, C KN 4153/3, C KN 4146/3, k.ú. Bulhary 363/1.

Lokalita opísaná pri GL 40.

Lokalitu tvorí prirodzený erózný odkryv bazaltových brál na juhozápadnom okraji plošiny Remata. Plošina sa vytvorila na bazaltovom lávovom prúde, ktorý pochádzal z troskového kužeľa vulkánu Bukovina (kóta 456,1 m). Prúd tiekol smerom na západ a potom sa stáčil na juh k vrchu Šarkan (340,7 m) pred cca. 1,4 mil. rokov v starom pleistocéne. Fiľakovské skaly sa do súčasnej bralnej podoby vypreparovali v strednom a mladom pleistocéne, po tom, ako sa potok Belina zarezal do pieskovcového podložia. Na odkryve s dĺžkou okolo 100 m s výškou do 5 m vystupuje tmavosivý bazalt cerovej bazaltovej formácie s výraznou doskovitou odlučnosťou. Stĺpovitá odlučnosť sa prejavuje len nepatrne na miestach, kde sa okrajové bloky odčleňujú od masívu. Odlučnosť sa vytvorila pri strate vody za pomalého tuhnutia bazaltovej lávy. Na lokalite je ďalej nápadný drobný guľôčkový rozpad bazaltu, tzv. sonnenbrand. Vznikol selekciou tmavších a svetlejších častíc, ktoré rozdielne absorbovali slnečné lúče, čím nastalo rozdielne rozširovanie resp. zužovanie svojho objemu. Lokalita je významná ako ukázkový prípad erózneho okraja lávového prúdu s výraznou doskovitou odlučnosťou bazaltu.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lokalitu je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech turizmu, rekreácie a edukácie (napr. náučné chodníky, náučné lokality a pod.).

Geologická lokalita: Šťavice (pramene a vrty)

Lokalizácia: k.ú. Fiľakovo, prameň Adam na p. č. C KN 1993/7, Prameň na Mocsáryho ulici – p.č.: C KN 3851, Vrt: CKN 1892/2.

Na Cerovú vrchovinu sú charakteristické hlboké zlomy, cez ktoré prúdi oxid uhličitý nahor. Keď sa dostane do styku s vodou, vzniká slabá, ale príjemná kyselka. Vo Filákovke bol známy prameň Adam s teplotou 10-13,5 °C, s obsahom CO₂ 1,9 g/l, s celkovou mineralizáciou 1,7 g/l, z aniónov prevládala HCO₃⁻ 1,24 g/l, z katiónov Ca²⁺ 0,2 g/l. V minulosti nad prameňom postavili murovanú miestnosť, odkiaľ ľudia brali vodu na pitné účely. Neskôr pre hygienickú nevhodnosť prameň bol odstavený, potom zlikvidovali aj murovanú stavbu. Ďalší zdroj sa nachádza na Mocsáryho ulici, známy od 18. storočia. V súčasnosti je tam nainštalovaná ručná pumpa, avšak nefunkčná.

Navrhované ekostabilizačné a manažmentové opatrenia:

- lokality je vhodné v budúcnosti smerovať aj v prospech edukácie (napr. náučné lokality, informačné tabule a pod.).

11.3 NEGATÍVNE PRVKY A JAVY

Prírodné (radónové riziko, seizmicita, zosuvné územia atď.)

11.3.1 Radónové riziko

Sledované územie patrí do oblasti s nízkym až stredným radónovým rizikom.

11.3.2 Seizmicita územia

Územie sa nachádza v oblasti seizmického ohrozenia v hodnotách makroseizmickej intenzity pre 90 % pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov je 5 ° MSK-64, seizmické ohrozenie územia v hodnotách špičkového zrýchlenia na skalnom podloží pre 90 % pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov je 0,8 – 0,99 m.s⁻²

11.3.3 Zosuvné územia

V území boli zistené prírodné stresové (geodynamické) javy nad rámec bežných prejavov v krajine. Náchylnosť územia na zosuvy je stredná. Jednotlivé územia s evidovanými zosuvmi sú vyznačené v mapovej časti.

Antropogénne

11.3.4 Znečistenie

Priemerná ročná koncentrácia NO₂ (µg.m-3) podľa údajov z rokov 1995 – 1999 je v intervale 15-20.

Priemerná ročná depozícia síry (mg.m-2) v r. 1998. je v intervale 2000 - 2500.

Index expozície poľnohospodárskych plodín ozónu (AOT 40 1992 – 1996): 5000 – 7500 ppb.h

Index expozície lesov ozónu (AOT 40 1992 – 1996): 10 000 – 12 500 ppb.h

Kvalita povrchových vôd je nízka, nakoľko ide o znečistené vodné toky (z meraní na Ipli).

Riziko ohrozenia zásob podzemných vôd znečisťujúcimi látkami je v katastrálnom území mesta veľmi nízke.

11.3.5 Skládky

V katastrálnom území mesta Filákovka sa nachádza legálna skládka na inertný odpad (v kameňolome v západnej časti k. ú.). V katastrálnom území mesta sa nachádza osem upravených skládok, dve opustené skládky bez prekrytia a dve odvezené skládky.

11.3.6 Environmentálna záťaž

V predmetnom území sú na základe výpisu z Informačného systému environmentálnych záťaží evidované nasledovné environmentálne záťaže:

I.

Identifikátor EZ: SK/EZ/LC/366

Názov EZ: LC (001) / Fiľakovo - NAFTEX - časť bývalého Kovosmaltu

Názov lokality: NAFTEX - časť bývalého Kovosmaltu

Stupeň priority: EZ so strednou prioritou (K 35 - 65)

Registrovaná ako: A - Pravdepodobná environmentálna záťaž

II.

Identifikátor EZ: SK/EZ/LC/1883

Názov EZ: LC (1883) / Fiľakovo - Rušňové depo, Cargo a.s.

Názov lokality: Rušňové depo, Cargo a.s.

Druh činnosti: železničné depo a stanica

Stupeň priority: EZ so strednou prioritou (K 35 - 65)

Registrovaná ako: B - Potvrdená environmentálna záťaž

III.

Identifikátor EZ: SK/EZ/LC/1293

Názov EZ: LC (001) / Fiľakovo - ČS PHM

Názov lokality: ČS PHM

Druh činnosti: čerpacia stanica PHM

Registrovaná ako: C - Sanovaná/rekultivovaná lokalita

11.3.7 Priemyselné plochy

Významnejšie priemyselné plochy v meste sa nachádzajú v blízkosti toku Belina, severne od „Malej stanice“ (plochy bývalého podniku Kovosmalt a Mier, závody Dometic, Ekoltech a pod. resp. podniky v blízkosti „Veľkej železničnej stanice“ (drevospracujúce a piliarske firmy).

11.3.8 Erózia

Náchylnosť územia na vodnú eróziu (kategória potenciálnej v.e.) je v území slabá, stredná až silná. Evidované sú lokality náchylné na výmoľovú eróziu. Vo východnej časti k. ú. pod vrchom Šarkan sú evidované stredne ohrozené poľnohospodárske pôdy veternou eróziou.

Odporúčame zakladať biopásy, vsakovacie pásy, terasy na ornej pôde najmä na parcelách C KN 3922/1, 3922/9, 3929, 3931, 3934, 3938, 3957/1, 3958/1, 3978/1, 3990/1, 3990/2, 3991, 3992, 3993/5, 3994, 3997, 4004 z dôvodu zmiernenia vodnej erózie a lepšieho vsakovania vody z privalových dažďov do pôdy.

11.3.9 Líniové bariérové prvky:

Ide najmä o dopravné (cestné a železničné koridory), elektrické vedenia a produktovody. Predstavujú významné obmedzenia pre migráciu fauny.

Cestná sieť:

Ide najmä o cestu I/71 (menej problematická z hľadiska vplyvu na biotu je II/571, najmenej III/2670, III/2673 a III/2674). Negatívne vplyvy majú najmä na stredne veľké (vydra, jazvec, lasica) až veľké cicavce (šelmý a párnokopytníky), ale aj na vtáky, netopiere, obojživelníky, plazy ako aj na bezstavovce. V katastrálnom území mesta v súčasnosti neevidujeme významný migračný koridor obojživelníkov cez komunikáciu. Migrácia jedincov obojživelníkov cez komunikácie je roztrúsená po celom území katastra.

Negatívny vplyv cestnej siete na biotu je možný zmierniť vhodným plánovaním a budovaním ekoduktov, mostov a priepustov cez komunikácie v budúcnosti (napr. aj v súlade s výstupmi projektu Connectgreen) uverejnenými na medzinárodnej projektovej webstránke: <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/connectgreen>.

Železnica: trať Zvolen – Košice č. 160.

Jej negatívny vplyv na biotu je možný v budúcnosti zmierniť vhodným plánovaním a budovaním ekoduktov (napr. v súlade s výstupmi projektu Connectgreen)

Elektrovody: ide najmä o 400 kV vedenie č. 426 , ale aj vzdušné elektrické vedenia 22 kV v extraviláne.

Podľa možnosti pri budovaní siete elektrických vedení z hľadiska ochrany bioty treba uprednostniť zemné káble. Negatívny vplyv existujúcich elektrovodov na biotu je možný zmierniť vhodnými typmi optických zväzňovačov káblov. Na stĺpy elektrických vedení veľmi vysokého napätia je vhodné umiestniť na základe spolupráce dotknutých štátnych a neštátnych organizácii ochrany prírody (napr. ŠOP SR, RPS, SOS Birdlife a pod.) aj búdky pre veľké sokoly. Na vzdušných elektrických vedeniach 22 kV v extraviláne je potrebné osadiť zábrany proti sadaniu vtákov resp. ich zrekonštruovať tak, aby bránili zraňovaniu a usmrcovaniu vtákov (podľa § 4 ods. 4 zákona č. 543/2002 Z. z.).

11.3.10 Výskyt invázných druhov

Jedným z vážnych problémov ohrozenia biodiverzity na celom území Slovenska je aj rozširovanie nepôvodných a invázných druhov rastlín a živočíchov. Výnimkou nie je ani katastrálne územie Filáková. Šírenie týchto druhov je viazané najmä na líniové štruktúry a líniové stavby ako napr. vodné toky, cesty a železnice pod. Taktiež ako ohniskom šírenia môžu byť nelegálne skládky odpadov. Podrobný prieskum invázných druhov rastlín bol nad rámec prieskumov a rozborov územného plánu mesta Filákov.

Z invázných druhov drevín do lesných porastov postupne preniká agát biely (*Robinia pseudo-acacia*), popri vodných tokoch sa šíri javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*) a miestami na okraji intravilánov už aj pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*).

Z invázných rastlín sa v širšom území rýchlo šíria najmä zlatobyľ - zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) a zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*), ktoré často vytvárajú dominantné porasty na úhoroch, okrajoch polí, ciest a na iných nevyužívaných plochách. Vodné toky a líniové stavby železnice a cesty sú koridormi šírenia druhov ako slnečnica hluznatá (*Helianthus tuberosus*), astra novobelgická (*Aster novi-belgii*), astra kopijovitolistá (*Aster lanceolatus*), pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*), pohánkovec český (*Fallopia bohemica*), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*), ambrózia

palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*). Na suchších travinnobylinných biotopoch sa šíri glejovka americká (*Asclepias syriaca*), popri plotoch a na nevyužívaných plochách aj kustovnica cudzia (*Lycium barbarum*). Z ostatných invázných druhov je zaznamenaný výskyt druhov hviezdnik ročný (*Stenactis annua*) a netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*), ktorá sa šíri aj na okrajoch lesných porastov.

12 ZHODNOTENIE DOTERAJŠÍCH ÚZEMNOPLÁNOVACÍCH DOKUMENTÁCIÍ

Mesto Fiľakovo má spracovaný územný plán mesta, ktorý prešiel postupnou aktualizáciou obsahovou aj metodickou počas zmien a doplnkov. Posledné zmeny a doplnky č. 14 boli schválené uznesením č. 104/2022 dňa 29.9.2022.

Mesto Fiľakovo má platný územný plán mesta s následnými zmenami a doplnkami, územnoplánovacia dokumentácie bola schválená nasledovne:

- ÚPN mesta Fiľakovo bol schválený uznesením Mestského zastupiteľstva vo Fiľakove č.6/1999, zo dňa 1.7.1999. Závazná časť ÚPN mesta bola schválená VZN uznesením č.10/2000 zo dňa 25.02.2000 s účinnosťou od 15.3.2000.
- Zmenami a doplnkami digitálne spracovaná aktualizácia ÚPN mesta Fiľakovo bola schválená uznesením Mestského zastupiteľstva č.11 zo dňa 27.2.2008. Zmena VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo (schváleného uznesením č.10/2000) bola schválená uznesením č.12/2008, s účinnosťou od 17.4.2008.
- Zmeny a doplnky č.1/2008 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.17 zo dňa 11.12.2008 s doplnením VZN č.10/2000 o záväzných častiach ÚPN mesta s účinnosťou odo dňa 27.12.2008.
- Zmeny a doplnky č.2 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.26 zo dňa 25.2.2010 s doplnením VZN č.10/2000 o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo s účinnosťou odo dňa 11.3.2010.
- Zmeny a doplnky č.4 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.12 zo dňa 5.3.2012 a VZN č.5/2012, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo s v znení neskorších nariadení podľa ZaD č.4 s účinnosťou odo dňa 1.4.2012.
- Zmeny a doplnky č.5 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.12 zo dňa 5.3.2010 a VZN č.6/2012, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo v znení neskorších nariadení podľa ZaD č.5 s účinnosťou odo dňa 1.4.2012.
- Zmeny a doplnky č.6 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.136 zo dňa 27.2.2014 a VZN č.1/2014, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo s v znení neskorších nariadení podľa ZaD č.6.
- Zmena č. 7, ÚPN mesta Fiľakovo, nebola predložená na schválenie v MsZ Zmena č.8 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.75/2016 zo dňa 3.8.2016 a uznesením č.72/2016 VZN č.10/2016, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo s v znení neskorších nariadení podľa Zmeny č.8 ÚPN mesta Fiľakovo.
- Zmena a doplnok č.9 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.94/2016 zo dňa 15.12.2016 a uznesením č.94/2016 VZN č.13/2016, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo s v znení neskorších nariadení podľa Zmeny a doplnku č.9 ÚPN mesta Fiľakovo.
- Zmena č.10 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.20/2017 zo dňa 23.2.2017 a uznesením č.21/2017 VZN č.2/2017, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo s v znení neskorších nariadení podľa Zmeny č.10 ÚPN mesta Fiľakovo.
- Zmena a doplnok č.11 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.71/2019 zo dňa 1.8.2019 a uznesením č.72/2019 VZN č.5/2019, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných

častiach ÚPN mesta Fiľakovo s v znení neskorších nariadení podľa Zmeny č.11 ÚPN mesta Fiľakovo.

- Zmeny a doplnky č.12 ÚPN mesta Fiľakovo, schválilo MsZ uznesením č.18/2020 zo dňa 20.2.2020 a uznesením č.19/2020 VZN č.2/2020, ktorým sa mení a dopĺňa VZN o záväzných častiach ÚPN mesta Fiľakovo s v znení neskorších nariadení podľa Zmien a doplnkov č.12 ÚPN mesta Fiľakovo s účinnosťou od 6.3.2020.
- Zmeny a doplnky č. 13 ÚPN Mesta Fiľakovo schválené uznesením MsZ vo Fiľakove č. 143/2021
- Zmeny a doplnky č. 14 ÚPN Mesta Fiľakovo schválené uznesením MsZ vo Fiľakove č. 104/2022
- Pre centrálnu časť mesta je spracovaný ÚPN-Z Fiľakovo centrum, schválený uznesením Mestského zastupiteľstva vo Fiľakove č. 24/2005 zo dňa 3.11.2005, záväzná časť bola schválená VZN č.25/2005 s účinnosťou od 19.11.2005.

Riešenie nového územného plánu mesta Fiľakovo je potrebné z viacerých dôvodov:

1. **Územno-technické podklady:** Keďže doterajší plán vychádza zo starších územno-technických podkladov, môže nezodpovedať aktuálnym potrebám a technologickým možnostiam. Nový plán by mal zohľadniť moderné technológie a prístupy, ktoré by mohli zlepšiť infraštruktúru a rozvoj mesta.
2. **Zmeny a doplnky:** Aktuálny plán má až 14 zmien a doplnkov, čo môže viesť k nepresnostiam a nejasnostiam pri interpretácii. Nový plán by mal zahrňovať všetky tieto zmeny v kompaktnom a zrozumiteľnom znení.
3. **Nedostatky v dokumentácii:** Skutočnosť, že v pláne chýba úplné znenie všetkých výkresov a niektoré údaje chýbajú, znamená, že plán môže byť neúplný a nespoľahlivý pri použití. Nový plán by mal obsahovať kompletnú a presnú dokumentáciu.
4. **Zmena spoločenského povedomia:** Ako sa menia časy, mení sa aj spoločenské povedomie a potreby obyvateľov. Je dôležité, aby územný plán odrážal aktuálne hodnoty a predstavy komunity.
5. **Preformulovanie regulatívov:** Aby bol územný plán skutočne efektívny v praxi, je dôležité mať jasné a aplikovateľné regulatívy. Aktuálne potreby preformulovania naznačujú, že súčasný plán môže byť zastaraný alebo nevhodný pre súčasnú situáciu.
6. **Aktualizácia prírodných podmienok:** Prírodné podmienky, vrátane klimatických zmien a environmentálnych faktorov, sa môžu meniť. Je dôležité, aby nový plán zohľadňoval najnovšie informácie v tejto oblasti, aby mohol správne riadiť výstavbu a využitie územia v súlade s týmito podmienkami.

Vzhľadom na uvedené dôvody je jasné, že aktualizácia územného plánu mesta Fiľakovo je nielen žiaduca, ale aj nevyhnutná. Nový plán by mal zabezpečiť, že mesto bude schopné rásť a rozvíjať sa udržateľným spôsobom, ktorý zohľadňuje potreby jeho obyvateľov, moderné technológie a zmeny v životnom prostredí.

Navrhnuté riešenia dopravy, vrátane preložiek ciest II a I triedy a vymedzenia funkčných oblastí, sú v súlade s aktuálnymi trendami urbanistického a dopravného rozvoja. Reflektujú moderné požiadavky na mobilitu a optimalizáciu premávky, čím prispievajú k lepšej dostupnosti a plynulosti dopravného pohybu v meste. V rámci nového územného plánu sa predpokladá, že tieto riešenia budú zachované s možnou korekciou, ktorá bude vychádzať z nových strategických zámerov rozvoja mesta.

13 ZHODNOTENIE PRIESTOROVÉHO PRIEMETU ODVETVOVÝCH KONCEPCIÍ, STRATÉGIÍ A ZNÁMYCH ZÁMEROV NA ROZVOJ ÚZEMIA ZÍSKANÝCH V RÁMCI PRÍPRAVNÝCH PRÁC

13.1 PROGRAM ROZVOJA

Mesto Fiľakovo má spracovaný program rozvoja mesta na roky 2015-2023 a rozpracovanú analytickú časť ako podklad pre program rozvoja mesta 2022-2030.

V uvedených dokumentoch sa uvádzajú slabé, silné stránky, príležitosti a ohrozenia (zosumarizované pre potreby územného plánu mesta):

Silné stránky mesta Fiľakovo:

Geografická poloha a infraštruktúra:

- Výhodná poloha v blízkosti hranice s Maďarskom.
- Prítomnosť dôležitých dopravných osí.

Kultúrne a prírodné dedičstvo:

- Bohaté prírodné, historické a kultúrne dedičstvo, vrátane hradu, kostolov, múzea, historických budov a mestského parku.
- Časť mesta je súčasťou CHKO Cerová vrchovina.
- Pramene minerálnych vôd.
- Sídlo Novohrad – Nógrád geoparku.

Ekonomika a podnikanie:

- Vhodné podmienky pre poľnohospodárstvo a spracovanie dreva.
- Tradície výroby nábytku a ďalších výrobkov.
- Regionálne priemyselné centrum.
- Voľné lokality pre podnikanie.

Vzdelávanie a spoločenský život:

- Dobré školské a vzdelávacie zariadenia.
- Aktívne kultúrne zoskupenia.
- Bohatý kalendár kultúrnych podujatí.

Spolupráca a medzinárodné vzťahy:

- Spolupráca na regionálnej a medzinárodnej úrovni.
- Vedúca pozícia v regionálnych projektoch.

Slabé stránky mesta Filáková:

Ekonomika a pracovný trh:

- Vysoká nezamestnanosť a odchod vzdelaných ľudí.
- Nízka kúpyschopnosť a príjmy obyvateľstva.
- Nedostatočný rozvoj podnikateľského sektora.

Infraštruktúra a doprava:

- Zastaraný územný plán.
- Zrušená doprava do Maďarska.
- Zlý stav dopravných sietí a problémy s parkovaním.

Vzdelávanie:

- Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva, najmä v oblasti IKT.

Zdravotníctvo:

- Roztrúsené zdravotné zariadenia, chýbajúce zariadenia ako RTG.

Sociálne problémy:

- Starnutie obyvateľstva, negatívna migrácia.
- Nedostatočná sociálna infraštruktúra.

Marketing a propagácia:

- Nedostatočný marketing a propagácia mesta.
-

Príležitosti pre mesto Filáková:

- Využitie bohatého prírodného, geologického, historického a kultúrneho dedičstva mesta na podporu turizmu.
- Upevnenie postavenia mesta ako centra regionálneho významu.
- Využitie strategických rozvojových osí a dopravných trás na podporu dopravy a obchodu.
- Obnovenie a modernizácia dopravných spojení.
- Posilnenie tradície priemyslu a využitie miestnych nehnuteľností pre podnikanie.
- Vytváranie pracovných príležitostí pre nekvalifikovanú silu a synchronizácia vzdelávania s trhom práce.
- Podpora bývania a inklúzia marginalizovaných komunít.
- Rozvoj recyklačných a environmentálnych programov.
- Rozšírenie turizmu v cezhraničnej oblasti a v rámci rôznych odvetví.
- Efektívne využívanie informačno-komunikačných technológií.

- Budovanie partnerstiev na regionálnej a medzinárodnej úrovni.
- Využitie rôznych finančných zdrojov pre rozvoj mesta.
-

Ohrozenia mesta Fiľakovo:

- Politická a legislatívna nestabilita.
- Vzdialenosť od hlavných dopravných ťahov.
- Zastaralá a zhoršujúca sa technická infraštruktúra.
- Finančné a kompetenčné obmedzenia pre mesto.
- Negatívne demografické trendy.
- Riziká spojené s priemyselnou zónou a jej vplyv na životné prostredie a kvalitu života.
- Potenciálne neúspešné projekty a nezáujem relevantných subjektov.
- Bezpečnostné a sociálne výzvy.
- Environmentálne výzvy a slabé environmentálne povedomie

Na základe uvedených skutočností je možné vyvodiť nasledovné možné potenciály rozvoja.

Potenciál rozvoja:

1. **Cestovný ruch:** Využitie bohatého prírodného a kultúrneho dedičstva na rozvoj cestovného ruchu, ako sú geoparky, historické objekty a pramene minerálnych vôd.
2. **Zahraničná spolupráca:** Vzhľadom na geografickú polohu a existujúce medzinárodné spolupráce môže mesto posilniť cezhraničné projekty a aktivity, najmä s Maďarskom.
3. **Podnikateľská infraštruktúra:** Využitie voľných lokalít na podnikanie a zlepšenie podmienok pre malé a stredné podniky môže prispieť k ekonomickému rastu.
4. **Vzdelávanie:** Zlepšenie vzdelávacieho systému, zvlášť v oblasti IKT, môže pomôcť v zlepšení kvalifikácie pracovnej sily a zvýšení zamestnanosti.
5. **Infraštruktúra:** Modernizácia infraštruktúry, vrátane dopravných sietí, vodovodu a zdravotných zariadení, môže prispieť k lepšej kvalite života obyvateľov a zvýšeniu atraktivity mesta pre návštevníkov a investície.

Mesto Fiľakovo má mnoho silných stránok, ktoré môžu slúžiť ako základ pre jeho budúci rozvoj, ale je potrebné riešiť aj existujúce slabiny, aby sa dosiahol skutočný potenciál mesta.

Mesto ešte nemá stanovenú stratégiu, avšak na základe týchto potenciálov je možné vyvodiť nasledovné priestorové požiadavky na priemet do územného plánu mesta:

1. Turizmus a Kultúrne Dedičstvo:

- Vytvorenie/rešpektovanie zón pre geoturizmus, vidiecky turizmus, cykloturizmus, hipoturizmus a iné formy turizmu.
- Rešpektovanie a zachovanie UNESCO Novohrad – Nógrád geoparku.

2. Doprava:

- Modernizácia a rekonštrukcia štátnych ciest a železničných tratí na požadované parametre vrátane ich preložiek.

3. Priemysel a Podnikanie:

- Aktivácia a modernizácia priemyselnej zóny, s dôrazom na environmentálne opatrenia.
- Vytvorenie priestorov pre nové podniky a podpora miestneho podnikania.

4. Komunita a Sociálna infraštruktúra:

- Zabezpečenie priestorových podmienok pre rozvoj nájomného bývania a podpora inklúzie marginalizovaných skupín.
- Vytvorenie priestorových podmienok pre výstavbu a modernizáciu vzdelávacích zariadení, ktoré zodpovedajú potrebám trhu práce.

5. Environmentálna ochrana:

- Vytvorenie podmienok pre separáciu odpadov a osвета v oblasti recyklácie.
- Rešpektovanie a vytvorenie opatrení zameraných na ochranu a regeneráciu životného prostredia (mitigačné opatrenia).

Tieto upravené priestorové nároky by mali vytvárať pevné predpoklady pre využitie príležitostí, ktoré mesto Fiľakovo má, a zároveň by mali minimalizovať riziká alebo potenciálne ohrozenia, ktoré by mohli ovplyvniť jeho rozvoj.

14 SÚHRNNÉ ZHODNOTENIE PRIESKUMOV A ROZBOROV A IDENTIFIKÁCIA PROBLÉMOV NA RIEŠENIE

Fiľakovo, historické mesto s bohatou minulosťou a kultúrnym dedičstvom, čelí rôznym výzvam, ktoré sú zároveň príležitosťami pre jeho budúci rozvoj. Ako mesto, ktoré je súčasťou Banskobystrického kraja a nachádza sa v blízkosti regionálneho centra Lučenec, je Fiľakovo v jedinečnej pozícii, kde môže využívať svoje vlastné zdroje, ale tiež využívať synergie s okolím. Táto kapitola sa zameriava na podrobné zhrnutie územno-technických a socio-ekonomických faktorov mesta s cieľom identifikovať hlavné problémy, ktorým mesto čelí, a potenciálne oblasti pre jeho rozvoj. Rovnako skúma demografické zmeny, stav infraštruktúry, školstva, sociálnej a občianskej vybavenosti, a ďalšie kľúčové aspekty mestského života. Na základe týchto zistení sa snažíme navrhnúť odporúčania a riešenia, ktoré by mohli viesť k trvalo udržateľnému rozvoju mesta Fiľakovo.

Doporučené opatrenia pre Fiľakovo na základe prieskumu:

1. Demografia:

- Zintenzívniť programy na podporu mladých rodín a zvýšenie pôrodnosti.
- Vytvoriť programy a stimuly na privábenie mladých ľudí, aby sa usadili v Fiľakove.
- Zabezpečiť kvalitné sociálne a zdravotné zariadenia pre starších občanov.

2. Školstvo a sociálna vybavenosť:

- Preskúmať potrebu vytvorenia špeciálnych tried pre nadané deti.
- Zabezpečiť dostatočný počet škôl a tried so slovenským a maďarským vyučovacím jazykom.
- Zvážiť budovanie nových sociálnych zariadení pre starších občanov.

3. Občianska vybavenosť:

- Spolupráca s Lučencom pri poskytovaní kľúčových služieb a vybavenosti.
- Rozvíjať turistickú infraštruktúru, najmä vo vyšších kategóriách hotelov.
- Zabezpečiť dostatočnú kapacitu zdravotníckych zariadení vzhľadom na starnutie obyvateľstva.

4. Doprava:

- Zabezpečiť lepšiu reguláciu dopravy v kritických miestach, najmä križovatiek a problémových bodoch
- Riešiť vzájomné integrované prepojenie mesta najmä cez bariéry, akým je železnica.
- Vytvoriť nové parkovacie zóny alebo rozšíriť existujúce.
- Zabezpečiť bezpečnosť pre chodcov a cyklistov, zlepšiť chodníky a prístupy najmä formou integrovanej a inkluzívnej dopravy.

5. Plynofikácia a elektroenergetika:

- Zabezpečiť dostatočnú kapacitu pre rastúci dopyt.
- Zvážiť prestavbu vzdušných vedení na podzemné v historických častiach mesta.

6. Vodohospodárstvo:

- Aktualizovať a modernizovať infraštruktúru vodovodu.
- Zabezpečiť vyhovujúce odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd.
- Realizovať protipovodňové opatrenia v oblastiach s vysokým rizikom.

Mesto Fiľakovo, aj keď nemá status okresného mesta, má potenciál na rozvoj. Je dôležité zabezpečiť kvalitnú infraštruktúru a služby pre obyvateľov, pričom sa zohľadňujú demografické a socio-ekonomické faktory. Spolupráca s blízokým mestom Lučenec môže priniesť synergické výhody v mnohých oblastiach rozvoja. Alokácia zdrojov by mala byť strategickejšia a zameraná na kľúčové oblasti, kde môže Fiľakovo poskytnúť unikátne hodnoty a služby svojim obyvateľom.

Pre mestá podobného charakteru ako Fiľakovo, existuje niekoľko možných ohrození pre ich budúci rozvoj. Na základe dostupných údajov a pozorovaní môžeme identifikovať tieto potenciálne ohrozenia:

1. **Demografické zmeny:** Pokles počtu obyvateľstva alebo vysoká miera odchodu mladých ľudí by mohla viesť k nedostatku pracovnej sily a klesajúcej spotrebe.
 - Pravdepodobnosť: Vysoká, keďže mnoho malých miest čelí tomuto trendu v reakcii na urbanizáciu a hľadanie lepších príležitostí v väčších mestách.

2. **Ekonomická stagnácia:** Nedostatok investícií, uzavretie podnikov alebo odchod kľúčových podnikov môže oslabiť ekonomiku mesta.
 - Pravdepodobnosť: Stredná, závisí od aktuálneho ekonomického prostredia a konkurencieschopnosti mesta.
3. **Zastaraná infraštruktúra:** Nedostatočné alebo zastaralé dopravné a komunikačné zariadenia by mohli obmedzovať prilákanie nových obyvateľov alebo podnikateľských aktivít.
 - Pravdepodobnosť: Stredná, závisí od aktuálnych investícií a plánov mesta.
4. **Klimatické zmeny:** Výkyvy v počasí, zvýšené riziko povodní, alebo iné prírodné katastrofy môžu mať negatívny vplyv.
 - Pravdepodobnosť: Stredná, klimatické zmeny postihujú celý svet, ale konkrétny vplyv na Fiľakovo závisí od lokálnej geografie a klimatických modelov.
5. **Sociálne napätie:** Nedostatok príležitostí môže viesť k nespokojnosti medzi obyvateľmi a potenciálne ku konfliktom.
 - Pravdepodobnosť: Nízka až stredná, závisí od aktuálnej sociálno-ekonomickej situácie a politiky mesta.
6. **Technologická zaostalosť:** Ak mesto nesleduje aktuálne technologické trendy a neinvestuje do modernizácie, môže sa stať menej atraktívnym pre nové podniky a obyvateľstvo.
 - Pravdepodobnosť: Stredná, technologický vývoj je rýchly a vyžaduje si neustále aktualizácie.

Výsledná pravdepodobnosť výskytu týchto ohrození bude závisieť od konkrétnych okolností a rozhodnutí, ktoré prijme mestské vedenie Fiľakovo, ako aj od vnútorných a vonkajších faktorov ovplyvňujúcich región.

15 POUŽITÁ LITERATÚRA

- Celoštátne sčítania cestnej dopravy, SSC-GR Bratislava, RPDl pre roky 2000, 2005, 2010, 2015
- Bezák, B., Rakšányi, P. Ondrovič, M.: RU'2013, Rozborová úloha STN 73 6110 Projektovanie miestnych komunikácií, SvF STU, Bratislava, 06/2013, pre SSC/RVT
- Návrh noriem STN 73 6100, STN 73 6110, TK7, žuž, Schlosser, ÚNMS SR, 2023
- ÚPN mesta Fiľakovo, Návrh, Zmeny a doplnky 2007, A.U.R.A., Banská Bystrica, spracovateľ: Ing. arch. Jozef Dižka, AA, Doprava: Ing. Miroslav Bartek, ASI, Banská Bystrica
- Rakšányi, Coplák a kol. Plánovanie ekologických sídlisk, Projekt ECOCITY, Bratislava, 2009
- Pavlová, Brežňanová, Stanovisko KPÚ k prípravným prácam ÚPN mesta Fiľakovo č. KPU BB-2022/24050-2/10582/PAV,BRE, 2022
- Program rozvoja mesta Fiľakovo (2015-2023)
- Program rozvoja mesta Fiľakovo (2022 – 2030) – Analytická časť
- <https://zbgis.skgeodesy.sk/mkzbgis/sk/kataster>
- http://www.podnemapy.sk/portal/prave_menu/podna_mapa/podna_mapa.aspx
- https://mpt.svp.sk/svp_vmapportal
- <https://gis.nlcsk.org/islhp/>
- <https://www.sopsr.sk/natura/>
- <https://maps.sopsr.sk/>

- https://www.shmu.sk/sk/?page=1&id=hydro_vod_all.
- [Bulletin Meteorológia a Klimatológia - SHMÚ \(shmu.sk\)](http://www.shmu.sk).
- <https://www.nogradgeopark.eu/en>
- <https://www.filakovo.sk/index.php/sk/navstevnik/novohrad-nograd-geopark>
- <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/connectgreen>
- <https://app.sazp.sk/atlassr/>
- Atlas krajiny SR – webová mapová aplikácia
- Kočický, D. a kol., 2019: RÚSES okresu Lučenec (ESPRIT 2019).
- Franko, O., 1966: Juhoslovenské akrototerm. Geol. práce, Správy 39, Bratislava, 145-156.
- Franko, O., Gazda, S. a Choma, M. 1967: Minerálne vody juhosloveskej uhoľnej panvy. Západné Karpaty 10, Bratislava, 169-219.
- Franko, O. a Kolářová, M. 1985: Mapa minerálnych vôd ČSSR. Geol. ústav D. Štúra Bratislava.
- Franko, O. a Melioris, L., 2000: Minerálne a termálne vody Slovenska – vznik a rozšírenie. Podzemná voda 6, 1, Bratislava, 5-28.
- Futák, J., 1980: Fytogeografické členenie.
- Krahulec, P., Rebro, A., Uhliarok, J. a Zeman, J., 1977: Minerálne vody Slovenska. Balneografia a krenografia. Martin, 1-452.
- Kočický, M., Ivančíč, B., 2011 podľa Mazúr, E., Lukniš, M., 1986: Geomorfologické členenie Slovenska. Mpa 1:500 000.
- Michalko a kol., 1986: Geobotanická mapa ČSSR I.-II., Veda, Bratislava, 1986, 165.
- RÚSES okresu Lučenec v r. 1994 (APS – ECOS s.r.o)
- Slovenská agentúra životného prostredia: Minerálne pramene Slovenska. Web stránka: www.sazp.sk.
- Stanová, V., Valachovič, M., (eds.) 2002: Katalóg Biotopov Slovenska. DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, 225.
- Vass, D. et al., 1992: Vysvetlivky ku geologickej mape Lučenskej kotliny a Cerovej vrchoviny 1 : 50 000. Geol. ústav D. Štúra Bratislava. 196 str.
- Vyhláška MŽP Sr č. 170/2021 Z.z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky
- z 19. apríla 2021, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

16 ZOZNAM OBRÁZKOV A TABULIEK

Obrázok 1 Graf vývoja počtu obyvateľov	24
Obrázok 2 Graf vývoja celkového prírastku	24
Obrázok 3 Predpokladaná poloha mestských hradieb.....	38
Obrázok 4 Hrad a mesto v poslednej tretine 17. storočia.....	38
Obrázok 5 Historické územie mesta Filáková na I. vojenskom mapovaní (1763–1787).....	39
Obrázok 6 Historické územie mesta Filáková na II. vojenskom mapovaní (1806-1869).	39
Obrázok 7 Historické územie mesta Filáková na III. vojenskom mapovaní (1869-1887).	40
Obrázok 8 Filáková na historickej ortofotomape z roku 1950	41
Obrázok 9 Prehľad rozloženia archeologických lokalít - mesto.....	43
Obrázok 10 Prehľad rozmiestnenia archeologických lokalít - východ.....	44
Obrázok 11 Intenzita dopravy	49
Obrázok 12 Intenzita dopravy v meste.....	53

Tabuľka 1 Prehľad o stave a pohybe obyvateľstva.....	23
Tabuľka 2 Tabuľka ekonomickej aktivity obyvateľstva.....	25
Tabuľka 3 Graf vekového zloženia obyvateľstva.....	25
Tabuľka 4 Zloženie obyvateľstva podľa národnosti (2021)	26
Tabuľka 5 Vývoj počtu obyvateľov podľa podkladov k Programu rozvoja na roky 2022-2032.....	26
Tabuľka 6 Sociálna vybavenosť	28
Tabuľka 7 Stav obyvateľstva podľa veku	28
Tabuľka 8 Školy.....	28
Tabuľka 9 Základné školy.....	29
Tabuľka 10 Občianska vybavenosť podľa minimálnych štandardov vybavenosti obcí	31
Tabuľka 11 Štruktúra zamestnanosti podľa NACE (SODB 2021)	44
Tabuľka 12 Počet firiem podľa počtu zamestnancov	47
Tabuľka 13 Vývoj dopravy	50
Tabuľka 14 Vývoj dopravy tab. 2	50
Tabuľka 15 Regionálne linky hromadnej dopravy	59
Tabuľka 16 Biotopy.....	71